

Pravjan.

Katholska protyka

za Hornju Lužicu

na lěto

1882.

*Medice
servare
et docere.*

Pjatkny lětnik.

J. S.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

W kommissiji J. E. Smolerja.

Čižičej Smolerjec knižičičežetnje w macjiczym domje w Budyšinje.

I. Lěto 1882 je wšchědne lěto, ma 365 dnow a dawaja jomu mjeno po **Jupitru** (21).

II. Róčne protyčne znamjenja.

- 1) Njedželsti pišmit: A.
- 2) Błota ličba: 2.
- 3) Epatty: XI.
- 4) Wobwod slónca: 15.

III. Zaćmića.

1) Slónco so dwójcy začmi: Přenje, dospołne začmiczo, 17. meje, je pola naš widžecž. Zapocžatk začmicza (na zemi z cyla rano 5 h. 50 m.) pola naš 7 h. 2 m., lónce 8 h. 39 m. Zola so pola naš jenož $\frac{3}{10}$ slónčnaho přcheměra wot měsacžka pschirnyje. — Druhe, tołojte začmiczo, je widžecž jeno z wjetšcha w južnym džěle wulkoho oceana.

2) Měsacžk so lětsa njezacźmi.

IV. Štyri lětne časy.

- 1) Rałěcžo zastupi 20. měrca wječor w 6 hodž: Džen a nóc so runataj.
- 2) Lěcžo zastupi 21. junija popołdnju w 2 hodž. Najdlějšchi džen a najkrótšcha nóc.
- 3) Razyma zapocžnje so 23. septembra rano w 5 hodž. Džen a nóc so runataj.
- 4) Zhyma so zapocžina 21. decembra w nočy w 5 hodž. Najkrótšchi džen a najdlějšcha nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We posčje: 1., 3. a 4. měrca.
- 2) Po swjatkach: 31. meje, 2. a 3. junija.
- 3) Razymu: 20., 22. a 23. septembra.
- 4) W adwencje: 20., 22. a 23. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

 boran,	 law,	 tšělnik,
 był,	 knježna,	 kozoróž,
 dwójnufaj,	 maša,	 wódny muž,
 rał,	 schorpion,	 rybye.

VII. Póstne dny.

- 1) Połny póst (*): za džen jedynkróćnje dospołne nasyczenjo z wostajenjom mjašnych jědžow.
 - 2) Wšchědny póst (+): same wostajenjo mjašnych jědžow.
 - 3) Wolóženy póst (*): za džen jedynkróćnje dospołne nasyczenjo z dowolnosčju mjašnych jědžow.
- ad 1. Połny póst je: popjelnu srjedu, wšchitke pjatki 40dnowskoho posta, srjedu a pjatk suchich dnow, poslednje 3 dny martrownoho tydženja a patoržicu.

ad 2. Wšchědny póst je na wšchitkich wšchědnych pjatkach cyłoho lěta.

ad 3. Wolóženy póst je: wšchě džělawe dny 40dnowskoho posta, hdyž połny póst (hl. pod 1) njeje, sobotu suchich dnow, wigilije psched Swjatkami, s. Petrom a Pawoľom, donjebjeswzacžom s. Marije a wšchitkimi Swjatyimi.

Ž cyła ma so katholicke křesćjan w nastupnjnu posta toho džerzecž, sčtož kóžde lěto biskop w swojim pastyrěskim lišče (njedželu Kwinfwagesima) postaja.

VIII. Wukład někotrych přikrótšenjow.

1) Pola „skhadženja a khowanja“ měsacžka namatašch: pschi pschibjeracym měsacžku kř. r., to rěka: khowanjo rano (tehdom měsacžk wodnjo skhadža, swěcži w nočy a khowa so po połnočy); wokoło połnoho měsacžka steji pschecy: skř. w., to je: skhadženjo wječor (měsacžk do połnočy skhadža a swěcži pschecy cyłu nóc); pschi wotebjeracym měsacžku steji: skř. r., to je: skhadženjo rano (měsacžk hatle po połnočy, na ranjo, skhadža); na młody měsacžk namatašch pak pschecy: kř. w., to rěka: khowanjo wječor (měsacžk do połnočy so khowa a potom nje-swěcži za cyłu nóc); h. je hodžina, m. minuta.

2) Pola „hermantow“ rěka skř. skótny, kl. klamarški, kn. kónski a wš. wólmowy hermant.

3) We protyčy Swjatyh rěka: bž. abo bñž. bamž, b. biskop, wčž. cyrkwinški wucžer, m. martrač abo martračta, kř. křěžor abo křěžorta, kr. kral abo kralowna, w. abo wž. wuznawač, knj. knježna, wd. wudowa. Dalsche pschikrótščenja so lohcy zrozemja.

IX. Jutrowna tabella.

Lěto.	Popjelna srjeda.	Jutry.	Swjatti.	1. njedžela adwenta.
1883	7. febr.	25. měrca	13. meje	2. dec.
1884	27. febr.	13. hapr.	1. junija	30. nov.
1885	18. febr.	5. hapr.	24. meje	29. nov.
1886	10. měrca	25. hapr.	13. junija	28. nov.
1887	23. febr.	10. hapr.	29. meje	27. nov.
1888	15. febr.	1. hapr.	20. meje	2. dec.
1889	6. měrca	21. hapr.	9. junija	1. dec.
1890	19. febr.	6. hapr.	25. meje	30. nov.
1891	11. febr.	29. měrca	17. meje	29. nov.
1892	2. měrca	17. hapr.	5. junija	27. nov.
1893	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1894	7. febr.	25. měrca	13. meje	2. dec.
1895	27. febr.	14. hapr.	2. junija	1. dec.
1896	19. febr.	5. hapr.	24. meje	29. nov.
1897	3. měrca	18. hapr.	6. junija	28. nov.
1898	23. febr.	10. hapr.	29. meje	27. nov.
1899	15. febr.	2. hapr.	21. meje	3. dec.
1900	28. febr.	15. hapr.	3. junija	2. dec.

Měrc,

nalětnik, ma 31 dnow.

		Slónczka		Měsacžka	fsh. a fh.	
		fhadź. h. m.	fhom. h. m.		Měs. řunajšo	h. m.
1 Srjeda	†* Albina, biskopa	6 48	5 39			4 47
2 Sčtwórtk	* Simplicia, bamža	6 46	5 41			5 12
3 Pjatk	†* Kunigundy, křěžor.	6 43	5 43			5 34
4 Sobota	* Kazimira, wuzn.	6 41	5 44			5 55

2. njedźela posta (Reminisjere). Scž.: Jězús na Zaborje přichrašnjeny.
Mat. 17, 1—9.

5 Njedźela	Gerasima, puštnika ☺	6 38	5 46		fsh. m.
6 Póndźela	* Fridolina, abta	6 36	5 48		7 47
7 Wutora	* Domašča z Alw., w.	6 34	5 50		8 54
8 Srjeda	* Jana wot Boha, wuz.	6 32	5 52		10 1
9 Sčtwórtk	* Franciski, wudowy	6 30	5 53		11 9
10 Pjatk	†* 40 martr. w Seb.	6 28	5 55		fsh. r.
11 Sobota	* Roziny, martrafki	6 26	5 57		12 15

3. njedźela posta (Dkuli). Scž.: Jězús wuhna žłoho ducha. Luk. 11, 14—28.

12 Njedźela	Hrehorja wulf., b. ☾	6 24	5 59		1 17
13 Póndźela	* Eufrašije, knježny	6 21	6 0		2 13
14 Wutora	* Mathildy, kralowny	6 19	6 1		3 1
15 Srjeda	* Longina, štoťn. m.	6 17	6 2		3 41
16 Sčtwórtk	* Heriberta, biskopa	6 15	6 4		4 15
17 Pjatk	†* Patricia, biskopa	6 13	6 6		4 45
18 Sobota	* Narcissa, biskopa	6 10	6 8		5 11

4. njedźela posta (Látare). Scž.: Jězús nashčeži z 5 khlěbami 5000 muži.
Jan. 6, 1—15.

19 Njedźela	Józefa, patr. cyrk. ☉	6 8	6 9		fh. m.
20 Póndźela	* Ruthberta, biskopa	6 5	6 11		7 57
21 Wutora	* Benedikta, abta	6 3	6 13		9 20
22 Srjeda	* Oktawiana, m. diaf.	6 1	6 15		10 36
23 Sčtwórtk	* Viktorina a tow., m.	5 59	6 17		11 45
24 Pjatk	†* Gabriela, arcjandž.	5 56	6 18		fh. r.
25 Sobota	* Přizj. s. Marije	5 54	6 20		12 45

5. njedźela posta (Judika). Scž.: Židža hcedža Jězusa kamjenjowacž.
Jan. 8, 46—59.

26 Njedźela	Hajštala, martr. ☾	5 52	6 22		1 35
27 Póndźela	* Ruperta, biskopa	5 50	6 24		2 16
28 Wutora	* Guntrama, krala	5 47	6 25		2 49
29 Srjeda	* Viktorina, martrarja	5 45	6 27		3 16
30 Sčtwórtk	* Kwirina, martrarja	5 43	6 29		3 39
31 Pjatk	†* 7 bolosež. f. Mar.	5 41	6 31		4 0

Wopomnjenja hódne dny.

2. Narodny džen Jého Swjatošćeje bamža Leona XIII. (1810).
20. Zapocžatk nalěčja. Džen a nóc jo runataj.
31. Kralowšta renta.

I. Hermanki.

1. Njeswacžidlo št.
4. Wětošchow kř. št.
6. Nowosale kř. Stolpin št. kř. Žahan št. kř. Wětošchow kř. Kulow št.
7. Bart št. Dobrohuł št.
8. Dobrohuł kř. Radeburg št.
9. Radeburg kř.
11. Žitawa kř. Lubin kř. št.
13. Haldštraw št. kř. Žitawa kř. št. Lubin kř. Rychwald št. kř. Stanknow kř. št. kř.
14. Łaz št. kř. Krosno kř. št. Ruland št.
15. Wóspork št. Ruland kř.
18. Žy Komorow kř. št.
20. Wifopicy št. Rychbach št. kř. Žy Komorow kř.
27. Wjarnacžicy št. kř. Lubij kř. št. Potěžnica št. Mužakow št. kř.
28. Wariščež št. kř. kř. Gajny kř. št. kř. Picin kř. št. kř.
29. Žazonica št.
30. Kamjenc št. Žhorjalc št. Běřow št.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☺ Połny měsačk 5. měrcu w nočy 1 h. 37 m.
☾ Posledni bėrtk 12. měrcu w nočy 10 h. 25 m.
☼ Młody měsačk 19. měrcu pop. 1 h. 15 m.
☽ Přeni bėrtk 26. měrcu pop. 2 h. 31 m.

III. Wjedro po měs. přeměnenju.

Rjany čas z malocho rózka dale traje; 5. šo sežopli a je rjany a mihy počas hacž do młodoho měsaččka. Tón 19. měrcu pschinjeje wjele dešččja; 26. je dešččž popušččžil, ale pschmėnjaty jěry čas traje hacž do lóncu. —

Kóre měrcfsho prochu je žłota winojty. — Měrcfsha roja po Žutrach zmjerzajje. — Měrcfsha křjawa w lěče tufkawa.

IV. Cyrkwinska protyka.

- 1., 3. a 4. Kwatember abo juče dny; 1. a 3. połny, 4. wolóženy pošť.
5. Njedźela po suchich dnach.
19. Cyrkwinski swjaty džen.
25. Přichřazany swjaty džen z nyschporom. Popołdnju po nyschporje jo bože martry a swjećata na woltariach z řijalkowej plachty zawěšćeja.
26. Njedźela čeršpjenja. W Radworju titularny swjećen bratřtwa „Jězujowej smjertneje řtyřknošće“ a dospołny wotpustk.

Žadrješćka.

Ža jutrownu spowjedž: „Rasch lěkar (Bóh) je wšchopomócny a hoji najshe rany tak, zo po jeho lěkarštwach ani bluzny njezawoštanu.“
S. Dawšchtn.

„Wšcho řtutkowanjo, kotřez je Křhřtus z šwojej smjercžy na křhřzu dokonjal, namařamny we kóždej Božej mšči.“

S. Domašč z Alwina.
„Boha luboho Křjeza nospěč w horče z rjanymi słowami, jeho nospěč we wutrobje z po-
božnyimi pohnuwanjami, njeje řišćeje doščž; ale jeho nospěč — kaž Simeon — na rukomaj z dobrými řtutkami.“
S. Franc. ze Sales.

Hapryl, jutrownik, ma 30 dnów.

		Ślōnczka		Mjēfaczka		
		Ńhadż. h. m.	Ńhow. h. m.	Mjēbi. znamio	Ńth. a Ńh. h. m.	
1 Sobota	* Hugona, biskopa	5	39	6	31	4 19
6. njeđzela poŃta (Palmarum). Ńcz.: Jēzusowy Ńlawny pucż do Jeruzalema. Mat. 21, 1—9.						
2 Njeđzela	Bołmoneczka; Franc.	5	36	6	33	4 39
3 Pōndzela	* Richarda, bisk. ☺	5	34	6	34	Ńth. w.
4 Wutora	* Ńfidora, bisk. wucz.	5	31	6	35	7 51
5 Ńrjeda	* Wincencia Ferrer., w.	5	29	6	37	8 59
6 Ńhtwōrtk	†* Zeleny Ńhtwōrtk	5	27	6	39	10 6
7 Pjatk	†* Wulki pjatk	5	25	6	41	11 9
8 Sobota	†* Jutrowna sobota	5	23	6	42	Ńth. r.

Jutry. Ńcz.: Jēzus je wot Ńmierzce Ńtany. Mat. 16, 1—7.

9 Njeđzela	Jutrowniēka	5	20	6	44	12 7
10 Pōndzela	Jutrowna pōndż.	5	18	6	46	12 58
11 Wutora	Jutrowna wut. ☾	5	16	6	48	1 39
12 Ńrjeda	Julia I, bamża	5	14	6	49	2 15
13 Ńhtwōrtk	Hermenegilda, fr. m.	5	11	6	50	2 44
14 Pjatk	† Tiburcia, m.; Widw. k.	5	9	6	52	3 10
15 Sobota	Bafiliszy a Anastaj., m.	5	8	6	54	3 36

1. njeđzela po Jutrach: Bēla njeđzela abo mlode Jutry (KwaŃtimodogeniti). Ńcz.: Jēzus Ńo DomaŃskej ziewi. Jan. 20, 19—31.

16 Njeđzela	Młacia, b.; Fruktuofa	5	6	6	56	4 1
17 Pōndzela	Aniceta, bamża ☉	5	4	6	57	Ńh. w.
18 Wutora	Baldina, biskopa	5	1	6	59	8 9
19 Ńrjeda	Timona, m.; Leona IX.	4	59	7	0	9 23
20 Ńhtwōrtk	Theotima, martrarja	4	57	7	2	10 29
21 Pjatk	† Leb. a hozdż. R.; AnŃel.	4	55	7	4	11 25
22 Sobota	Ńotera a Raja, b. m.	4	53	7	6	Ńh. r.

2. njeđzela po Jutrach (Miferikordias). Ńcz.: Jēzus dobry pashy. Jan. 10, 11—16.

23 Njeđzela	Jurija, m.; Abalb.	4	50	7	7	12 11
24 Pōndzela	Fidele ze Sigmar., m.	4	48	7	9	12 48
25 Wutora	Marcka, Ńezenika ☾	4	47	7	10	1 17
26 Ńrjeda	Kleta a Marcellina, m.	4	45	7	12	1 42
27 Ńhtwōrtk	Anastafia, bamża	4	43	7	14	2 4
28 Pjatk	† Pawōła wot Ńchizja	4	41	7	15	2 24
29 Sobota	Pētra, martrarja	4	39	7	17	2 43

3. njeđzela po Jutrach (Jubilate). Ńcz.: Jēzus ryczi wo Ńwojim woteńdżeniu. Jan. 16, 16—22.

30 Njeđzela	Zakitar. s. Jōz.; Rhat.	4	37	7	19	3 2
-------------	-------------------------	---	----	---	----	-----

Wopomnjenja hōdne dny.

1. Dawł za wopaleniszu polkadnicu.
4. Narodny džen Jōho Mitoszeje biskopa Franca (1811).
17. Womolenjo kwaŃnych wjeselow.
23. Narodny džen Jōho Majestofeje krala Alberta (1828).

I. Hermanki.

1. BudyŃŃin Ńt. kl. Kalawa kł. Ńt. Trēbule kł. Ńt. kl. a len.
3. Kulow Ńt. kl. Zuboraz kł. Ńt. kl. Łukow kł. Ńt.
5. Mjēpwacziđlo Ńt. Rumburg Ńt. kl.
11. Ńcherachow kl.
12. Dżēze Ńt. kl.
14. Kuland Ńt.
17. Wōspōrt Ńt. Ćinpōrt Ńt. WōŃtrowc kl. Pōc-fowy kl.
19. Radeberg Ńt.
20. Radeberg kl.
22. Drēwł Ńt. kl.
24. Witoraz Ńt. kl. Jarow kł. Ńt.
- 24.—7. meje WipŃł (jutrowna maŃa; 24.—30. bētnaŃŃi tydżeń, 1.—7. meje maŃa).
25. Damna Ńt. kl. Wroby Ńt. kl.
29. Jty Komorow kł. Ńt. WētoŃchow kł. Ńt.

II. Mēsačkowe p̃remēnjenja.

- ☺ Połny mējacż 3. hapryla pop. 6 h. 44 m.
- ☾ PoŃledni bērtk 11. hapryla dop. 7 h. 28 m.
- ☉ Młody mējacż 17. hapryla w nocy 10 h. 36 m.
- ☾ P̃rēni bērtk 25. hapryla dop. 7 h. 54 m.

III. Wjedro po mēs. p̃remēnjenju.

Duje-li wēŃŃit 3. hapryla z połnochy abo wje-czora, Ńo wuwjēri, duje-li pał z połdnia abo krōtko wo wje-czora, p̃Ńhōnjeje połny mējacż nowy deŃchōz; 11. wētr z deŃchōzom; 16. Ńo wuwjēri a zastupi 17. rjany na lētny czaŃ; 25. zaŃ wētry z deŃchōzom.

Ćzople deŃchōze w haprylu lubja dobre žnē. — Ćzim zaże w haprylu hōhōnc teżēje, Ćzim p̃rjēdy do Jutuba budza žnē.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Do bożeje mŃŃe Ńweczenjo botminy a wob-Ńhad. PaŃŃion Ńwj. Mateja.
4. PaŃŃion Ńwj. Marka.
5. PaŃŃion Ńwj. Łukasza.
6. Ćyrkwinski Ńwjaty džen. Woža martra z bēlej p̃lachōziczyku zawēŃhena. P̃rēnje Ńwj. wopra-wjenjo dżēczy. Po „Gloria“ zwojazanjo zwonow. Po bożich Ńluzbach wotrhywanjo woltarjow.
7. Woža martra z czornej p̃lachōziczyku zamē-Ńhena. Ceremonije. Wotrhywanjo a cżelczenjo Jēzusowoho Ńwj. Ńchizja. P̃rēdowanjo. Woža mŃŃa z p̃Ńchēp̃Ńchēzohnowanym wopozom. PaŃŃion Ńwj. Jana. WobŃhad z Wożim Ćżēłom t bożomu rowej. Myschpor.
8. Do bożeje mŃŃe žohnowanjo woženja, jutrow-neje Ńwech a ŃŃchēnisteje wody. P̃ŃŃi „Gloria“ wotwojazanjo zwonow. — Wje-czor boże horje-Ńtačo.
9. Vidi aquam. Dospolny wotpuŃŃt. ProceŃiony „Ńchizjerjow“ w Ńhōcōzicach, Kulowje, Kal-bicach, Mjēbjelcōzicach a Wotrowje.
10. P̃Ńchizjazyany Ńwjaty džen.
11. Ńwjaty džen. ProceŃiony do Kōžanta dżēja.
25. Ćyrkwinski Ńwjaty džen. P̃roŃŃny wobŃhad.

ZadrjēŃŃko.

„Ńena Woža mŃŃa placzi tał wjele, taż wopor na Ńchizju.“
S. Rhyrjostomus.

Meja,

różownik, ma 31 dnow.

		Słoneczka		Miesiączka	
		skadż. h. m.	kwow. h. m.	Mieś. kwantjo	skh. a fh. h. m.
1 Póndzela	Filipa a Satuba, jap.	4 35	7 21		3 24
2 Wutora	Atanafia, bisk. wucz.	4 33	7 22		3 48
3 Srjeda	Namat. f. Kchija ☺	4 31	7 24		fh. w.
4 Schtwórtk	Floriana, m.; Moniki	4 29	7 26		9 2
5 Pjatt	† Pia V., bamża	4 28	7 27		10 2
6 Sobota	Jana psched łacz. wrot.	4 26	7 29		10 55

4. njeđzela po Zutrach (Kantate). Scż.: Jezus lubi Ducha swjatoho.
Jan. 16, 5—14.

7 Njeđzela	Stanisława, bisk. m.	4 24	7 30		11 39
8 Póndzela	Zjewjenjo f. Michała	4 22	7 31		fh. r.
9 Wutora	Grehorja z Naz., b. w.	4 20	7 32		12 16
10 Srjeda	Antonina, biskopa ☾	4 19	7 34		12 48
11 Schtwórtk	Mamerta, biskopa	4 17	7 36		1 14
12 Pjatt	† Nerea; Panfracia, m.	4 16	7 37		1 38
13 Sobota	Servacia, biskopa	4 15	7 39		2 3

5. njeđzela po Zutrach (Kogate). Scż.: Jezus napomina k modlenu.
Jan. 16, 23—30.

14 Njeđzela	Bonifacia, martrarja	4 14	7 40		2 28
15 Póndzela	Jfidora, róln.; Sofije	4 12	7 41		2 55
16 Wutora	Jana z Nepomuka, m.	4 11	7 43		3 28
17 Srjeda	Paschala Bayl., w. ☉	4 9	7 44		fh. w.
18 Schtwórtk	Bozoho spēca	4 8	7 46		9 11
19 Pjatt	† Petra Celestina, bmż.	4 7	7 47		10 2
20 Sobota	Bernardin. Senensk., w.	4 5	7 49		10 43

6. njeđzela po Zutrach (Ehaudi). Scż.: Jezus ryczi wo swjatym Duchu
tróštarju. Jan. 15, 26—16, 4.

21 Njeđzela	Feliksa wot Kantal., w.	4 4	7 50		11 16
22 Póndzela	Emilia; Julije, knj. m.	4 2	7 52		11 44
23 Wutora	Gottharda, b.; Desider.	4 1	7 53		fh. r.
24 Srjeda	S. Mar. pomoc. Kchescz.	4 0	7 54		12 7
25 Schtwórtk	Grehor. VII.; Hórb. ☾	3 59	7 55		12 28
26 Pjatt	† Filipa Neria, wuzn.	3 58	7 56		12 48
27 Sobota	* Mar. Madl. w. Pażz.	3 57	7 57		1 7

Swjatti. Scż.: Schtóž Boža lubuje, joho kaznje dzerzi. Jan. 14, 23—31.

28 Njeđzela	Swjatkownička	3 56	7 59		1 27
29 Póndzela	Swjatk. póndzela	3 55	8 0		1 49
30 Wutora	Swjatkow. wutora	3 54	8 1		2 15
31 Srjeda	†* Angele Merici, knj.	3 53	8 2		2 47

Đopomnjenja hódne dny.

- Walpory.
- Kschizowny tydzeń.
- Bacšniczo słoneczka (zapoczatt rano po 7 hódž).

I. Hermanki.

- Bart sk. kl. Kafecy kl. Namnow sk. kl. Bty Komorow kl. Wětošow kl.
- Żarow wotm.
- Njełwaczidło sk.
- Budyschin sk. Dobrotug sk.
- Biskopich kl. Radmerich sk. kl. Luboraz kl. sk. kl. Kutow kl. sk. kl. Żahan sk. kl.
- Kutow kl. Kuland kl.
- Minakal sk. Poleznica sk. Kuland kl.
- Beskow sk.
- Beskow kl.
- Žitawa kl. sk. Kalawa kl. sk.
- Lubij sk. kl. Kamjenc sk. kl. Wojerечь sk. kl. Kalawa kl.
- Lubin kl. sk. Trěbule kl. sk.
- Biskopich sk. Wóspork sk. Kinspork sk. Stantnow kl. sk. kl. Lubin kl. Gajnu kl. sk. kl. Gródk sk. kl.
- Kinspork kl. Barschcz kl. sk. kl.
- Kadeburg sk. Kumburg kl.
- Wolbramech sk. kl. Kulow sk. kl.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☺ Połny měsacžk 3. meje dop. 9 h. 29 min.
☾ Posledni bérttk 10. meje pop. 1 h. 32 min.
☉ Mědy měsacžk 17. meje dop. 8 h. 30 min.
☽ Přeni bérttk 25. meje w nočy 1 h. 39 min.

III. Wjedro po měs. přeměnjenju.

Wjetcha polojca meje je njełubozna. 3. psche-měniate; 10. wjele deščezja; deščcz drje wopšche-ſtanje, tola tež 17. hiščczje pšchemeniate, hacž jo bliže k 25. múnjedri a rjany čas zastupi. — Mejske hrimanja bura wjelela. — Mejske roje złota drohe. — Schtóž do Walpory narosče, to po Walpory zas zahinje. — Kaž dolho žaby do Żurja rječataja, taž dolho po Żurju mjelcža.

IV. Cyrkwinska protyka.

Pšchedj.: W meji je mejski nyschpor w Budyschinje, Wotrowje, Marijnje Swězbje, Khrósczicach, Njebelczicach, Kóženče a Kulowje.

- Swjaty dzeń z předomowanjom.
- Swjaty dzeń z předomowanjom.
- Cyrkwinski swjaty dzeń zakitarstwa cyleje biskopškeje wolady.
16. a 17. Wobkhadny Kschizowny tydźenja.
- Pšchitazany swjaty dzeń. Po scženju zdalenjo horjestača, jutrowneje swěcy a zaměšchenyho Kschiza.
- We dwórškej cyrkwi w Drežďžanach serbske předomowanjo.
- We Wotrowje rano (po 1/2 hódž.) wotkhad procesiona do Krupki.
- Sobota psched Swjatkami. Wigilny (wolóženy) póšt. Wobnowjenjo dupy.
- Pšchitazany swjaty dzeń.
- Swjaty dzeń. Procesiony do Kóžanta džeja.
- Póšt suchich dnow abo kwatember. Połny póšt (jenokróčne nashčenjo a zdžerženjo mjałnych jedžow).

Žadrješčko.

„Wulke kraleſtvo wobsynje, schtóž ma swoju wutrobu w moč.“
S. Bernard.

Junij,

smajnik, ma 30 dnów.

		Stoncza		Měsacza	
		řhadž.	řhom.	Měs.	řh.
		h. m.	h. m.	řnámio	h. m.
1	Schtwórtk	Juven.; Pamfília ☺	3 52 8	4	řh. w.
2	řjatt	†* Marcellina; Bland.	3 51 8	5	8 49
3	Sobota	* Paule, řnj. martr.	3 50 8	6	9 38

1. njeđzela po Swjattach. Seč.: Wupóstanjo japořtoliw. Mat. 28, 18—20.

4	Njeđzela	Najswj. Trojicy	3 50 8	6	10 18
5	Póndzela	Bonifacia, biřf. martr.	3 50 8	7	10 51
6	Wutora	Norberta, biřkopa	3 50 8	8	11 20
7	Srjeda	Roberta, abta	3 49 8	9	11 45
8	Schtwórtk	Božoho Čěla ☾	3 49 8	10	řh. r.
9	řjatt	† Prima a Felician., m.	3 48 8	10	12 9
10	Sobota	Marhaty, kralowny	3 48 8	11	12 33

2. njeđzela po Swjattach (1. po S. Trojicy). Seč.: řřirunanjjo wo wulkej wječeri. Łuf. 14, 16—24.

11	Njeđzela	Barnabařa, japořtoliw	3 47 8	12	12 58
12	Póndzela	Jana wot ř. Fatunda, w.	3 47 8	13	1 27
13	Wutora	Antonia z Padua, w.	3 46 8	14	2 2
14	Srjeda	Bařilia wulf., b. wučž.	3 46 8	14	2 43
15	Schtwórtk	Do řh. Bož. Čěžela ☉	3 46 8	14	řh. w.
16	řjatt	† Benna, biřkopa	3 46 8	15	8 40
17	Sobota	Montana, wojaka m.	3 46 8	15	9 16

3. njeđzela po Swjattach (2. po S. Trojicy). Seč.: řřirunanjjo wo řhubjenej woczy. Łuf. 15, 1—10.

18	Njeđzela	Grařma, biřf. martr.	3 46 8	16	9 46
19	Póndzela	Juliany; Gervafia, m.	3 46 8	16	10 11
20	Wutora	Silveria, bamža martr.	3 46 8	16	10 32
21	Srjeda	Moiřia z Gonzaga, w.	3 46 8	17	10 52
22	Schtwórtk	Paulina, biřkopa	3 46 8	17	11 11
23	řjatt	† Ediltrudy, řnj. řr. ☾	3 46 8	17	11 31
24	Sobota	Mar. ř. Jana řřečž.	3 47 8	17	11 53

4. njeđzela po Swjattach (3. po S. Trojicy). Seč.: Wořathy popad rybow. Łuf. 5, 1—11.

25	Njeđzela	Wilhelma, abta	3 47 8	17	řh. r.
26	Póndzela	Jana a Pawoła, m.	3 48 8	17	12 16
27	Wutora	Ladiřtawa, krala	3 48 8	17	12 44
28	Srjeda	* Leona II., bmž.	3 49 8	17	1 20
29	Schtwórtk	Pětra a Pawoła, j.	3 49 8	17	2 5
30	řjatt	† Wopomnj. ř. Pawoła	3 49 8	17	3 0

Wopomnjenja řódne dny.

21. Zapocžatt lěčža. Najděřři džen z najkróřřkej noci.
27. řydomi řpancow.
30. Kralowřta renta.

I. Hermanki.

2. Kuland řf.
5. Kulow řf.
6. řiči řf. řf. řf.
7. řějwacžidlo řf.
10. Zubin wotm.
12. řhorjele řf. řf. řyřwaid řf. řf.
13. Krowno řf. řf.
17. Zubin řf. řf.
19. řuczina řf. řf. řalsřtrow řf. řubin řf. řf.
- Zuban řf. řužafow řf. řf.
21. řadeberg řf. řamna řf. řf.
24. řjelecžin řf. řrody řf. řf.
26. řyřbach řf. řf. řrěw řf. řf. řuboraž řf. řf. řarow řf. řf. řf.
27. řart řf.

II. Měsaczkowe přeměnenja.

- ☺ Pořny měřacžk 1. junija wječor 9 ř. 31 m.
☾ Pořledni běřtk 8. junija pop. 6 ř. 7 m.
☉ Měřny měřacžk 15. junija pop. 7 ř. 31 m.
☾ Přěni běřtk 23. junija pop. 6 ř. 59 m.

III. Wjedro po měs. přeměnenju.

Pořny měřacžk w juniju řřinije pař řjanu čas pař deřčej, za řm hačž 1. junija wječor wěr duje pař wot počnocy abo wječora, pař wot počnja abo króřřocy wječora; 8. řjenje; 15. řcheměnjate; 23. tež přěni běřtk měřaca řřečže wobřtajne wjedro njeřřinije. —

Čzopy junij z mokrotu
Řjehrozny wřřat drohotu.

řdnyž na řwj. Trojicu deřčej jeno počapa, ale njebóndže, budže cyle lěčžo deřčej a póbła řuch; řdnyž pař domotnje, za cyle lěčžo deřčej njezeřřobž. — Deřčej na řwj. Jana řřaž žito a řyrnje pod řořu bylo (řežěnje žorno).

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Pořny počt řuchich dnów.
3. Woloženy počt. Řónc jutrowneje řpowjedže.
4. řařy řperges me.
7. řyřpor z Wořim počohnowanjom.
8. řřikafazan řwjaty džen ze řwjećenjom řřečž 8 dnów. řwjećenři wobřhad z Wořim Čěžom ř řyřyřjom wotřatam.
15. řřtwinsři řwjaty džen počpódnju z wobřhadom z Wořim Čěžom.
16. řwjećen řwj. Benna, patrona diběřy a řerbřřokho řraja. Tež řwjećen najřwjećejře řwutrob řěžufomeje.
24. řwjaty džen.
28. řigilny (woloženy) počt.
29. řřikafazan řwjaty džen. Dořpořny wotpuřtk dla řřečžanřeje wučžby.

Zařřeřřka.

„Bóh řada wot nař řwěru wjele bóle we mařyř wěcach, kotřej je nam dowěřit, byřři řo ze řadořčžu řo řorimy za wulfimi wěcami, kotřej wot nař njeřwotwijuřa.“ ř. řr. ze řaleř.

„řafon Woři njeřudži řtuff, ale řnutřřowne řmřlenjo.“ ř. řařřřř.

„řy-ři wěčera řo zařbudžřit, wóřčž řo džen řa.“ ř. řawřřřřy.

Julij,

pražnik, ma 31 dnov.

Stónčjka

Měšacjka

šhadž.
h. m.thow.
h. m.Njebj.
znamjošh. a šh.
h. m.1 Sobota Theobalda, puštn. ☺ 3 50 8 16 šh. w.

5. njeđzela po Swjatkach (4. po S. Trojicy). Scž.: Spravnosč farizejow. Mat. 5, 20—24.

2 Njeđzela Domapht. s. Marije 3 51 8 16 8 513 Bóndžela Anatolia, biskopa 3 52 8 15 9 224 Wutora Profkopa, abta; Bertj 3 53 8 15 9 495 Erjeda Cyrilla a Methodija, w. 3 53 8 15 10 146 Schtwórtf Dominiški, knj. martr. 3 54 8 14 10 387 Pjatk † Pulcherije, knj. šhž. ☾ 3 55 8 14 11 48 Sobota Kshiliana; Šilžbjety 3 56 8 13 11 32

6. njeđzela po Swjatkach (5. po S. Trojicy). Scž.: Jezus naščži ze 7 šhlěbami 4000 mužj. Mat. 8, 1—9.

9 Njeđzela Beroniti w. Jul., knj. 3 57 8 12 šh. r.10 Bóndžela Rufiny a 7 br.; Felicit. 3 57 8 12 12 411 Wutora Brikcia, bisk. martr. 3 58 8 11 12 4212 Erjeda Jana Gualberta, abta 3 59 8 10 1 2813 Schtwórtf Marhaty, knj. martr. 4 0 8 9 2 2114 Pjatk † Bonaventury, bisk. w. 4 2 8 8 3 2015 Sobota Hendricha II., krala ☉ 4 3 8 7 šh. w.

7. njeđzela po Swjatkach (6. po S. Trojicy). Scž.: Profetojo we wowčžich draštach. Mat. 7, 15—21.

16 Njeđzela S. Marije na Karmel. 4 4 8 6 8 1417 Bóndžela Alešša, wuzn. 4 5 8 5 8 3818 Wutora Kamilla z Lellis, w. 4 6 8 4 8 5819 Erjeda Vincencia z Paula 4 8 8 3 9 1720 Schtwórtf Hieronyma Nemiliana 4 9 8 2 9 3721 Pjatk † Prašedy, knježny 4 10 8 0 9 5722 Sobota Marije Madleny 4 12 7 59 10 19

8. njeđzela po Swjatkach (7. po S. Trojicy). Scž.: Njespravny mušnicař. Luk. 16, 1—9.

23 Njeđzela Apollinar., b. Libor. ☽ 4 13 7 57 10 4524 Bóndžela Khrystiny, knj. martr. 4 15 7 56 11 1725 Wutora Jakuba starsch., jap. 4 16 7 55 11 5526 Erjeda Hany, maczerje s. M. 4 17 7 54 šh. r.27 Schtwórtf Pantaleona, šekarja m. 4 18 7 53 12 4428 Pjatk † Viktora; Innocenc., b. 4 20 7 51 1 4429 Sobota Marthy, knježny 4 22 7 50 2 55

9. njeđzela po Swjatkach (8. po S. Trojicy). Scž.: Jezus ptača na Jeruzalem. Luk. 19, 41—47.

30 Njeđzela Abdona a Senn., m. ☺ 4 23 7 49 šh. w.31 Bóndžela Ignacia z Lojola, wuz. 4 24 7 47 7 51

Wopomuzjenja šódne dny.

15. Dželenja japoštolow. — 22. Započjatk pšychžich dnow. — 28. Wu-zwolny džej budyšchinskoho tachanta Franca (1875).

I. Hermanki.

1. Žy Komorow kn. šh. Lufow kn. šh.
3. Guffa šh. kl. Džže šh. kl. Kulow šh. Žy Komorow kl.
5. Nješwacžidto šh.
7. Kuland šh.
8. Kalawa kn. šh. Lubin kn. šh.
10. Bifšopich šh. Kalawa kl. Trěbule kn. šh. kl.
11. Barčžy kn. šh. kl.
12. Minatš šh.
17. Lubij kn. šh. Polčznica šh.
18. Polčznica kl.
19. Radeburg šh.
22. Žitawa kn. šh.
24. Wóšport šh.
27. Kamjenc šh. Žarow kn. šh.

II. Měšačkowe přeměnenja.

- ☺ Potny měšačk 1. julija dop. 7 h. 6 m.
 ☾ Posledni bértš 7. julija w noč 10 h. 50 m.
 ☽ Měšny měšačk 15. julija dop. 7 h. 59 m.
 ☽ Přeni bértš 23. julija dop. 11 h. 15 m.
 ☺ Potny měšačk 30. julija pop. 2 h. 59 m.

III. Wjedro po mēs. přeměnenju.

Potny měšačk hrozj z wětrom a deščezom; tola šo wumjedri a je wot 7. rjany čas; mšody měšačk 15. pšchinjele wětry z deščezom; 23. hri-manja a wjele deščezja; tež dale wostanje pšchemjate. —

Željo na domaphtanja s. Marije deščezuje, traje deščez 4 njeđzele. — Že-li šti dny do Jakuba rjenje, wobtručj šo žito. — Na s. Jakuba wšchity čakaia (dolež žne pšchinjele); s. Janej pač do wočžow hladaja, hačž tola Jakub nije (na pštach).

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Swjaty džej. Procesiony do Róžanta džeja.
13. Lubijny swjaty džej Njebjelčzanšjeje wladny z předomanjom a z wobšhadom wofoto polow.
16. Šwjedžej škapulira.
22. Swjaty džej. Kermušča we Ščpitalu.
25. Swjaty džej.
26. Cyrkwinski swjaty džej.
28. Wuzwolny džej budyšchinskoho tachanta Franca. (1875.)
30. Rano w 1/2 6 hodž. wotšhad procesiona z Khróšćej s. swjatej Hany, do Šilipsdorfa a Rumburga.
31. Rano w 1/2 6 h. wotšhad procesiona z Budyščina do Rumburga.

Jadrješčka.

„D čłowječja wutroba, o wboha wutroba, o wutroba polna horja, pobečšičžana z bolosčžu, kaš budžejš šo něhdy wjelelicž, hdyž budžejš pšchepjeljena z njebjelšej radosčžu.“

S. Anselmus.

„We wšchých štukach nješ šo kóždy prašča: Wš ty tač čžiniš, dyrbjaš-li něšle wumječž?“

S. Bernard.

„Wulke žlo je šenjočž; wona čžini, žo za cžežke maš, šštož je lošče.“ S. Khrystofomus.

August,

źwieńc, ma 31 dnów.

		Ślōnczka		Mjśaczka	
		Ńhadź. h. m.	Ńhow. h. m.	Mjebj. znamjo	Ńh. a Ńh. h. m.
1	Wutora	Ś. Pjtra w rjeczazach	4 25	7 45	8 17
2	Erjeda	Alfonsa z Liguori, w.	4 26	7 43	8 43
3	Schtwórtk	NamaŃ. j. Schczjėpana	4 28	7 41	9 9
4	Pjatt	† Dominika, wuznaw.	4 30	7 40	9 36
5	Sobota	Ś. Marije na Ńnėhach	4 31	7 39	10 8

10. njeźzela po Śwjatkach (9. po Ś. Trojicy). Ścż.: Farizej a cłōnit we templu. Łuf. 18, 9—14.

6	Njeźzela	PschetraŃnj. ŃhryŃt. ☾	4 33	7 37	10 45
7	Pōndźzela	Natuszka, biskopa	4 35	7 35	11 28
8	Wutora	Cyriaka, martrarja	4 36	7 33	Ńh. r.
9	Erjeda	Ńhėtana, wuznaw.	4 37	7 32	12 17
10	Schtwórtk	Kawrjenca, martr.	4 38	7 30	1 13
11	Pjatt	† Susanny, m.; Jilum.	4 41	7 28	2 15
12	Sobota	Ńlary, knjeźny	4 43	7 26	3 20

11. njeźzela po Śwjatkach (10. po Ś. Trojicy). Ścż.: Jėzus wuŃtrowi hłuchonėmoho. Mart. 7, 31—37.

13	Njeźzela	Ńipol.; J. Berchm. ☉	4 45	7 24	Ńh. w.
14	Pōndźzela	* Eusebia, mjėchn. m.	4 46	7 22	7 4
15	Wutora	Donjeb. w. z. s. Mar.	4 47	7 20	7 24
16	Erjeda	Gyacyntha, mjėchn.	4 49	7 18	7 44
17	Schtwórtk	Liberata, abta	4 50	7 16	8 4
18	Pjatt	† Heleny, Ńhėź. wudowy	4 52	7 14	8 25
19	Sobota	Sebalda, w.; Ludw., b.	4 53	7 12	8 49

12. njeźzela po Śwjatkach (11. po Ś. Trojicy). Ścż.: Miłofjizny Samaritan. Łuf. 10, 23—37.

20	Njeźzela	Bernarda; Joach., w.	4 54	7 11	9 18
21	Pōndźzela	J. Franciski w Chantal.	4 56	7 9	9 53
22	Wutora	Timothea, martr. ☾	4 58	7 7	10 36
23	Erjeda	Jilipa Venicia, wuzn.	5 0	7 4	11 29
24	Schtwórtk	Bartronnja, japoscht.	5 2	7 2	Ńh. r.
25	Pjatt	† Ludwika, krala	5 3	7 0	12 32
26	Sobota	Zefyrina, bamzja	5 4	6 58	1 45

13. njeźzela po Śwjatkach (12. po Ś. Trojicy). Ścż.: DźeŃaczjo wuŃadni mužych. Łuf. 17, 11—19.

27	Njeźzela	Jōzefa z Kalasanca, w.	5 6	6 56	3 5
28	Pōndźzela	GawŃcht., bisk. wcz. ☺	5 8	6 54	Ńh. w.
29	Wutora	Jana Ńhczjėn. Ńczjatoho	5 10	6 52	6 43
30	Erjeda	Rozy Limanskeje, knj.	5 11	6 50	7 9
31	Schtwórtk	Kaimunda Konnata, w.	5 12	6 48	7 38

Wopomnjenja hōdne dny.

23. Kōnc pschjich dnów.

I. Hermanki.

2. Mjśwacjido Ńt.
5. BudyŃin Ńt. kl. Lubin kł. Ńt.
7. ĆinŃpōrt Ńt. Kulow Ńt. kl.
8. Wart Ńt. Łaz Ńt. kl.
9. Jly Komorow kł. Ńt.
14. Gubin kł. Ńt. Jahan Ńt. kl. Stankow kł. Ńt. kl.
15. Dobrotug Ńt.
16. Dobrotug kł. Wulke Jdźary Ńt. kl.
17. BjeŃtow Ńt.
18. BjeŃtow kł.
19. Kuland Ńt. WjėtoŃchow kł. Ńt.
21. Jhorjels Ńt. kl. Polcznica Ńt. Gafyn kł. Ńt. kl. Kuland kł. Rumburg Ńt. kl. WjėtoŃchow kł.
23. Kadeberg Ńt.
24. Ćalschtrow Ńt. kl. Ćrōdt Ńt. kl.
26. Barczjcz kł. Ńt.
28. WōŃpōrt Ńt. kl. Luban kł. Kutow kł. Ńt.
29. Kutow kł. Wroby Ńt. kl.
30. Jazonica Ńt.
31. Trebule kł. Ńt.

II. Mjśaczkowe p̄rēmėnjenja.

- ☾ PoŃledni bėrtk 6. augusta rano 5 h. 11 m.
- ☾ Mjōdy mjśaczł 13. augusta w nocy 10 h. 8 m.
- ☾ Prjėni bėrtk 22. augusta w nocy 1 h. 53 m.
- ☺ Połny mjśaczł 28. augusta w nocy 10 h. 16 m.

III. Wjedro po mjś. p̄rēmėnjenju.

W auguŃcje jo na Ńhwilu wuwjedri, tola 6. zaŃtupi nowy djeŃczj; potom pał je pschjcz cłky mjśac hačj do kōnca rjenje. Wudzja da-li Wōh rjane žnė. —

Wjėtry z połnochy w auguŃcje wōŃŃtajny rjany czaŃ mjśaczja. Na mnohe hrmanja w auguŃcje maŃŃ mōkru žymu woczjowaczj. — Su-li w auguŃcje Ńhne roŃh, teź wjedro najbōle rjane wōŃtanje.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. W kłōŃŃtrje Marijnei Ćwėźdźe a w Rumburg doŃpōlny wotpuŃŃt „Porciuntula“.
10. Śwjaty dźej.
14. Wigilny (wōlōżeny) pōŃt. Rano w 7 hōdź. wotŃhad procesiona z ĆhrōŃczic do Wōłmsdorfa.
15. Pschitazany Ńwjaty dźej. Do boźeje mjchė Ńwječzenjo zelow.
20. W kłōŃŃtrje Mar. Ćwėźdźe doŃpōlny wotpuŃŃt.
20. W Radworju doŃpōlny wotpuŃŃt a fermuŃŃka.
24. Śwjaty dźej. W Njebjelczicach doŃpōlny wotpuŃŃt bratřtwa j. Wōłczjana.
27. Teź Ńwjeđżej najczjicj. Wutrobh j. Marije. W Brujnjojje doŃpōlny wotpuŃŃt.

ZadrjėŃŃka.

„Porot žyhj je hłwalba za dobruh.“

Ś. Hieronymus.

Kejzor Korla V. jo kōdny dźej, teź we wōjnŃŃim czaŃu, hōdžimu dołho mōbleŃche. Mjchdy da jo zapōŃŃanc druhoho krala wopowjedjicj, a da kejzorej wozjewicj, zo jo wo waźne naleźnōcje jedna. Tu jomu da kejzor wotmōhwicj: „Teź ja nēko žanu Ńnadnu naleźnōcj dopjelnicj nimam, dokelž z Bohom jednam.“

September,

požnjeć, ma 30 dnów.

		Ślóneczka		Mėśacźka	
		Ńhadź.	Ɣhow.	Miejb. ɡnanińcjo	Ńh. a Ɣh.
		h. m.	h. m.	h. m.	h. m.
1	Pjatt	† Ɣgidia, abta	5	13 6 46	8 9
2	Sobota	Ɣchćżepana, Ɣrala	5	15 6 43	8 44
14. njeđzela po Śwjatćkach (13. po Ś. Trojicy). Śćź.: Nichte niemođe dwėmaj Ɣnjeđzomaj Ɣuźiźć. Mat. 6, 24—33.					
3	Njeđzela	Ś. Ɣandź. pėstonom	5	17 6 41	9 26
4	Pėndźzela	Kozal. Palerm., Ɣnj. Ɣ	5	18 6 38	10 15
5	Wutora	Lavrjenca Ɣustiniana	5	20 6 36	11 9
6	Śrjeda	Albina, biskopa	5	22 6 33	Ńh. r.
7	Śhtwėrtk	Reginy, Ɣnjeđny	5	23 6 31	12 10
8	Pjatt	† Naroda s. Marije	5	25 6 29	1 13
9	Sobota	Gorgonia, martr.	5	26 6 27	2 17
15. njeđzela po Śwjatćkach (14. po Ś. Trojicy). Śćź.: Morowy mlėdzenc we Ɣaim. Luf. 7, 11—16.					
10	Njeđzela	Mjena s. Marije	5	28 6 25	3 22
11	Pėndźzela	Mikławścha Tolentinsf.	5	30 6 22	4 26
12	Wutora	Guidona, wuznaw. ☉	5	32 6 20	Ńh. w.
13	Śrjeda	Materna, biskopa	5	33 6 17	6 10
14	Śhtwėrtk	Powysć. s. Ɣchiźa	5	34 6 15	6 31
15	Pjatt	† Ɣikomeda, martr.	5	36 6 13	6 55
16	Sobota	Kornel. a Ɣypriana, b.	5	37 6 11	7 21
16. njeđzela po Śwjatćkach (15. po Ś. Trojicy). Śćź.: Ɣėzus wuśtrowi wodutawoho. Luf. 14, 1—11.					
17	Njeđzela	7 bolosćzow s. Marije	5	39 6 9	7 55
18	Pėndźzela	Domasća z Villanova	5	41 6 7	8 33
19	Wutora	Januaria, bisk. martr. ☾	5	42 6 5	9 21
20	Śrjeda	†* Ɣustachia, martr. ☾	5	43 6 3	10 18
21	Śhtwėrtk	Mateja, japosćtoko	5	44 6 1	11 25
22	Pjatt	†* Mauricia, martr.	5	46 5 58	Ńh. r.
23	Sobota	* Thelle, Ɣnj.; Vina, bź.	5	48 5 56	12 39
17. njeđzela po Śwjatćkach (16. po Ś. Trojicy). Śćź.: Rajwuźetćcha Ɣaznja we Ɣatonju. Mat. 22, 34—46.					
24	Njeđzela	Ś. Mar. wo wufupj. j.	5	50 5 53	1 58
25	Pėndźzela	Wiktora, m.; Aleosy	5	51 5 51	3 21
26	Wutora	Ɣustinny, martraćki	5	53 5 48	4 44
27	Śrjeda	Kosmya Damian. m. ☺	5	55 5 46	Ńh. w.
28	Śhtwėrtk	Wjacławawa, wójw. m.	5	57 5 44	6 5
29	Pjatt	† Ɣichala, arcjandź.	5	58 5 42	6 40
30	Sobota	Ɣieronyma, mėścyn. w.	5	59 5 40	7 21

Ɣopomnjenja hėdne dny.

23. Ɣapocźattk nazhmy. Ɣjeń a nėc so runataj.

30. Ɣralowśta renta.

I. Hermanki.

2. Ɣinspėrt Ɣ. Ɣitawa Ɣ.
4. Ɣitawa Ɣi. Ɣ. Ɣulow Ɣ.
6. Ɣjeśwacźidto Ɣ. Ɣamna Ɣ. Ɣ.
7. Ɣuźatow Ɣ. Ɣ.
8. Ɣobramecy Ɣ. Ɣ. Ɣuland Ɣ.
9. Ɣalawa Ɣi. Ɣ.
11. Ɣifćpicy Ɣ. Ɣowowacć Ɣ. Ɣalawa Ɣ. Ɣjeźe Ɣ. Ɣ. Ɣarow Ɣi. Ɣ. Ɣ.
13. Ɣadeburg Ɣ.
14. Ɣadeburg Ɣ.
16. Ɣrėwf Ɣ. Ɣ. Ɣubin Ɣi. Ɣ.
18. Ɣamjenc Ɣ. Ɣ. Ɣostrowc Ɣ. Ɣyćbacy Ɣ. Ɣ. Ɣubin Ɣ.
20. Ɣadeberg Ɣ.
21. Ɣart Ɣ. Ɣ.
25. Ɣifćpicy Ɣ. Ɣojerecy Ɣ. Ɣ. Ɣubin Ɣi. Ɣ. Ɣ. Ɣlanćnow Ɣi. Ɣ. Ɣ. Ɣrėbule Ɣi. Ɣ. Ɣ. a len.
- 25.—8. ofć. Ɣipć (Ɣichalska masa; wot 25. sept. Ɣacź 1. ofć. bėnacćki tħdźeń, 2.—8. ofć. masa).
27. Ɣolcźnica Ɣ.
28. Ɣolcźnica Ɣ.
29. Ɣjelećzin Ɣ.
30. Ɣulka Ɣ. Ɣ.

II. Mėśacćkowne pėmėnjenja.

- ☾ Ɣolśedni bėrtćk 4. septembra pop. 2 Ɣ. 24 m.
- ☀ Młoby mėśacćk 12. septembra pop. 1 Ɣ. 56 m.
- ☾ Pėrni bėrtćk 20. septembra pop. 2 Ɣ. 26 m.
- ☺ Ɣolny mėśacćk 27. septembra rano 6 Ɣ. 8 m.

III. Wjedro po mėś. pėmėnjenju.

- Ɣapocźatt septembra je rjany a cźopły; wot 4. poŃhmurjenje a pśchėmėnjate; 12. wjele deśććza; 20. deśććz je pśchėtal, młhowe dny a Ɣurjany; 27. wėtry druhdy 3 deśććzom. —
Wroźny do Ɣichala pćhinidu po Waporce Ɣas. — Ɣdyź Ɣoldźe do Ɣichala padaja, masć Ɣaznu Ɣynu wocźakowacź. — Njemjedra w septembu — Ɣnė a łėb w małym roźtu.

IV. Cyrkwinska protyka.

5. Rano w 1/6 wotŃhad procesjona z Ɣlėććtra Mar. Ɣwėzdy do Ɣrupki.
8. Pśćħtazany Ńwjaty dźeń. Procejony do Rėžanta dźeja.
10. Ɣitularny Ńwjedźeń serbśkeje cyrkwoje we Wudychjnie a Ɣermuścha.
20. a 22. PŃst Ɣuchćch dnów abo kwatember (połny pŃst).
21. Śwjaty dźeń. Procejon z Wudychjina do Ɣilćpśdorsa.
23. Woloźeny pŃst.
24. W Dreźďżanacy serbśke pėdėowanjo.
29. Śwjaty dźeń.
30. PśćħpŃlŃnju wotŃhad procesjona z ƔhrŃśćzie do Ɣulowa.

Zadrjeśćka.

„Ɣloho cźłowjeła sterje z mjelczenjom duźki z wotmŃdwenjom pśchėwinjech.”

Ś. ƔhrŃśostomus.

„Wśchityc bjeźbŃzni su Ɣivi jenoź wŃhodła, pať zo bychu so wobrećili, pať zo bychu pśchėz nćch dobri pruħowani byli.” Ś. Ɣawłchtn.

Oktober, winowe, ma 31 dnów.

Stóneczka

Měsáčzka

šthadž. h. m. h. m.

Měšj. znamjo šth. a fh. h. m.

18. njeđzela po Swjatkach (17. po S. Trojicy). Ščj.: Jězus wustrowi wicjznowo. Mat. 9, 1—8.

1 Njeđzela	Kózarija f. Marije	6	05	37		8	8
2 Bóndzela	Othona, biskopa	6	25	35		9	2
3 Wutora	Józefa z Rupertina, w.	6	35	33		10	2
4 Srjeda	Franciska z Alfisi, w. ☾	6	55	31		11	5
5 Šhtwórtk	Blacida, martr.	6	75	29		šth.	r.
6 Pjatt	† Brunona, wuznaw.	6	95	27		12	9
7 Sobota	Marka, bmž.; Sergia	6	115	24		1	13

19. njeđzela po Swjatkach (18. po S. Trojicy). Ščj.: Krasna hojczina krala. Mat. 22, 1—14.

8 Njeđzela	Brigitty, wudowy	6	125	21		2	18
9 Bóndzela	Dionysia, b. m.; Kustifa	6	135	19		3	22
10 Wutora	Franciska Borgias, w.	6	155	17		4	25
11 Srjeda	Cereona, martr.	6	175	15		5	28
12 Šhtwórtk	Matfimiliana, bisk. ☉	6	195	13		fh.	m.
13 Pjatt	† Eduarda, krala	6	205	11		5	26
14 Sobota	Kallista, bamža	6	225	9		5	57

20. njeđzela po Swjatkach (19. po S. Trojicy). Ščj.: Jězus wustrowi kralowskeho syna. Jan. 4, 46—53.

15 Njeđzela	Theresije, knježny	6	245	7		6	34
16 Bóndzela	Hawka, abta	6	265	5		7	18
17 Wutora	Jadwigi, wudowy	6	285	2		8	12
18 Srjeda	Lukascha, ščenika a lěč.	6	294	59		9	15
19 Šhtwórtk	Pětra z Antantara, w.	6	304	57		10	24
20 Pjatt	† Janazk.; Wendel. ☽	6	324	56		11	38
21 Sobota	Wórschule, knj. m.	6	344	54		fh.	r.

21. njeđzela po Swjatkach (20. po S. Trojicy). Ščj.: Nješmilny wotročž. Mat. 18, 23—35.

22 Njeđzela	Severa, b.; Rordule	6	364	52		12	55
23 Bóndzela	Severina; Jan. Kapist.	6	374	50		2	16
24 Wutora	Rafaela, arcjandžela	6	394	48		3	38
25 Srjeda	Khryšantha; M. Mat.	6	414	46		5	1
26 Šhtwórtk	Evarista, bamža ☺	6	434	44		šth.	w.
27 Pjatt	† Florencia, martr.	6	454	42		5	11
28 Sobota	Šmana a Judy, j.	6	464	41		5	56

22. njeđzela po Swjatkach (21. po S. Trojicy). Ščj.: Wo dawštim pjenjezu. Mat. 22, 15—21.

29 Njeđzela	Eusebije, knježny	6	484	39		6	48
30 Bóndzela	Theodorita, měšchnika	6	494	37		7	48
31 Wutora	* Wolfganga, biskopa	6	514	35		8	53

Wopomnjenja hódne dny.

1. Dawk za wopaleništu pokladnicu.
29. Nastupny džen Soho Majestostje krala Alberta na trón (1873).

I. Hermanki.

2. Guczina št. kl. Rašech kl. Ščěrachow kl. Čahyn kl. št. kl. Luboraz kl. št. kl. Šródt št.
4. Nješwacžibdo št.
9. Bistopich št. Lubij št. kl. Rumburg št. kl. Jarow wotm. Kulow št. kl. a wotm.
10. Barščež kl. št. kl.
11. Minatal št. Bž Komorow kl. št.
16. Wóšport št. Kinsport št. Rychwald št. kl. Čahan št. kl.
17. Kinsport kl.
21. Wětošchow kl. št.
23. Bžarnacžich št. kl. Čalschtrow št. Wětošchow kl.
24. Bici št. št. kl. Brody št. kl.
25. Radeberg št.
26. Radeberg kl. Běšow št.
27. Běšow št.
28. Drěw št. Kuland št.
30. Kuland kl.
31. Lufow kl.

II. Měsáčkowe přeměnenja.

- ☾ Posledni béršk 4. oktobra w nočy 3 h. 15 m.
- ☀ Młody měšacž 12. oktobra rano 6 h. 59 m.
- ☾ Přeni béršk 20. oktobra w nočy 12 h. 52 m.
- ☺ Potny měšacž 26. oktobra pop. 3 h. 31 m.

III. Wjedro po mės. přeměnenju.

Kažaty čas tež do oktobra traje; 4. žyma z deščezom; 12. wětrny druhdy z deščezom; srjedž oktobra so wuwjedri, je pač 20. žymny čas; potny měšacž 26. pač zaš čzopliške rjane dny přčinjeje. —

Njewjedra w oktobru měšacža njewobstajnu žymu a nimaja z wjetšcha dobrych ščěžwotow. — Šbyž na Šawla deščezuje, traje deščez hačž do Šód. — Je-li dub lišče njepuščeža, zmejemy krtu žymu.

IV. Cyrkwinska protyka.

1. W Nadworju šwedžen postwječjenja cyrkwoje a fermušcha. W Kulowje přeni wotpuštk.
4. Mjeniny biskopa Franca. Šwedžen kulowšćeje wofady.
8. W Kulowje šwedžen postwječjenja cyrkwoje a fermušcha; druhi wotpuštk.
15. We Wotrowje a w Čłóschtre Marijnej Šwězdže fermušcha.
21. Cyrkwinški swjaty džen.
22. W Bžojščicah šwedžen postwječjenja cyrkwoje a fermušcha.
28. Swjaty džen.
31. Wigilny pošť dla šwedženja Biskych Swjatyh.

Zadřeščka.

„Šbyž phtnjech, zo so swět tebi směje, dofelž ty pobožny, směj so jomu tež a wješel so nad tač čzefczomnym ponizenjom, kaž te je, kotrež so za pócžiwosč čžerpi.“ S. Franc. ze Sales.

Šbyž bu swj. Šadrijan ze swojimi šynami wěny dla čzivilowany, praščeje so joho pohanski šudnik Sekundian, hžže je pokabdy cyrkwoje šhowal. Tuž jomu nadobny martrac dla špodžiwone wotmošewje: „Mašče pokabdy su našče dušče; te nočcemy nihdy na nihdy žhubieč.“

November,
nazymnił, ma 30 dnow.

		Stónczka		Mėšaczka	
		sthadz.	thow.	Mėbi.	sth. a fh.
		h. m.	h. m.	gnanjo	h. m.
1	Srjeda Wšėch Swjatyech	6	534	33	9 58
2	Schtwórtk Wsch. khud. dušch. ☿	6	554	31	11 2
3	Ʋjatt † Huberta, biskopa	6	564	29	sth. r.
4	Sobota Korle Boromejšk., b.	6	584	28	12 7

23. njeđzela po Swjatkach (22. po S. Trojich). Scđ.: Jezus źbudzi Sairowu dźowku. Mat. 9, 18—26.

5	Mjeđzela Zacharije a Ķilźbjeth	7	04	26	1 11
6	Póndźzela Leonarda, abta	7	14	25	2 15
7	Wutora Amaranta; Willibrord.	7	34	23	3 19
8	Srjeda 4 krónowan. martrarj.	7	54	22	4 23
9	Schtwórtk Theodora, martr.	7	64	20	5 28
10	Ʋjatt † Ķandr. Abellina, w.	7	84	19	6 33
11	Sobota Mėrczina, biskopa	7	104	17	fh. w.

24. njeđzela po Swjatkach (23. po S. Trojich). Scđ.: Pianka mjeđ dobrym hymjenjom. Mat. 13, 24—30.

12	Mjeđzela Mėrczina, bamźa	7	124	15	5 16
13	Póndźzela Stanisława Kostki, w.	7	144	14	6 7
14	Wutora Livina, biskopa	7	154	12	7 8
15	Srjeda Ķerty, knj.; Leopolda	7	164	11	8 15
16	Schtwórtk Dthmara; Ķdmonda, b.	7	184	10	9 27
17	Ʋjatt † Ķrehorja Dźiwyczinj.	7	204	8	10 43
18	Sobota Ķesychia, martr.	7	224	7	11 59

25. njeđzela po Swjatkach (24. po S. Trojich). Scđ.: Żonopowe żarno. Mat. 13, 31—35.

19	Mjeđzela Ķilźbjeth, wudowy	7	234	6	fh. r.
20	Póndźzela Feliksa z Balois, w.	7	254	5	1 17
21	Wutora Woprowanja f. Marije	7	274	4	2 37
22	Srjeda Cecilije, knj. martr.	7	294	2	3 56
23	Schtwórtk Klimanta, bamźa	7	304	1	5 17
24	Ʋjatt † Jana w. Ķchjiza, wuź.	7	324	0	6 34
25	Sobota Ķhatyrny, knj. m.	7	333	59	sth. w.

26. a poslednja njeđzela po Swjatkach (25. po S. Trojich). Scđ.: Zapuśczenjo Jeruzalema. Mat. 24, 15—35.

26	Mjeđzela Konrada; Pėtra Alekř.	7	343	58	5 29
27	Póndźzela Mikasja, bisk. martr.	7	363	57	6 33
28	Wutora Ķrescencia, martr.	7	373	57	7 39
29	Srjeda Saturnina, bisk. m.	7	393	56	8 46
30	Schtwórtk Ķandrija, japoscht.	7	403	55	9 52

„Pat su swj. japoschtowje z dźiwami pohananow wobrocźili, pat bjez skutkowanja dźiwow. Su-li dźiwy cđinili, dħa je s'ich wuczħba zawėrno wot Boħa wobkrućena a bójřta. Njeřu-li pat žane dźiwy cđinili, dħa je to najwjeřřti dźiw, Ńo mőħachu bjez dźiwa swėt wobrocźić.“

S. Ķawřřtyn.

I. Ķermanki.

1. Njeřwaczħdlo ř. Ķróđř ř. ř.
3. Ķuland ř.
4. Ķudħřřin ř. ř. Ķřėbule ři. ř. ř. a řen.
6. Ķubin ři. ř. ř. Ķulow ř.
7. Ķart ř. Ķaz ř. ř.
8. Ķamna ř. ř.
11. Ķoleźnica ř.
13. Ķtopřin ř. ř. Ķřħbach ř. ř.
18. Ķitawa ř. Ķubin ři. ř. Ķřħ Ķomorow ři. ř.
20. Ķóřpor ř. ř. Ķitawa ři. ř. Ķubin ř.
28. Ķobrolug ř.
29. Ķobrolug ř. Ķulke Ķđħary ř. ř. Ķadeburg ř.

II. Mėsačkowe přemėnjenja.

- ☾ Ķosledni bėřřř 2. nov. wječor 7 Ķ. 56 m.
- ☾ Młody mėšaczř 11. nov. w noč 12 Ķ. 17 m.
- ☾ Přėni bėřřř 18. nov. dop. 9 Ķ. 39 m.
- ☾ Ķofny mėšaczř 25. nov. w noč 3 Ķ. 0 m.

III. Wjedro po mėš. přemėnjenju.

Ķłopłota popuścħi; 2. deřřch 3 řnėħ; Ńař řo wuwjedri; 11. řjenje ale žyma; 17. řo troch u řčopłř; 18. Ńař deřřch abo řnėħ; 25. řnėħ a torħaty wėtr. —

Njewjedra w nowemburu:

Płóbnė cħař ř řėn.

Dħen Ķřħch Swjatyħ přħinjeře řtarej' babcyne řėčo. — Ķdħż w nowemburu řħtomny Ń nowa řėčėja, traje žyma Ķač do meje.

IV. Ķyrkwinska protyka.

1. Pħřřħazany řwjaty dħen.
2. Ķyrkwinsři řwjaty dħen.
5. W Ķadworju a Ķulowje dořpolny wotpuřřř „po mowwħch“. W Mėřebjelczřch a ĶđĶeri (řęŃ wofolo Ķudħřřina) řermuřħa.
11. Swjedħen Mėřebjelczřnsře wofady (ž přėdo-wanjom a nřħřporom).
12. W Ķudħřřinje w řaħanřřej Ķyrkwř wopom-nječřo posřwjecħenja Ķyrkwře a řermuřħa.
19. W Ķalbicħ wopomnjenječřo řwjecħenja Ķyrkwře a řermuřħa.
25. Swjedħen Ķalbicħansře wofady (ž přėdo-wanjom a nřħřporom).
30. Swjaty dħen.

Ķadřeřřħka.

„Drařř řo přħech řař Ķač řo Ķodħi řeđworje a posřorje: to je najwjeřřħa pħħa řja-noseče a wėřřy řařř přħecħřino wohřdnořř.“

S. řr. Ńe Ķales.

„Pola cħłowjekow řo wutroba po řlowaħ rozřudħa, pola Boħa pak řłowa po wutrobie.“

S. Ķrehorř.

„Ķħim bėle nėčřto řwoje Ńmyřřojřte nakhřłnořře pofuřħa, cħřim řőže přħřřřta pohřwanja Boħe.“

S. řr. Ńe Ķales.

„Spodħřwnje! Ķłocħo pada a Ķřħđom bėħa řudħo, Ńo bħdħ je zbeħař: ale duřħa dħe do Ńa-ħħbjenska, a ničřto řo wo to njeřřara!“

S. Bernard.

December,

hodownik, ma 31 dnów.

		Ślóneczka		Miesiączka	
		fhadż. h. m.	fhow. h. m.	Miej. znajmo	fh. a fh. h. m.
1 Piątk	† Eligia, b.; Mariana	7 42	3 55		10 57
2 Sobota	Bibiany, knieżny m.	7 44	3 55		fh. r.
1. njeżdżela adventa. Scż.: Znamjenja psched iudnym dnjom. Luf. 21, 25—33.					
3 Njeżdżela	Franciska Ksaberstoho	7 45	3 54		12 1
4 Póndżela	Borbory, knj. martr.	7 46	3 53		1 5
5 Wutora	Pëtra Khrysologa, b.w.	7 48	3 53		2 9
6 Srjeda	Miklawścha, bisk.	7 49	3 52		3 14
7 Schtwórtk	Ambrosia, bisk. wucz.	7 50	3 52		4 19
8 Piątk	† Njew. pod.s. Mar.	7 51	3 52		5 24
9 Sobota	Gutyhiana; Leofadije	7 52	3 52		6 27
2. njeżdżela adventa. Scż.: Janowe poselstwo pola Jezusa. Mat. 11, 2—10.					
10 Njeżdżela	Pischenj. lauret. dom.	7 53	3 52		fh. w.
11 Póndżela	Damasa, bamża	7 54	3 52		4 58
12 Wutora	Epimacha, m.; Maksenc.	7 55	3 52		6 6
13 Srjeda	Lucije, knj. martr.	7 56	3 52		7 17
14 Schtwórtk	Nikasia, bisk. m.	7 57	3 52		8 32
15 Piątk	† Khrystiny, służown.	7 58	3 52		9 49
16 Sobota	Euŕebia Bercełsk., b.	7 59	3 52		11 5
3. njeżdżela adventa. Scż.: Janowe śwědzenjo wo Jezusu. Jan. 1, 19—28.					
17 Njeżdżela	Lazara, biskopa	8 03	3 52		fh. r.
18 Póndżela	Łzał. s. Mar. na p. Khr.	8 03	3 53		12 23
19 Wutora	Nemesia, martr.	8 13	3 53		1 41
20 Srjeda	†* Khrystiana, martr.	8 13	3 54		2 58
21 Schtwórtk	Domascha, japoścht.	8 23	3 54		4 14
22 Piątk	†* Flawiana, martr.	8 33	3 55		5 26
23 Sobota	†* Wiktorije, knj. martr.	8 33	3 56		6 31
4. njeżdżela adventa. Scż.: Jan prěduje pokutu. Luf. 3, 1—6.					
24 Njeżdżela	Had. a Żewy; Delfin.	8 43	3 56		fh. w.
25 Póndżela	Boży dż. nar. Jěz.	8 53	3 57		5 19
26 Wutora	Śéćepana, martr.	8 53	3 57		6 27
27 Srjeda	Jana, japoścht.	8 53	3 58		7 34
28 Schtwórtk	Njewin. dżęczałkow	8 53	3 59		8 41
29 Piątk	† Domasch. z Kant., b.m.	8 53	3 59		9 46
30 Sobota	Rainera, b.; Davida	8 54	0		10 51
Njeżdżela po hodżoch. Scż.: Simeon a Jana wo Jezusu rěczitaj. Luf. 2, 33—40.					
31 Njeżdżela	Sylwestra, bamża	8 54	1		11 55

Wopomnjenja hódne dny.

2. Ślónčzenjo kwojnych wjeselow.
7. Zapoczatk žymy. Najkrótszy dzień z najdlějšej nocu.
23. Patorżica. — 31. Kralowsta renta.

I. Hermanki.

2. Budyšin št. Kalawa kn. št.
4. Gašyn kn. št. št.
6. Mjeławacžibło št.
8. Kuland št.
11. Nowosale kn. Džęze št. kn. Drěwł št.
12. Brody št. št.
14. Muzafow št.
16. Wojerecy kn. Trěbule kn. a len.
18. Luboraz kn. št. kn. Kulow št. kn.
19. Baršchj št.
20. Rumburg kn. Kuland št.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bértk 2. dec. pop. 3 h. 54 m.
- ☀ Młody měsacžk 10. dec. wječor 4 h. 35 m.
- ☾ Prěni bértk 17. dec. wječor 5 h. 37 m.
- ☀ Potny měsacžk 24. dec. wječor 4 h. 39 m.

III. Wjedro po měs. přeměńenju.

Śněh a wichory z nowembra dolho njeraja; 2. jo wuwjedri a je zas cžoplicho; 10. rjenje; 17. rjenje a fruta žyma; 24. rjenje a milischo. — Čžopły december z wjele desčezom za nowe lěto malo žohnowanja pšchinjeje. — Wokolo hód mokřota žanomu žitu wječhodži, cžim bóle pat po hódžoch.

IV. Cyrkwinska protyka.

3. Zapoczatk adventa a nowoho cirkwinskoho lěta. W Drežďžanach we dwórstkej cirkwi serbske přědowanjo.
4. Cyrkwinski swjaty džen.
6. Cyrkwinski swjaty džen.
8. Pščitazany swjaty džen. W Kulowje titularny wjedžen „swjateje Marijnowo towarstwa knjeźnow“ z dospołnym wotpuřtkom za žobustaw.
- 16.—24. W Radworju wšědnje po Jutnjach „Nowena“ i cžęčęzi maczerje božęje.
20. a 22. Póřt suchich dnów abo kwatember (połny póřt).
21. Swjaty džen.
23. Wigelny (połny) póřt (patorżica).
- 24.—25. Boža nóc, w počnocy boža mřcha.
25. Pščitazany swjaty džen.
26. Pščitazany swjaty džen. Požohnowanjo žitow.
27. Swjaty džen. Po přědowanju požohnowanjo a wudželenjo wina swjatoho Jana.
28. Cyrkwinski swjaty džen.

Zadrjěščka.

„Krej Khrystusowa je klucž do paradiza.“
S. Hieronymuš.
„Čžłowje, kiž w lěnjoseři swoje žitwenjo pase, so jam jeba.“
S. Ğrem.
„Dwě wěcy cžaj ze cžinitej: staženoseř cžłowjeťow a jich hubjenstwo.“
S. Sawjstyn.
„Štutki starichich su knihi, z kotrychž maja džęčęzi wutnyč.“
S. Khrystofomuš.
„Wofuble je dobre wocžehnenjo pschę wozwuczenja, krótte a spomožne pat pschę dobre pschiklady.“
Senefa.
Prěnje a poslednje slowo za wšěch starichich: Wocžehničęze berje swoje džęčęzi!

Čas božich službow w serbskej Łužicy.

	Čas přechystupa božich službow		Njedźele; f. dny			Džělawe dny			
	za nedźele a swj. dny.	za džělawe dny.	w žymje.	w lěće.	popoł- dnju.	w žymje.	na lěto.	w lěće.	w žymje.
Budyščin	tachantska	1. haryla, 1. oktobra.	5 a 9		2	6 a 9	5 a 9	5 a 9	6 a 9
	serbska		9		1/2 1				
Khróšćich	1. njedź. po Jutrach, 24. augusta.	po Jutrach, po Michale.	6 a 9	5 a 8	2	7	6	6
Njebjelčich	po 1. meje, po 29. septembra.	? ? ? ?	9	8	1/2 2	1/2 8	7, 1/2 7	6
Kadwoć	1. meje, njedź. po 29. septbr.	po 1. novembri, po jutrach.	9	8	2	7	6	6
Kalbicy	jutry, 21. septembra.	jutry, 21. septembra.	6 a 9	5 a 8	2	1/4 8, 8	7, 1/2 7	6
Schpital		1. meje, 1. oktobra.	9	9	2	8	1/2 7	1/2 7
Wotrow		? ? ? ?	9	9	2	1/2 8	7	1/2 7
Marijna Hwězda			1/2 7 a 1/4 10		1/2 2, 1/2 3, 3	6 a 7 a 3/4 9		
Róžant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobra, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	7	1/4 7	1/4 7
Zdźer	1. meje, po 29. septembra.		9	8	1/2 2			
Brunow			1/2 10		4	3/4 8		
Kulow		24. febr., jutry, njedź. po 4. sept., 1. njedź. nov.	5 a 8		2	6 a 1/2 9	1/2 6 a 1/2 9	5 a 8
								1/2 6 a 1/2 9	

Přisp.: Jutnje su w Khróšćicach rano w 5 hodź., w Kalbicach 6 a w Róženčje 6. — W serbskej cyrkwi w Budyščinje na srjedach a pjatkach w posće we 8 rano. — W Kalbicach na pjatkach w posće w 6 a 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopoždnja we 8. — W Marijnej Hwězdy na sobotach rano 6 a 7 a 8. — W Róženčje sobotu (přes chylé lěto z wumjazom adventa) we 8. — W Zdžeri je 12 króć na nedźelach a kaž w Delnich Sulšćecach, druhdy na džělawych dnach boža mischa. — W Lubiju je 12 króć za lěto nedźelste bože služby. — W Hajnicach najskerje 24 króć.

Bože služby w sakskich herbskich krajach.

1) Stajne bože služby maja: Dreždžany (dwórka cyrkej, w princowym hrodźe, Nowe Drež-

džany, Friedrichstadt, Žozefininy mustaw, 2 schulskej křapali), Annaberg, Gwilkawa, Freiberg, Hubertusburg, Rhenmich, Lipsk, Měščno, Birno, Blawno, Rothschönberg, Reichenbach a Greiz (kóždu 2. nedźelu), Altenburg a Wechselburg.

2) Missionske bože služby maja: Auerbach (2 króć), Bräunsdorf (8 kr.), Döbeln (3 kr.), kupjel Elster (w lěće 2 króć za měsac), Franzenberg (2 kr.), Grimma (12 kr.), Großenhain (6 kr.), Hajnich (4 kr.), Hohenek (8 kr.), Hohnstein (8 kr.), Koldic (2 kr.), Königstein (kóždu měsacnu friedu a rócne swjate dny), Leisnig (1 kr.), Marienberg (12 kr.), Oschatz (2 kr.), Pilnicy (chylé lěćo), Radeberg (6 kr.), Riesa (2 kr.), Rochsburg (nětotry króć), Roßwein (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg (4 kr.), Sonnenstein (něšto króć), Stollberg (2 kr.), Waldheim (12 kr.).

Zapis duchownych.

(W novembriu 1881.)

A. 3 budyjschinjske diöcesy.

Toho mišofež, najdosťojnišči kněz Francisus Bernert, biskop w Njotus, japoštokišti višar w kralstwie sakšim, administrator ecclesiasticus w sakškej Hornjej Łužicy, tachant kapitle swj. Pětra w Budyšchinje, komthur kral. sakš. zaslužnoho rjada atd., rodž. w Grafensteinje w Čzechach 4. hapryla 1811; wušwjećzeny 4. augusta 1834, wuzwoleny za tachanta 28. julija 1875, za biskopa šwjećzeny 19. mërca 1876.

1) W Budyšchinje: a) w konsistoriu: f. Jakub Kuczant, can. cap. senior; f. Pětr Scholta, can. cap. cantor; b) w serbskej cyrkwi: f. Michal Šornik, farar; f. Jakub Skala, kaplan; c) w tachantskej cyrkwi: f. Józef Schönberner, dopořdn. předar; f. Jurij Nowak, katecheta (jobu za Bžder a Lubij); d) na wučerňskich wustawach: f. Hermann Blumentritt, direktor feminara; f. Józef Dienst, direktor tachantskeje wučerňnje.

2) W Brunowje: f. Albert Becker, kaplan.

3) W Grunawje: f. Józef Brendler, administr.

4) W Šhróščicach: f. Jakub Werner, farar; f. Jakub Scholta, kaplan.

5) W Königshainje: f. Pawoł Reime, farar.

6) W Marijnej Šwězdze: f. Dr. Jan Chryzostom Eisel, probst; f. Aleksander Hirschfel, kaplan; f. Benedikt Čhejnowský, kaplan; f. Vincenc Wielkind, kaplan.

7) W Marijnym Dole: f. Niward Röstler, probst; f. Innocenc Sawork, kaplan; f. Joachim Felber, kaplan.

8) W Njebjelčicach: f. Miklawš Smoła, farar; f. August Kubasch, kaplan.

9) W Nowym Leutersdorfje: f. Ernst Kupky, farar; f. Franc Löbmann, kooperator.

10) W Radworju: f. Handrij Duczman, farar.

11) W Kalbicach: f. Jakub Wensch, can. a farar; f. Jurij Kummer, kaplan.

12) W Reichenawje: f. Jan Šornig, administr.

13) W Róžencze: f. Tadej Matuš, administrator.

14) W Šchpitalu: f. Jan Nowak, administrator.

15) W Seitendorfje: f. Karl Junge, can. a farar.

16) W Ščërachowje: f. Jakub Žur, farar; f. Józef Reil, kaplan.

17) We Wostrowcu: f. Anton Müller, farar; f. Augustin Rönšch, kaplan.

18) We Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farar.

19) W Žitawje: f. Franc Kral, farar.

20) We Worflecach: f. M. Brünner, kaplan.

21) W Huscy: f. Jan Pagel, kaplan.

Pšichšp.: w Brazhy w serbskim seminaru: f. Jurij Łusczanski, prašes.

B. 3 drezdžanjske diöcesy.

1) W Drezdžanach: a) kralowške dwórške duchownstwo: f. Józef Štěpanek, dwórški kaplan; f. Ludwig Wahll, dwórški předar; f. Ludger Potthoff, dwórški předar. b) W Starych Drezdžanach: f. Franc Stolle, can. a prašes; f. Jakub Buř, farar (superior) a konsistorialny radžicžer; f. Anton Drexner, kaplan a direktor wučerňnje pšchi „Quechbrunnen“; f. Anton Buř, kaplan a direktor hlowneje wučerňnje; f. Emil Hoffmann, njedželšti ranšchi předar; f. Józef Müller, přeni katecheta a šwjedžeňšti ranšchi předar; f. Richard Galm, prašest a ordinarius; f. Oskar Manfroni, ordinarius; f. Alexander Hartmann, drugi katecheta. c) W Nowych Drezdžanach: f. Eduard Machacžek, farar. d) W Friedrichstadu: f. Pětr Kreczmer, farar; e) W Józefinim wustawje: f. Kaspar Brieden, kralowški kaplan. f) Pola pryncy Šurija: f. Dr. Frižen; g) f. Karl Maaz, wojerški farar.

2) W Annabergu: f. Heinrich Salm, farar.

3) W Cwikawje: f. Józef Fuhr, farar.

4) W Rhemnicu: f. Jan Reipert, farar; f. P. Richter, kaplan.

5) W Freibergu: f. F. Fischer, farar.

6) W Hubertusburgu: f. Miklawš Wocžerč (Schäfer), farar.

7) W Lipsku: f. Pětr Will, farar; f. Š. Schmittmann, kaplan; f. Hüsch, kaplan.

8) W Mišchnje: f. Heinrich Mannel, farar.

9) W Birnje: f. Józef Plewka, farar.

10) W Blawnje: f. Aug. Nowak, administrator.

11) We Wechšelburgu: f. Wilh. Sparta, kaplan.

12) W Rothšönbergu: f. Schmiß.

13) W Reichenbachu: f. Batttoni, farar.

14) W Altenburgu: f. Biskup, administrator.

C. 3 wróšlawške diöcesy.

W Kulowje: f. Franc Schneider, farar a duchowny radžicžer; f. Pětr Lipič, kaplan; f. Heinrich Ledžbor, direktor.

Kraje a jih wjeřehojo.

Němske kraje.

Sakška: 271,83 □ mil.; 2,760,342 wobydlerjow; (73,349 katolikow, 52,097 Serbow). Kral Albert I., rodž. 23. hapr. 1828, na trón pšichšol 29. okt. 1873, zwěr. 18. jun. 1853 z Karolu wot Wafa, rodž. 5. aug. 1833. — Pryncesna Šilžbjeta, rodž. 4. febr. 1830, wudowa wójwody Ferdinanda wot Genua. — Prync Šurij, rodž. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Hanu Mariju, sotru portug. krala, rodž. 21. jul. 1843; jeju džeczi su: Mathilda, rodž. 19. mërca 1863; Wjedrich August, rodž. 25. meje 1865; Ma-

rija, rođ. 31. meje 1867; San Jurij, rođ. 10. jul. 1869; Maks, rođ. 17. nov. 1870; Albert, rođ. 25. februara 1875.

Anhaltška. Wójtoda: Bjedrič, rođ. 29. hapryla 1831.

Badenška. Wulkowójtoda: Bjedrič Wilhelm, rođ. 9. septembra 1826.

Bajerska. Kral: Ludwif II., rođ. 25. aug. 1845.

Braungšweigška. Wójtoda: Wilhelm, rođ. 25. hapryla 1806.

Heffenška. Wulkowójtoda: Ludwif IV., rođ. 12. septembra 1837.

Lippe=Detmold. Wjerč: Bjedrič Wolde-mar, rođ. 18. hapryla 1824.

Lippe=Schaumburg. Wjerč: Adolf, rođ. 1. augusta 1817.

Mecklenburg=Schwerin. Wulkowójtoda: Bjedrič Franc II., rođ. 28. februara 1823.

Mecklenburg=Strelitz. Wulkowójtoda: Bjedrič Wilhelm, rođ. 17. oktobra 1819.

Oldenburgška. Wulkowójtoda: Bjedrič Pětr, rođ. 8. julija 1827.

Pruska. Kral: Wilhelm I. němski kěžor, rođ. 22. mërca 1797. Krónprync: Bjedrič Wilhelm, rođ. 18. oktobra 1831.

Reuŝ=Greiz. Wjerč: Hendrič XXII., rođ. 28. mërca 1846.

Reuŝ=Schleiz. Wjerč: Hendrič XIV., rođ. 28. meje 1832.

Sakška=Weimar=Eisenach. Wulkowójtoda: Korla Aleksander, rođ. 24. junija 1818.

Sakška=Meiningen. Wójtoda: Jurij II., rođ. 2. hapryla 1826.

Sakška=Altenburg. Wójtoda: Ernst, rođ. 16. septembra 1826.

Sakška=Koburg=Gotha. Wójtoda: Ernst II., rođ. 21. junija 1818.

Schwarzburg=Sonnershausen. Wjerč: Günther, rođ. 24. septembra 1801.

Schwarzburg=Rudolstadt. Wjerč: Jurij, rođ. 23. novembra 1838.

Waldeck. Wjerč: Jurij, rođ. 14. januara 1831.

Württembergška. Kral: Korla I., rođ. 6. mërca 1823.

Druhe europŝke kraje.

Belgiška. Kral: Leopold II., rođ. 9. hapr. 1835.

Bošharška. Wjerč: Aleksander I., rođ. 5. hapryla 1857.

Čjornohórška. Wjerč: Nikola I., rođ. 25. septembra 1841.

Danška. Kral: Khrystian IX., rođ. 8. hapr. 1818.

Francomška. Pišchedsnda republiki: Jules Grėbn.

Gričijška. Kral: Jurij I., rođ. 24. decembra 1845.

Holland. Kral: Wilhelm III., rođ. 19. febr. 1817.

Italška. Kral: Humbert, rođ. 14. mërca 1844.

Jendželška. Kralowna: Viktorija, rođ. 24. meje 1819.

Liechtenstein. Wjerč: Jan II., rođ. 5. okt. 1840.

Monako. Wjerč: Korla III., rođ. 8. dec. 1818.

Portugal. Kral: Ludwif I., rođ. 31. okt. 1838.

Rakuska (Awstrija). Kěžor: Franc Józef I., rođ. 18. augusta 1830. Krónprync: Rudolf.

Rom (cyrkwinski stat). Bamž: Leo XIII., rođ. 2. mërca 1810, wuzwol. 20. febr. a krónowany 3. mërca 1878.

Rumunška. Wjerč: Korla I., rođ. 28. hapr. 1839.

Ruska. Kěžor: Aleksander III., rođ. 10. mërca 1845. Krónprync: Miškawš.

Serbijška. Wjerč: Milan IV. Obrenowić, rođ. 4. augusta 1852.

Španijška. Kral: Alfons XII., rođ. 28. novembra 1857.

Šwajcarška. Republika.

Šwejdowška. Kral: Ostar II., rođ. 21. januara 1829.

Turkowška. Sultan: Abdul-Hamid-Khan, rođ. 22. sept. 1842.

Nuzne slovo za křesćanskich staršich.

Přichedšpomnjenje. Nasch „Krajan“ je so stajnje prócował, swojim lubym Serbam hycž wšchudžom a we wšchém z pucznikom, přšecželom a wjednikom we wšchelafich postajenjach čłowjeſtkoho žiwjenja; je so wosebje tež prócował na strachi pokazowacž, kotrež naschomu ludej hašo katholicomu a hašo serbstkomu hroža. Dofelž nětko „Krajan“ do wšchelafich swojbow pšchińdže, tam něschtožkuli widži a slyšchi, je so tež ze zrudobu dyrbjal pšchewědčicž, zo runje wocžehnjenje nascheje młodoſcže so tak huſto a tak jara zanjerodža. Se-li pať nascha młodoſcž ſtažena, su-li nowe ſplahi zhubiše raz a powahu serbstkoho ludu: bohabojoſcž a ponižnoſcž — potom za cych nasch narod wulki strach hrozy. Wěsche nam tohodla jara witana wěc, z pjera ſwěrnoho serbstkoho měschniſta dóſtač nastawť, kotryž da-li Bóh někomužkuli wocži wotewri. Serbstkich staršich naležnje proſymy: Čžitajcže kóždy tydžen ě najmjenšchomu wotdžěl tohole nastawť, zo byſchcže swoju winowatoſcž, kiž je jena z najcžešchich, nic jeno wopomnili, ale w prawym čžasu na nju so tež dopomnili.

„Dajcže džěcžattam ke mni pščinicž, pšchetož tajſich je njebeſke kraleſtvo.“

Syn Boži praji we ſwj. ſčzenju, zo budže na kóncu ſwěta na zemi kaž we dnjach Noea. „Kaž tehdom ludžo jědžachu a pijachu, do žěntwy bjerjechu a dawachu a nječedžbowachu hacž lijenca pšchińdže a wšchěch zahubi, tak budže tež na kóncu ſwěta.“ Syn Boži njerěcži wo wulkich zlóſcžach a njeſkutkach, ale jenož wo cyle zeńſcy zmyſlenym žiwjenju čłowjeſtow.

Tajke žiwjenje widžimy na zemi ſo pšchecy bóle rozſchěrjecž a na wšchě waſchnjo ſpěchowacž — žiwjenje pať z wěry a po wěrje, kajkaž je ě doſčehnjenju wěcžneje zbóžnoſcže trebne, džen a bóle hacžicž a ſo zhubjecž. Tež wocžehnjenje, kotrež je ze zakonjemi postajene (we ſchuli a pšchez ſchulu), je na tajke žiwjenje zložene a je podpjera. Čžafne wſchudžom ſteji přědku, nabožnoſcž pať zaďy, a džěcžo z telko hodžinami w ſchuli pšchecžežene pšchinje mašo čedžbnoſcže do křesćanskeje wucžby, ma tať z njeje mašo wužitka, byrnje tež dobreje wole byšo. A tola je nabožnoſcž to jene nuzne, to, ſchtož woſud džěcži we wěcžnoſcži pšchihotuje, hdyž ſo wšcho čžafne minje. Sežěhwi toho ſo hižo pokazowacž pocžinaja, kaž je

ſwj. Pawoł (II. Tim. 3) wopifuje: „Budža čłowjeſtojo poſni ſebjeluboſcže, nahramni, čžěſčelatomni, horďži, hanjerjo, staršich njepoſkučny, njeďžakowni a t. d.“ Čdyž dža je tomu tať (wšchědne nazhonjenje nam to dopořazuje) — ſchto ma ſo čžinicž? Kať ma najlěpje ſo pomhacž?

Nichť bóle powořany, nichť tež tomu křmańſchi njeje, tajke nježbožo wotwobrocžicž, dyžli staršchi; a čži to dořonjeja z hľuboko wěrwym, pobožnym a nabožnym wocžehnjenjom džěcži.

Sara huſte naturſke pocžinki — tež nje pocžinki — kotrež džěcži wot ſwojich staršich herbuja, za čžas žiwjenja a najebacž wſchu prócu ſo nježhubja a wutupicž njeadaža. Runje tať ma ſo to tež z wěru a pobožnoſcžu jara huſto, hdyž ſu džěcži ju wot ſwojich staršich dóſtale, hdyž je jim tať rjec pšchinarodžena. Tajki pšchikad widžimy na džěſacžlětnym hólcu Ludwiku XVII. Francowſkeje, kotromuž nje wěrwy, hruby ſchewc Simon wot staršich herbowanu wěru a bohabojoſcž wudrěcž njemóžſche. A dofelž je Bóh džěcži za ſo a za njebjo ſtworiť a je toho dla tež z ruki jich staršich požada, njeſmědža staršchi tež nicžo zakomdžicž, ſchtož móže je Bohu a njebjeſam zdžeržecž. Pšchetož hdyž Syn Boži wo pohoršchowanju, zawjedniku džěcža praji, „zo by jomu lěpje byšo, hdy by ſo jomu mlyńſki kamjen wořoko ſchije powiſnyť a wón do hľubiny morja potepjeny byť“: čžoho maja ſo potom staršchi bojecž, kotřž ſu z njerodnym wocžehnjenjom wina, zo tež jene jenicžke jich džěcži ſo zhubi?

Tónle nastawť čhe staršich ě pomocy bycž, tajke nježbožo wot ſo a ſwojich džěcži wotwobrocžicž, abo — je-li ſo jim to njeradži — za ſo ſamych zamokwenjo wotwobrocžicž.

Syn Boži praji: „Dobry ſchtom njemóže žane ſchpatne a ſchpatny ſchtom njemóže žane dobre pľody pšchinjeſcž“; a pšchiſłowo praji: „Kajkiž ſchtom, tajki pľód“, abo „Kajkiž korjen, tajki wutorjen.“ Z cotornich padaja zaš cotornich, z jědle zaš jenož hable, t. r. maja-li džěcži wopravdže wěrwe a bohabojažne bycž, dyrbja ſo staršchi tajcy hycž prócowacž — to je přenje a najnužniſche wuměnenje za to. To wosebje pľacži macžeri, kotrež ſamo na ſebi wocžehnjenje džěcži pšchede wšchém ſluſcha.

1. Z toho sčěhuje samo wot so, tak wažne to je, zo so pschi wjazanju mandželstwa pschede wšchēm na wěru, póccžiwoscž a pobožnosćž hlada. Wšchetož sčto dha móže pomhacž, byrnje pschichodna macž cyłu fšchinju pjenjez sobu pschinješla, hdyž pač jej tamne nužne pocžinki brachuja? Ani wona, ani muž, ani džěcži z tym zbožowne njebudža, nic tudy a nic we wěcžnosći. Kruta, žiwa wěra a bohabojoscž stej potajkim wosebje w našchich čžasach najlěpsche njewěscžine póstanjo a „sobupšchinješene“.

A kaž staršchej, wosebje macž, za čžěłne derje-měcžo swojoho džěscža so stara, dawno hižo prjedy hacž so wone narodži, tak a hišcže wjele bóle ma so to stacž za duchowne zbožo džěscža, a to z tym, zo wobaj staršchej pobožnje a ponižnje za nje so modlitaj, zo chcył je Wóh z pobožnosćju a swojim dobrym duchom požohnowacž, zo by rostlo ł čžěscži Božej a ł z bóžnosći swojeje dusche. Hdyžkuli nam swj. pišmo powjeda, zo su staršchi hižo do naroda za swoje džěcži so wjele modlili, tam so pokazachu na džěcžoch tež płody tejele modlitwy. Wšchod Bohom wšchacł nicžo ł zhubjenju njeńdže, najmjenje pobožna a wobstajna modlitwa. Staršchi Samuela, Jana kšcženika, najzbožnišcheje knježny so wjele modlachu pschod narodom jich džěcži a džěcži so tež za tym poradžichu, kaž kóždy widži. „Prošcže a dostanjeće“ a „Hdyž dwaj z was na zemi pschěžjene budžetaj wo kajžkuli wěcy, za kotruž chćetaj prošcž, da so jimaj wot mojhoho Wóta, fiž je w njebjesach“ — praji našch Zbóžnik.

Wo tajkiche slubjenjach Syna Božoho maja zawěrnó staršchi winu na tym, hdyž bohabojazne a pobožne džěcži nimaja, dokelž pač z cyła pač nic doscž za tajke njeprošča.

Wosebje dyrbi kóžda macž radu dopjelnicž, kotruž swj. Franc. ze Sales žonje pišacše, kotrejž Wóh tón Knjez lubješče: „Schtomy maja swoje płody za čžłowjekow, žónšte pač za Boha. Woprui sto krócž za džen sebjje a swoje džěcžo Bohu“ a t. d., zo by wotroštko ł čžěscži Božej a ł swojomu spomoženju.

Hdyž w tymle čžasu zlóscže, rozžahłoscže, hněw, padušctwo a t. d. wot macžerje na džěcžo pschěhadžejja, dha budža čžim bóle z pomocu hnady Božejje macžerne póccžiwoscže a bohabojoscž džěscžu z wužitkom. To wšchědne nazhonjenjo čžasto doscž

wucži. Džěcžo budže tele póccžiwoscže wot macžerje nic jeno z krewju herbowacž, ale tež z macžernej cyrobu do so srěbacž, a tak budža so do joho wutroby tak rjec njewutupjomne zatorjenicž za čžas žiwjenja.

2. W prjedawšchich čžasach běšche (kaž w žiwjenjach swjatyh jara husto čžitamy) waschńjo pobožnych staršchich wšchědnje za swoje džěcži so modlicž, zo bychu póccžiwe a bohabojazne wotroštkje. To pač je w našchich čžasach dwójcy haj tši krócž nužnišche, dokelž džěscžu w pozdžišchim žiwjenju wjele wjetšche strachy hroža, hacž běšche to w prjedawšchich čžasach. Z teje winy njeje jenož radžomne ale dženski džen runje won nužne, zo staršchi hromadže z džěcžimi wšchědnje bójstu wutrobu Žězusowu prošča, zo by wona džěcži we swojej luboscži a jednosći zdžeržala a jim tak něhdy wěcžne žiwjenjo spozčicž mohła.

A tomu kóncej dyrbi tež macž tak rucže hacž šchřicžka rozoma we džěscžu jeno trochu wotucžecž pocžina, tši bójšte póccžiwoscže, wěru, nadžiju a luboscž (kotrejž buchu džěscžu sobu z kšcženškej hnady wot swj. Duchy darjene), wubudžecž a zažehlicž pytacž — tak derje hacž to dofonja, wosebje tež luboscž a sobuželnosćž z Žězusom Křřtušom kšchizowanym, za čžož je mjehła džěscžowa wutrobicžka najbóle pschistupna. To so nihdy zakomdžicž nješmě. Ze džěn doscž rozomnych a nawjedžitých muži, kotřiž praja, zo ze šchescžimi létami (hdyž džěcžo hagle do schule zastupi) dyrbi we wěštych zmyšlu wocžehnjeno džěscža dofonjane, joho zaměr za pschichodnosćž hižo wobzamknjeny bycž. Džěcžo, kotromuž hacž dotal luboscž ł Žězusej Křřřtušej do wutroby zacžišcžžana njebu, budže joho w dalšchim žiwjenju z čžěška z wutrobu lubowacž, sčtož pač je džěcžo na macžernym klinje nawuškto, to wostanje do wutroby zacžišcžžane čžas žiwjenja. A hdy by tež džěcžo pozdžišcho so zabkudžiko, na pobožnje a bohabojaznje wocžehnjenyh džěscžu njeje nadžija zhubjena, zo prjedy abo pozdžišcho so ł tomu wrócži, sčtož je na klinje swojeje pobožneje macžerje nawuškto. Kač pač dyrbi tajki zabkudženy na prawy pucž so wrócicž, kotřiž joho ani na macžernym klinje zeznał njeje? Kóždy widži, kač nješměrnje wažne to je. Staršchim, kotřiž tole zakomdžichu, móže wšchacł so stacž, zo, hdyž chćedža swoje njeporadžene wotrošcžene džěcžo napominacž, wot njoho wotmołwenjo dóstanu:

„Nješće mje lěpje woczahnyli, sym tajki, kajtohož seje mje pschihotowali.“ Kač dyrbi potom tajkile poroč do wutrobhy palicž, je-li sprawnny! A tu so ani hišćeje njespomina na zamołwjenjej pschod Bohom. Su-li pač staršchi takle swoju winowatość činili, njezměja so potom tajkoho zamołwjenja bojecz.

3. Njedyrbjeli staršchi swojn swjatu winowatość rady dopjelnicž?! Mimaja džěn žanu tak wysoch swjatu a poswjecženu wěc we swojim domje kaž swoje džęcžo, dóńž ma wone swjatośćacu hnadu, kšćeženisku njewinowatość abo kšćešnicžku na sebi. Ze wone žiwj templ Duchu swjatoho. Tohodla nam powjedaja cyrkwinške stawizny, zo je Leonidas, nan tač klawnoho cyrkwinškoho spisowacžerja Origena, hušto wutrobu swojoho małoho džěščža pobožnje wokoščač, žiwje wěrjo, zo je ta wobhydlenjo swjatoho Duchu. Hdy bhčn tole wšchitcy staršchi wopominali, zawěščje nicžo njebhychu začomdžili, sčtož móže pobožne woczehnjeno džęcži spěchowacž.

A tomu tež skušča, zo swoje džęcžo, hižo prjedy hač do šchule kšodži, ke mšchi sobnbjeru. Dyrnje tež džęcžo hišćeje tač dospołnoho spóznačža wo Bohu njeměto, dha wě Bóh za to czim wjac wo njewinowatym džěščžu, a hdyž pšodny Božeje mšče wščem k spomóženju skuža, kiž su jej pobožnje pschitomni, dha džęcžo czim mjenje prózdne wostanje, dokečž we nim samšna njewinowatość a macžerne dobre mjenjejo pobožnošč dorosčženyh wjac hačž zastupi. Zo maja džęcži, hdyž započnu do šchule kšodžicž, tež porjadnje Bože skužby wopytowačž a k tomu dzeržane bhčž (kšiba zo wažne winy, hačož jara wulka žyma atd. je zamołwjeja), drje so samo rozumi. Pschetož na nihdy so rozumišo njebh, czohodla džęcži, kotrež móža na wšchědnyc dnach 3 hodžiny w šchni bhčž, njedyrbjeli njedželu póčdra hodžiny w cyrkwi wutracž. Do kšěščžich lét pač džęcži na dolhe Bože skužby bracž abo k dolhim pacžerjam nucicž njeje radžomne, zo so we nich trjebaj wostuda a wotkšilenjo pschecžimo tomu nje-pschihotuje.

4. Nunje tač so samo wot so rozumi, zo staršchi, chedža-li pobožne, bohobojazne džęcži woczahnyčž, jim njesmědža žanocho zlocho pschiklada dawacž. Sčto móže to pomhacž, hdyž staršchi prawje wucža, wopaki pač činja? „Słowa pohnuwaja, pschiklady pač czahnu“ je znate pschisłowo. Ze swojim dobrim pschikladom hačle staršchi swojim słowam a wucžbam

prawu móč a dočladnošč dadža. Nunje tač pschi žlym pschikladže najlěpšche wucžby nicžo njezamóža, pschetož džęcži budža stajnje to činicž, sčtož swojich staršchich činicž widža, nic pač to, sčtož woni jenož praja. Tohodla na pschiklad nazhonjenje wucži, zo hdyž staršchi kleja a sakruja, to zawěščje tež džęcži činja.

Nunje tač so džęcžom tež ženje nicžo njewěrne njesně prajicž, bhynje tež z dobrim wotpohladanjom byšo. Pschetož to rami džęcžacu pschinarodženu wěrnosčžiwosčž, prjedy abo pozdžišcho wone tola wěrnosčž žhonja, a jich dowěra so k šchodže cyłoho woczehnjena podrywa. Prascheja-li so džęcži za nēcim, sčtož jim staršchi prajicž njemóža, dha je hišćeje lěpje — kaž tu a tam staršchi činja — džęcžo na hubn dyricž, dylži jomu zelhačž. Přenišche njeschodži, poslednišche zawěščje. Džęcžom pač, kotrež su na poniznošč a poskušnoščž zwucžene, ani tajkoho dyrjenja trjeba njebudže; te so dale praschecž njebudža, hdyž je so jim junu wotrěčžalo.

5. Poniznošč a poskušnoščž pač stej kaž za kóždoho kšěščžana tač wosebje za dobre, boha-bojazne džęcži dwě zakladnej póccžiwosčž. Na nej dyrbja staršchi njewnstawajcy kšóčicž. A czoho dla to? Šordosčž je po słowach swj. pišma započatł hrěcha a z tym forješ wšchoho zloho. Lucifer džěn je z hordosčže so spjecžiwšchi do hele zastorcženy byl, z hordosčže tež je nasčejju přenjeju staršcejju do njeposkušnoščže zamjedł a tač wšchitkych jeju potomnikow z tymle žlym natyknul, kotrež so nětko hač scžěhmwł herbškoho hrěcha w kóždej człowjecžej wutrobje namaka. Tač je tež poniznoščž zaklad wšcheje póccžiwosčže. Tohodla praji swj. Bernard: „Sčtož póccžiwosčže bjez poniznoščže hromadži, nošy próch do wěšfika.“ We wutrobje zakłowana hordosčž je za djaboła jara kruta rucžica, za kotruž móže człowjeja pschimnyčž, jomu schodžecž, haj joho do njezboža scžahnyčž. Syn Boži chce djabołej tule strašnu rucžicu z rukow wudrěčž, hdyž praji: „Wukńcže wote mnje, pschetož sym czichomnyšly a ponizneje wutrobhy.“ Swj. Pawoł pač wopisuje pucž do njebjes tačle: „Kotrychž je Bóh pschewidžčač, tych je tež pschepostajil, zo bhychu znamenju joho Šyna so poruno scžinili, zo by wón byl přenorodženy mjez mnohimi bratrami.“ Najwěščišchi haj jenicžcy wěšty pncž do wěcžujeje žbóž-

nosce je po tajkim poruńosć z Jezusom Chrystusom we zmyhlenju a žiwjenju.

Tónsamy swj. Pawoł pať wopisuje zmyhlenjo a žiwjenjo Jezusowe z krótka takle: „Chrystus je so sam poniżił a je so stal poslušny hač do smjercze, hať hač do smjercze křiža — to ho dla je Bóh joho tež pomyslil a jomu mjeno dať, kotrež je wšche wšchitich mjenow“ a t. d. Wo pschikladze Chrystusowym dyrbitej po tajkim we křesczanu a toho dla hižo we džěcžu poniżnosć a poslušnosć tamnej zakladnej póccžiwosći bycz, kotrež maja staršchi džěczom wosebje pschuwuczowacz, do wutroby sadžecz. Bjez njeju njeje křesczanske pobožne žiwjenjo ani móžne ani wobstajne. Poslušnosć je lotra poniżnosće a wšchě druge dobre pocžinki bjez poniżnosće su runja jědli, kiž korjenjom nima: přeni bližšchi wichor ju powali. To tež je dońt wšchěch póccžiwosćow, kotrež na křesczansku poniżnosć njejsu twarjene. A hdyž Syn Boži w sczenju swojim japoschtolam praji: „Setizo so njewobrocžicze a njebudžecze kaž džěcži, njeponđžecze do njebjestoho kralestwa“, mějesche pódla wěry wosebje ponižnu poslušnosć džěcži pschew woczomaj. Ponižnosć a poslušnosć pať we džěczoch hišcže njejskej póccžiwosći ale pschinarodženej nakhilnosći abo naloženi. Tej so z lětami žhubitej, hať runje do napschecžnych žlych samotnosćow pschewobrocžitej, je-li so staršchi njeprócujaj, z tajkoho naloženja póccžiwosće tworicz a to z tym, zo je wuczaj z lubosće k Jezusej ponižne a poslušne bycz. Prut drje móže a dyrbi tež po skowje swjatoho Ducha poslušnosć nucžicz, hdyž rozwučjenja a napominanja nicžo wjac njepomhaja, tale wunuczajna poslušnosć pať tola žana póccžiwosć njeje. Džěczjo pať dyrbi wuknycz wot małosće póccžiwosć skutkowacz, a tať swoje žiwjenjo za Boha a njebo zastužbne scžinicž.

6. Tak mamy nětko hišcže wo křostanjach abo schtrafach rěczecz. Je to srědk woczehnjjenja, kotryž je herbški hrěch cyle nuzny scžinik. Schto ma so wo tom wjedžecz, hdy a tať ma so naložowacz?

Syn Boži, wěczna wěrnosć, pschiruma w swj. sczenju cžłowjekow ze schtomami, a jara so próca płaczki dopokazacz, tať jara a w tať mnohim nastupanju staj sebi wobaj podobnaj a dyrbi so podobnje z nimaj wobkřadžecz.

Schtom zatörjenjeny do zemje swoje hažy (swoju

trónu) do njebies pozběhuje. Tak tež skřucha cžłowjek po swojim cžele zemi, po swojim duchu pať njeju. „Kajkiž schtom — tajki plód“, a runje tať ma so tež z cžłowjekom. Wzmi wot najlěpschoho schtoma bóczku a sadž ju — jenož plonowc narosce, kiž jenož ploncze plodži. Gakle znadobnjeny, schčěpjeny tajki plonowc dobre plody posćiczi. Runje tať tež najswjecžišchi staršchi maja tola jenož džěcži, kotrež na swět pschindu wobczěžene z herbškim hrěchom a joho zrudnymi scžěhwkami, wosebje skabosću rozoma a skadženosću wole. Tajke džěcži trjebaja wšchě schčěpjeno pschew swjatu křacžencu a starosćiwu, bohabojazne woczehnjjenje, maja-li plody pschinjescž wěcznoho žiwjenja.

Kaž pať zahrodnik mlodomu schtomitej kolik pschistaji, zo by schtomik k njomu pschiwjazany runje rostł, tať dyrbja staršchi swoje džěcži po pravidle swj. wěry z křesczanskej pobožnej cžehnidbu runje horje — do njebies — woczahnycz. Zahrodnik pať drje schtomik ke kolikej křucze pschiwjazuje, tola tajkomu wjazej moč abo něschto druge mjehke podkřaduje, zo by wjaz schtomitej njeschodžal. (Tež schěny wón trjeba, hdyž so schtomik křchwicž pocžina.) Runje tať dyrbi to tež we woczehnjjenju džěcži so stacz. Wo pravidle wěry dyrbi džěczjo runje a prawje woczehnjene bycz z rozwučjenjom a napominanjom, dobry pschiklad staršchich pať ma je — kaž mjehki moč — pschew kóždej schkodu zakřacz. A kaž zwěrchaj, na moču schěny wšcho křucze hromadu džeržaj a schtomitej žanu křchwicžnu njedowola, tať maja tež, hdyž spomnjene srědk njedowahaja, zo bychu džěczjo porjadne zdžeržale, hroženja a křostanja zastupicz. Su potom staršchich winowatosć, po skowach swjatoho Ducha: „Křostaj swojoho syna z prutom, a zdžeržišch joho dušchu pschew helu“; a zas: „Schtož swojoho syna lubuje, njelutuje pruta na nim, schtož pať swojomu synu prut woczehnje, tón hidži swojoho syna.“ To wšchaj je jasne došč prajene! Schtož tule wuczbu posćucha, njezměje zawěscze žanoho zamokwjenja pschew Bohom, tón pať je změje, kiž ju zacpěje. Spomóžna křutosć wšchaj dyrbi bycz, a w naschim tať loškim, rozpuschčenym cžasu je ta wjac hač dwójcy trěbna. „Zběhnjene křostanjo“ — to je hłowne znamjo swobodnoho murjerstwa, a bjež džiwaj! Djabokej džěn srědk, kotrež swj. Duch poruczaj, do woczow kařajaj, dofelž so do joho cžapra njechodžaj.

Tola smédža so khostanja jenož tehdom wudžlec, hdyž buch woprawdže zaskužene, a tež potom — z rozomom. Su staršchi, kotšij wěcy nješkostaja, kotrež su pschod Bohom khostanja hódne, na psch. kžě, njeposkušnosć, kleczo, njeuschne rěče a t. d.; hdyž pak je džěczo (snadž z pschela-danja, tak zo je cyle bjez winy) njezbožo mělo a něšto rozbito abo zlamalo, potom runje tajcyle staršchi husto hradnu, sčtož popadnu a do džěczi pjeru abo mjetaja. Tajkim schrafam brachujetej hižo spomnjenej diwě wuměnjeni: zo sebi je džěczi zaskuža a rozom pola staršchich; tajke schtrafy njebudža nic jeno niczo pomhacž, ale hiščęze bóle sčto-džecž, džěczi njebudža svojich staršchich lubowacž ale hidžicž a jich so bojecž wuknycž. Haj tež hižo trochu skaženym a njeporadženym džěcžom wjele wjac a wěščišcho spomóže džewjecždnjowska pobožnosć a wobstajna modlitwa k najswjecjšičej Wutrobje Sěžusowej, dyžli pschewmerna krotosć a njerozomna twjerbosć.

7. Tež na to njech je pokazane, zo we cžehnibje jednota a pschezjenosć brachowacž njesmē: pschezjenosć mjez schulu a domom (je-li schula dobra) a mjez nanom a macžerju. To drje tola kóždy sam widži, tak nužna tajta pschezjenosć je. Hdžěž sebi nan a macž we woczehnjenju napščeczo džělataj: tam je wscho zhubjene, tam móža staršchi a džěczi do zahuby khwatacž. Nan khosta a macž so psche swoje džěczi hóršchi, jedyn chce na prawo, druhí na lěwo: sčto ma tam dobre nastacž? To rěka skaženjo, nic woczehnjenjo džěczi! Tež z toho widžim, psche czo Bóh chce, zo dyrbitaj muž a žona we mandželstwe jenu wutrobu a jenu duschu mēcz, nic jeno swoje dla, ale tež svojich džěczi dla.

8. Skónčnje njech so hiščęze tší srědki mjenuja, kotrež nałožuju staršchi da-li Bóh swoje džěczi bohabojagne a za njebjesa woczahnycž a w tajkim zmyslenju je zdžerjecž zamóža.

a) Brěni je: Džěczi swjatomu Sěžesej na skuzbu dacž. Hdžěž běščaj najzbožnišča knježna a swj. Sěžef 12lěmoho Sěžusa w templu zas namakaloj, njeje so jimaj tón hacž do swojoho zlawnoho wustupjenja ženje wjac zhubi. A cžohodla nic? Dofelž běšče tak rjec pola swj. Sěžesa do skuzby stupi, z nim pschezjene džělo džělasche. Swj. Sěžef hačo patron swj. cyrkwe móže w tymle wulkim hospodarstwe Božim jara wjele skuzownych trjebacž, a sčtožtuli pola njoho

so pschistaji, wostanje z tym wěščęze w zacicže Sěžusa, Marije a Sěžesa.

b) Druhi srědč je, zo staršchi swoje džěczi horlimje so modlicž wucža za wohe póhanste džěczi a za njewěriwych z cyla, zo bychu tež czi kaž wone hnadu swj. kščęceny a kščęczanskeje wěry dóstali. Sčto wě, hacž Bóh runje tohodla njedopusčęzi, zo wěra pola europšchich ludow džęni a bóle wotebjera, dofelž su tak zymni a bjezdžafni pschęcziwo najswjecjšichim naležnosćam bójskeje Wutrobje Sěžusoweje — pschęcziwo rozščęrenju praweje wěry? „Z tej mēru, z kotrež mēricęze, budže wam zasy mēriene“ praji našch Zbožnik. Hdž bychmy horlimi byli we rozščęrenju wěry (a byrnje jeno z modlitwu byšo), dha by Bóh po tymle slubjenju tež nam wěru pošlnjal rozumnožak. Modlitwa bjez dobrych skutkow nima žaneje mocy. Ma-li po tajkim modlitwa staršchich za džěczi spomóžna byč, dyrbja so džěczi dobrym skutkam pschuwucžowacž. To so najlěpje hodži z duchownej jałmožni: zo za wobrocženjo wobohich póhanšchich džěczi proscha. Za to ma katholicka cyrkej wosebite towarštwo: „Towarštwo džěcžatštw Sěžusowoho“ mjenowane. Te wot svojich małych sobustawow žada nic wjele pacžeri, za to pak mały pjenježny pschinosč. Tón drje kħude džěczi dacž njemóža, ale sčto jim zadžewa, zo so za to cžim wjac modla? Modlitwa tyčle małych młodych duschow pola Boha wjele wjac zamóže, dyžli najwjetschi pschinosč w pjenježach. Džěczi su jehnjata w kħrystusowym stadle, a kaž maja jehnjata najcžirjšichu a najmjehčjšichu wołmu, tak je tež modlitwa njewinowatych džěczi najlěpscha a Bohu najspodobnišča.

So rozemi, zo dyrbja džěczi tež cžas k ħrajtam dostacž — kaž džęni so tež dorosčęnym pschistojna domolena zabawa zapowjesč njemóže — hewak změje sčtodu na cžěle a na duschi. Tola cyly swój cžas stajnje sebi hracž njeje ani trěbne ani spomóžne. Njech staršchi njezabudu, zo dobromu pastyrjej duschow runje najlěpscha wołma joho jehnjatow: modlitwy a dobre skutki džěczi sluscheja!

c) Tšęczi srědč skónčnje scžęhuje z tutoho podawka. W prjedawšchich cžasach, wosebje w 15tym lěstotku, zahadžesche w Europje huščišcho mór, kiž tež „cžorna smjercž“ rělasche. Tež w naščej Ružicy straschnje wustupowasche a w někotrych wosadach wjetschi džěl ludu zahubi. Pschelutowani, zo bychu

psychodnje psched tajkim njezbožom zařitani wořtali, řlubichu, zo chcedža ř čzeřzi řwjateju martrarjow řabiana a Wořzana (patronow pscheczimo morej) řoždolětnje řrutu pōřt džen ř do řwjedženja tuteju řwjateju dzeržecz, a řwjedžen řwjateju řam za wěczne czařy tař řwjeczicz kaž druge pschifazane řwjate dny. (To řo, kaž je znate, řhřchcze dženřniřchi džen řwěrnje dzerži.) řa to teŹ wořtachu řerbjia hač ř dotal psched teje řtrařchnej řhorosczu pschelutowani. — řak řo něřko tole za czeřnidbu řodži? ř pořtenich czařach řwěta (řotrymŹ řre řo tola džen a řpěřchniřcho bližim) řudže po řłowach nařchoho řbōžniřa řre řie cřorna řwjercz cžěta, ale wěczna řwjercz řuchow zařhadžecz. „řdy řychu tamne dny řo njeřpřhřřotřchile, njeřy řadyn cřłowjeř wumōženy řyř“, řraji wěczna wěrnoscž. řeje řhroŹacej wěcznej řwjerczi řre nje mōže řwět řadyn řěpřchi řrěđř do pucza řtacij řhač ř tōn, řotryŹ řu nařchi řrjedownich pscheczimo cřornej řwjerczi — a to tař řpomōžnje — nařoŹowali. řenoŹ řudža řow řuchowne řrěđř řrěbne, kaž tam cžělna. řo tajkim:

řajpředny řuchowny řrutu pōřt t. r. řrute řdzerženjo řie řeno řřchěch řrěřchnych, ale teŹ řřchěch řtrařchnych řwjeřelow tohole řwěta.

řotom řuchowny řwjedžen ř tym, zo řo z dobrej wořu, z dobrym mēnjenjom cyle řiwjenjo řoha a řoho řkuŹbje řořwjeczzi, kaž řu řezus, řarija a řōzeř to cžiniři.

ř ř řeczom. řaž řo tam w czařnej naleŹnořeci řlub cžiniřeře řwjatymaj řabianej a Wořzanej (hařo řatronomaj pscheczimo morej), tař řy řo tudy řlub cžinicŹ mēř řezusej, řariji a řōzeřej (hařo řatronam pscheczimo wěcznej řwjerczi). řřchetoŹ: řezus je, řiz wěczne řiwjenjo (po tajkim teŹ řbōžnu řwjercz) řawa, kaž řw. řěř řraji: „řjeje nam cřłowjeřam řane druge řjeno pod njeřjom řate, we řotrymŹ mōhři řbōžni řyč, řhřba řjeno řezusowe.“

řarija řtejeře pod řchřžom řwojoho mřēja-coho řyna. ř tař řwjatym wořomiku řu nam wona we wořobje řwjatoho řana hařo maczeř kaž z řestamentom pschepodata. řarija řane řwoje dŹeczō, řiz je řu w řiwjenju czeřcžico, řenje nje wořpuřchczi, najmjenje w řwjertnej řodžinje.

řōzeř řa ř tōn, řotromuŹ řěřchtaj řřchi řwjerczi řezus a řarija ř pomocy. řwojeje wulkeje řobrocziwořcze dla pscheczimo řřchřřim, řotřiz z do-

wěru wo řoho zařtupowanjo řola řoha řrořcha, řudže tutōn řwjaty teŹ wěcze řuřamu řnadu řoŹu wōřřtaracz, řotraŹ řo řomu řta, zo řyřchřtaj řjenujeř teŹ nam řezus a řarija w řwjerczi na řomoc řřchřřchřoj.

řdžeczzi tohole řwěta tař wjele a tař řady wo řwojich naleŹnořczech a řarocřczech řěcŹa — cžohodla dŹeczzi řwěřka wot nich njechali wulnyč řwoje řuchowne naleŹnořcze z řodobnej řwěru a wōřřtajnořczu wōřřtaracz?

řobre wořcžehņjenje dŹeczzi je najřěpřcha naleŹnořcz, najwjeřřchi řobytř, řotryŹ mōŹa řarřchi řola řoha řořcžahņnyč a řuřcžřřeře řoboŹne řohņwanja a řdychowanja ř wutrobomaj řezusowej a řariņnej a ř řw. řōzeřej najrjeņřřchu zařkuŹbu wřchěđnomu dŹěku za wěcŹa. ř cžohodla?

řerje řiŹo je, řdyŹ mōže něřto dwe wěcy na řobo řořkonjecz. řchřtoŹ řa ř tajkim řrōřřim řdychowanjam řwulnyč, mōže řchřřři řruchi za řenym řobom řořcžahņnyč: 1. řwoj czař řerje nařoŹi; 2. je řomu z tym mōžno, wjele a řoboŹnje řo mōdicŹ, řchřtoŹ řo řomu řewat z řořřimi mōđlitwami njeřadži; 3. mōže z tym řebi řamomu a řruchim, na řřch. řōhařnam, wjele wuprořnyč, po tajkim wjele řuchowneje řařmōžny řawacz, a 4. řobudže najbōle z tajřimi řdychowanecŹkami teŹ wotpuřři. (řa ř na mōđlitwicŹku „řōj řezusō, řmilnořcz!“ řOO dnom, na řdychņjeņicŹto „řłōđka řwutroba řarije řudŹ moje řpomōženjo“ teŹ řOO wotpuřřa řwolene), řdyŹ řo řoboŹnje wupřaji. ř tajřimi řoboŹnymy řrōđřami mōžemy, řdyŹ je řusto řberamy, řa teŹ řhřdym řuřcham w cžičeŹu wulku řomoc řřchřřotowacz.

řjeje to řohřa zařkuŹba?

řjech tele řynčřři řrawje wjele cžitarjow řohņuja, řajřu řpomōžnu zařkuŹbu řpřacz. řoho řo nadŹija řich řpřaczěř wot řwjateju řwutrow řezusa a řarije a wot řw. řōzeřa, a do řich zařita je řorucŹa, řdyŹ řim pucŹowacz řa do řubeje řuŹich, do řřchěřczanřřich řoboŹnych řomow, ře řřchěřczanřřim řarřřim.

* * *

řoha cžzi řyřřja řebi njeřjeřa řupicz, po řłowach řhřřřřřřownych: „čžinicze řěř pscheczelow z njeřpřamnym mammonom, zo řdyŹ řo wařch řōnc bliŹi, wař do řwojich wōřhđlenjom wořnu.“ řhřđŹi řōřřanu je řarmo, kaž řbōžni řraji: „řbōžni řu řhřđŹi po

duchu, dokelž jich je njebjeste kralestwo.“ Za wobedu pať je bohabožne žiwjenje — po wučzbje Khrystusowej — nuznje trěbne, te dyrbi so wot małosće wučzić, hewaf je cźłowjeť wjele mjenje nawutnje hacž sćho druhe na swěće.

Drobnostki z katholickeho žiwjenja.

Krasny pschiklad.

Lord Ripon, kaž je znate, běšće hacž do nowišchoho cźasa protestant a hłowny pschedyda (mischtr) wsćech swobodnych murjerjow w Sendželstej. Wotmysliwšči sebi katholicu cyrkej, kotruž bě hacž do toho cźasa hidžik, bliže zeznacž, zo by z cžim wjetšim wotmachom a wuspěchom ju pschescžehacž mohł, poča jeje stawizny a wosebje písma swj. cyrkwinšćich wótcow sćtudowacž. Z tym pať spózna, zo je tale katholicka cyrkej wo prawdže wěrna a jenicžka cyrkej Khrystusowa, a z hnadu Božej cžehnjeny wotrjeknywšči so swobodneho murjerstwa zastupi do katholickeje cyrkwy. Tajka kroczel pať rozownej a sprawnjej jendželstej kralownje njezadžewasće, ale pschewědčena wo joho wubjernei wustojnosći postaji nadobnoho lorda za městokrala w Indiskej. Tam je sebi tón w krótkim cžasu cžescž a wobdžowanjo wsćittich dobył. Zoho žiwjenje hjez wsćoho poroka sćtkuje jara spomóžnje na cyle indiske wobydleřstwo. Róždu njedželu je wón pschitomny Božej mišči a přėdowanju, myšhporej a wječornym litanijam; kóždu njedželu dóstawa swjate woprawjenje. Zoho pschiklad tež spěhuje tam mócnje katholicke nabožnistwo: cyrkwy, kłóschtry a sćhule nastawaja na mnohich městach. — Dobry pschiklad, hlej, kať dobre pľody njeje!

Tajka smjercž njepšćecžela katholickeje cyrkwy.

W Heidelbergu je njedawno protestantski profesor Bluntšili na hař wot smjercže pschekapnjeny był. Wón běšće „mischtr stoła“ t. r. wyschšči wjednik swobodnych murjerjow w Badenskej a Bajerškej, a hłowny zaplecžer tať mjenowanoho „kulturkampfa“. Šdžěžtuli móžesće, počaza swoju hidu pschecžiwu katholickej cyrkwi a je badenskim katholicam njesměrnje sćtkodžik. Tež wěriwym protestantam je hať hłowa swobodnjemyšlenoho „protestantskeho towaršćwa“ wulku sćtkodu nacžinik. — Borst Boži piša pomafu ale jafnje!

Tajšćasćnisća rada.

Khěžor Bjedrich II. Hohenstauffski mějesće jara wuschitnoho radžicžela, Pětra de Vineis z mjenom, cyle a cžiscže „syna tohole swěta“. Dolho běšće tónle muž khěžorowy přeni minister, pozdžisćho pať pany do njehnady; haj, surowy khěžor da jomu wobě woczi wufacž, tamnej woczi, kotrejž běšćtej tať hćuboko do wsćech potajnosćow hladaje!

Slepy a wopusćčeny namaka Pětr de Vineis pomoc w kłóschtrje, hđžej mějachu sobuzelnosć z joho nježbožom. Tola swjata cžisćhina w pobožnym domje cžiwilowanoho kanclerja njeħnu a njepolepsćhi. Čžorny duch wječiwosćže joho wutrobu zapšćhija. A hlej! pschiležnosć, so wječicž, bě jomu tež bórzy sćicžena!

Z wichorami z wonka a ze nutšća wobhroženy sebi Bjedrich II. bórzy wjac radžicž njewjedžesće a ze žrudobu spominasće na swojoho tať wuschitnoho a něħdy tať swěrnoho kanclerja. Stónčnje so zmuži a pschegotowany pschidžje k Pětrej do zanjesenoho kłóschtra. Tam jomu sćoržesće, kať joho wojakam mzda a jomu samomu pjenjezy brachuja a kať je nuzne, zo svojim pschecželam w Italskej pomoc pschijese.

A pscheklepany kancler jomu da tule radu: „Ze wsćech kłóschtraw a jich cyrkwojow, kotrejž po svojim pucžu nadenđžesć, wurub swjate sudobja, te daj zeschćrěč a do pjenjez pschebicž, — tať móžesć zařtatu mzdu wuplacžicž.“

Bjedrich II. džesće a cžinjesće po tutej radže njewjedžo, zo je žy kancler jomu jamu wuryl, do kotrejž běšće hižo krala Balfassara sćasćne „Wene, Tekel, Fares!“ sćorčiko. —

Abt Wolfgang tež bórzy khěžorowe hjezbožne cžinjenje začu, wóťse do njebeš woľachu žałosće nad tajtimi boharubjeřstwami. Toħodla kanclerjej krucže porokomasće, žhoniwšči, zo je wón tajku sćasćnu radu khěžorej dať. „Kať dħa móžesće ty“, rjekny abt, „mudry muž a prawiznik, swojomu něħbusćhomu knjezej tajku žlu radu dacž?“ Pscheklepany starc pať so khwalesće z tajkej radu prajicy, zo je z njej swojoho njepšćecžela, khěžora, cyle znicžik, pschetož ženje hišćesće njeje so knjezerjej berje sćħlo, kiž je swoju ruku za bohufwecženyymi wěcamy wupšćestrjeť.“ — Wo prawdže tež wot toho cźasa khěžora Bjedricha nježbožo ze surowej spěšnosćju pschescžehasće; cħly joho splah žrudny tónce namaka.

Njejsu stamizny wschěch lěstotkow, a tež najnowšich časow polne podobnych pschikadom?

Pobožny general.

Schtó njespomina hišcěje na horlivosć, z kotrejž do lěta 1870 wschitcy swěrnei katolikitojo za swjatoho wótcu wustupowachu, zo bychu pak sami do bamžowoho wójska hačo „zwasowje“ zastupili, pak z pjenježnymi pschinoschkami zdžerženjo tychsamych podpjerali. Tež Serbja su tehdom za dweju wojačow trěbne pjenjezy nawdali, schtož su same pariziske nowiny L' Univers z khwalbu wopominale. — Njesmjertne wopomneczo pak je sebi z wosobnym woporom zachowal wyšich wjednik bamžowoho wójska: general Lamoricière, kotryž bamžej swěrnny wosta hač do poslednjoho. Tutón, prjedy francózski general, běsche runje tak sławny hačo swěrnny katolik kaž hačo wutrobity wojač. Jenje swoju wěru ani w najmjeńšim njezapre. Napadnje drje swoju wěru njeputazowasche, runje pak tež tamnu bědnú, wobidnú bojoscž psched ludžimi njeznajesche, kotraž w naschich dnach nětotromužkuli swoju wěru putazacž njeda. — Tajkich nadeidžemy we wschěch džělach čłowjeskoho towarštwa. — Z najwjetschej swědomitoscžu dopjelnesche wschěkaznje kath. cyrkwy, džeržesche wschě póstne dny a nezakomdži ženje Wožu mšchu.

Džo hačo francózski general je w Algirje sebi najwjetschu khwalbu zaskužik. Bólny měschnik běsche we hłownym kwartirje stajnje na joho stronje, za generalowym blidom sobu jědžesche. A hdyž so w polu Woža mšcha džeržecž njemóžesche, spěwasche general w svojim stanje wótsje modlitwy, kiž so na Wožej mšchi spěwaja. Tež hačo general hišcěje we priwatnej kapali husto měschnikej pschi Wožej mšchi słužesche.

Tajta pobožnosć joho zmužitoho činjesche. A, kať njebojaznje na svojim konju do njespschecželskich čzejódom jěchasche, njeđiwajajo na kulki, kiž kať krupy wokoło wuschow hwizdachu, njeđiwajajo na rany, kotrejž dósta: Modlitwa běsche joho posylnika a z heřkom „Wóh a wótcžina!“ pschedrje murje njespschecželow.

Za ryceriske skutki dósta so jomu zaslužene myto. Wón bu general cykeje divižije a 1845 generalny gouverneur (naměstnik) Algirjeje.

Tola wysche hač wojeřka a wójnska sława běsche jomu dostojnosć muža a kšesčžana. Hačo

swěrnny syn swojeje cyrkwy njechasche swój mjecž pozběhnyč w njesprawnej wójnje, w kotrejž joho kšěžor naměstnika Khrystusowoho, bamža, pocžiččžomasche. Njebojaznje to swojomu kšěžorej wupraji. Za to pak swój mjecž a swoju zmužitú ruku bamžej k pomocy da. „Bamž je mój wótc“, prajesche tym, kotřiz jomu wotradžachu, dokelž widžachu, zo dyrbi pschemocy podležecž, „joho hłowa je wobhrožena: hdyje je hdy syn swojoho wótcu w nuzy wopuschčžik?“ — To su słowa, kiž měle so z njeznicžomnym piřmom na joho wopomnik zapisacž. — Mly pak wutřjemy z toho: Bohabojoscž a pobožnosć je k wschěm wěcam dobra, tež k wojeřstwu. Najwjetschi wójwodojo: Bayard, Lully, pryne Eugen a tak wjele druhich wot najstarichich hač do najnowšichich časow buchu pobožni, swěrnei synojo swojeje swj. cyrkwy.

Pjany skutk Piusa IX.

Pius IX. junu žhoni, zo je jara bohatty zemjan řnadnych winow dla swojimaj synomaj cyke swoje herbřtowo woczahnył a wscho tamnomu měschnikej wotkazal, kiž budže na dnju joho pohrjeba w cyrkwi, hdyž so joho čžělo wustaji, přenju Wožu mšchu džeržecž. Testament, hač runje džiwny dosć, dyrbjesche so čžesčžicž, ale tež synomaj herbřtowo zdžeržecž. Tola bamž namaka bóržy, kať ma so tudy pomhacž. Rano zahe džěsche z jonym pschewodžerjom do cyrkwy, hdyž zemjanowe čžělo ležesche, pschindže hišcěje prjedy hač bě cyrkej woczinjena a džeržesche tam přeni Wožu mšchu. Šdyž bu testament wotewřeny, namakachu tam wo prawdže džiwne postajenje: nětko běsche bamž herba, wotstupi pak hnydom swoje herbřtowo synomaj wumrjetoho.

Přchecžiwu palencej.

W časopisach a knihach, kiž z ludom derje mjenja, njemóže so dosć pisacž pschecžiwu mordarjeje a zabubjerjeje časnoho a wěčnoho zboža jednotliwoho, kať swóřbow a narodow: pschecžiwu palencej. Z jonym hłosom tamaja rozomni lětarjo kať wschědne nazhonenjo wužiwanojo alkořolow abo palencow, njech we kajkejškuliz pschiprawje. Balencarřka řhoroscž je bjez ludžimi bohuzel dosć rozřchěrjena, kať zo zawěrnno so khwalicž njemóže, hdyž druhdy wopacžne mēnjenja wo njeřchřkódnocžji alkořolow so wobřrucžaja. Špiřowar Semmler, kotryž je lěta dolho w Ame-

rich ratarjow pschi swojim dźele wobkedźbować, pische taf: „Že je njedawa so w Americy dźelaczerjej palenc a móže so tute dobre waschnjo jenož khwalicž. Wobhydlerjow pońócneje Ameriki ani w jědži ani w picžu poměrnych rělacž njemóžemy: z tobaka a z alko- holow wotmjedu so lětnje 2400 miliony dawkow do krajneje kasy. To zda so žalostnje wjele na wob- dlećstwo nimale 50 milionow duschow. Tola pať dyrbi so tu wjedźecž, zo směny tajseje ujestyschaneje njepoměrnoscje w picžu jenož wobhydlerjow w městach wobstoržowacž, a zo rěče hódue njeje to, sčtož so na kraju palenca wupije. Sčtóż je czežcy dźelacž dyrbjať, kaž ja w Americy, sčtóż so samoho wob- kedźbuje a wěrnoscje so njeboji, dyrbi zo mnu wu- znač, zo je wina wjele khwaleneje dźelawoscje a wuschitnosče amerikanskoho dźelaczerja joho po- měrnosč we picžu. Sdy tola tamne bjezbóžne pschiwěrki kónc wozmu, po kotrychž so wot splaha k druhomu wěri, zo palenc khmanoscž k dźělu powyschi?! Wi njech ničto njepschinđe a njepraji, zo sym ru- džať abo temperencler (japoschtoť poměrnosče, kajcyž su w Americy); ničto njesedži radščo, haťo ja we wjesolym towarštwje, hdžej so schleńca piva abo wina pije; jeližo pať mi něčto praji, zo pivo, wino a palenc cžłowjeka k dźělu pošynjuje, tomi praju do woczow: to je njewěrnoscž! Njech so schleńca piva abo wina pije we času, hdžej ničto za dźelo nimašch, njech tež, zo by so eži wutroba zwjeselita abo staroscž zahnaťa, mojedla, ale na palenc dyrbi so zaklečo połožicž, dofelž tutón mori cžělo a duschu, podusy dobre waschnja a wuhafuje wschě lěpsche cžucža we cžłowjeczej wutrobje. Wschaf wěm derje, zo je runje w Němcach došč zapitych lěčarjow a wučenyh, kotřiz bjez pschestacža pocžinki palenca khwala; wěm pať tež, zo tucži slěpcy ženje palenc pili njejsu pschi dołhim a czežkim dźele. Palenc njezamóže dźelaczerja woschewicž a pošynicž, kaž kschud nic wustatoho konja, to wostanje wěrnoscž pschi wschitkej lěčarskej abo wučzenej — zelhanoscži! Nihdže njemóže so lěpje móc a strowotu podryjace stutkowanjo palenca wob- kedźbowacž, haťo we wójnje abo we manövrach. Ze to bohuzel mjez wojerštimi wyschkami rozschěrjeny zmyšl, zo je fužl (neplacy palenc) na strapacach porno kóž- domu lěčarštwu a wosebje, hdyž su tužne a horce dny. Sapa-li skónc, stanje so potom, zo tu a tam jedyn z wojakow so na próch pschi pucžu synje a

marodirowacž pocžina, z kóždej schtundu pschiroscje cžródka khorowatyh, doniž na posledku so jedyn nje- synje a je na blaťu mormy. Něťto zastanje kolonna a łama so hłowa nad tym, sčto je wina tať nahleje smjercze. Wěc pschinđe do nowinow a wschitko swari a zeli na surowoscž wojerškich wyschkow, kotřiz pjecža wojakow dracžuja. Ale, sčto swari so na wyschkow? Ze to hiščcže muž, kotryž pschi 24° R. po khłódnej dróży 6—8 hodžinow hič njezamóže? Keťto druhich cžłowjekow dyrbi z wjele czežkim brēmjenjom, dyžli je wojerški tornister, dalschi a wo- božnišchi pucž cžinicž, a woni žaneje schtody na stro- woscži njepocžerpja! Surowoscž pschecžiwu wojakej je, jomu zapowjesč, zo so czerstweje wody na- pije, a dowolicž, zo kaž czešchne dźecžo kóžde por- stow kroczel z palencoweje blesche cyca. Njech so pola wojakow palenc zakaza a swět njezaschychi ničto wjacy wo tym, zo so wojakam pschi exercirowanju abo na manövrach mozhy zeschřeja (sonnenstich)!

Schłódnj, kaž wojakej, je palenc tež kóždomu dźelaczerjej, njech w fabrikach, njech na roli dźela. Cžim prjedy so němste knježerštwu wo tym psche- swědča, zo je palenc zahubjet pilnosče, dźelawoscje a strowoty, a pschiměrjene zakonje pschecžiwu wuži- wanju fuzlow wudabža, cžim mjenje ma so indnstrija a ratarštwu w Němškej bojecž, zo budže amerikanski dźelaczer a róluť němškoho z wifow swěta zacžischcžecž. Młóc a wuschitnosč dobudže amerikanski dźelaczer z toho, zo so alko holow zdžeržuje. Sym z mnohimi rěčaf, kotřiz su sem z Němcow pschicžahnyli a wschitcy wuznaja, zo je zahuba němškoho dźelaczerja joho njepoměrna pschithilenoscž k palencej. — Njeposta- raja-li so enropste knježerštwu w prawym času wo to, zo so palencarštwu (alkoholismus) podusy, dha je čas bližto, zo Europa za kofcženic dozrawi a amerikanski dźelaczer budže z knjezom wifow swěta.“

Dotal Semmler, kotryž wobstejnoscže němškich, jendželškich a amerikanskich dźelaczerjow a rólnikow ze samšneho pscheswědčjenja derje došč znaje; njech je joho sudnišće słowo krute, prawda pať tež je.

* * *

Njetrjebamy dołho za winu pytač, cžohodla su scžěhwki palenca tať zahubjace. Dawno je dopofazane, zo je w palencu synly jěd, kotryž je pod mjenom „fuselöl“ zuaty. Kóždy by so hrěcha bojať, měł-li so z jědom zamdacž; pschestanje pať hrěch tohodla

z hrěchom bycz, hdyž so czěło a strowoscz z jedom zambawa, kotryž je njerwinowate mjeno palenca na so wzał. Swjaty japoschtol rěczy wo tym, zo zly duch tež sctaktnoscz swětneho jandžela na so wozumje, zo mohł człowjeka zaslepicz a zamjescz. Wězo niczo wo palencu njeje wjedźał: joho słowo pał móže so na tutón napoj derje nałožicz. Scty zda so bóle njesctódne, hačo palenc, hdyž so nažoły w schleńczech zyboli? A tola džerzisch w schleńcy z palencom w rucy djaja wobdatoho ze swětkej drahtu jandžela. Njeje doscz na tym, zo je w palencu hižom doscz jědu, powyschi so joho jědojtoscz w našich czasach z tym, zo so k joho czisczenju druge sylne jědy, wosebje schwablowa kisalina (schwefelsäure) nałoža. Wschón swět wě, zo je znaty „nordhäuser“ hacz do 25% z tu- tej kisalinu naměšchany. Zo to jeniczy w Nordhausenu njeczinja, zo jěd hisczje zambaja, móže sebi kóždy myslicz.

Stowczko mjez namaj! Rěczu z rozomnymi ludzimi a njebych nitoho rady pohóršchował, wěrnoscz pał tež zamjeliczcz njesmēm. Wěrisc ty, zo je wschón palenc, kotryž sy pił, z nepow abo žita paleny? Za nic. Wědomoscz a rjemjeslniske pschiprawy tež do- njeja, zo so spiritus z — — — tak dha mohł bjez postorka prajicz? — — Rěczu mojedla ze słowami swj. pišma, zo so spiritus tež z wěcow pali, „kotrež z ertom nuts du a swój naturski pucz nama- kaja“, kaž swjate sczenjo w póscze praji. Wěr to abo nic, tejs je wěste, zo runje k barbjenym a słó- kim palencam so spiritus z tajkich pomostankow bjerje. Fabricki tola tak njemudre njebudža, zo na sudy na- pisaja, z cžoho su swój spiritus wuczahnyłe. Spiri- tus je spiritus; njeswědomnoscz našich czasow pschez niczo njepadnje!

Brašesch-li so za tym, cžohodla so palenjo pa- lenca ze strony swětnych wyschnosczow dowoli, hdyž tola tejs sctody w swěcze nacžini, trjebasch jenož na to pohladacz, kejto dawkow kraja lěto kaž druge pa- lelnje wotwjeddu. W Ruskej cžehnje so z nich lětnje 300 milionow marow! Haj, hdy by něchtó pucz wje- dzał, na kotrymž so tutón dawł na druge waschnjo do krajiskich pokladnicow pschiwjedže, by něotre knje- žerstwo hižo jutse palenjo zakazało. Hdyž pał swětne zakonje tu derje haczicz njemóža, njech budž kóždy sam sebi a kóždy hospodar swojej swójbje z policajom! Sy horjeka styschaj, zo palenc ratarja pschi džěle

ani njewoschewi ani k džělu njeposylni. A cžomu dha dawa so cželedzi runje wo žnjach tejs palenca? To tola prjedy byko njeje! Njeby z kfosejom abo z njesctódnišchim piwom so lacžnoscz stajicz mohła? Dži mi z rěczemi, kaž: z palencom je najmjenje džěla, z nim najtuńšcho woteńdu atd. Hrańuj so, zo chych dale tajke mordarstwo na swojich domjacych a na cželedzi ze swojej njerodu abo z tunjotu zamłowjecz. Wot toho, sctyž za khamu palenca wudašch, móžesch hižom schwarny kotoł kfoseja nawaricz a njewoteń- džesch z nim niczo dróžsch.

A wy džělaczerjo, kiž w zymje stach lamacze abo druge džělo wonka wobstaracze, njechacze so wo tym pschewědczicz, zo je palenc, kotryž was khudych a do cžafa k džělu njeschmanych cžini? W zymje pije- cze jón pscheczíwo zymje, a wón tola njechrěje, a w lěcze so toho mostajicz njemóžecze, k cžomuž seže so w zymje pschiwucžili, a tał cžehnje so žla wina ze zymy do lěcža a z lěcža do zymy. Zhřecz móžecze so jenož wot stroweje cyroby, a hdyž pjenjezy, kotrež so na palenc rozbrója, na jědž (wosebje tuł, kiž w cžěle najwjacy cžoploty cžini) nałožicze, pschewědczicze so bórzy wo tym, zo so bjez napoja tracž hodži, kotryž so runje w stalach kaž pschibóh cžesczujje. Cžiwiluje-li lacžnoscz, je tola njesctódnych napojow doscz a pschiprawy k tepjenju nětko tał tunje, zo móžecze sebi do kóždeje stach železne abo blachowe khachlicki stajicz, a cžopke pivo ze ržanej muwu, kfosej atd. nawaricz, hdyž so wam spodoba. Wschcže bjez palenca hinajšchi mužowje byli! Sym ja cžasto z mo- jimaj woczomaj widžaj, zo pschi twarjenju mostow na železnicach so němscy a pólscy džělaczerjo po 6 a 8 mužach ze staku bértlowachu a pschi wschěch socho- rach ju njewuzběhnychu; tu pschińdžeschtaj dwaj italskej stakarjei, zapschimnjetaj, a hlaj, staka wali so, zo wscho wrjeskotasche. Njech bē wuschitnoscz tuteju džěla- czerjow wjetšcha, to pał je tež wěste, zo ma italski džělaczer wjele wjacny mocy, dolež palenc njepije. Tohodla pytaja po wschěch krajinach Europy pschi twarjenju železnicow italskich džělaczerjow a stakarjom, dolež mišchtyrjo derje wjedža, zo jedyn z tutych wjacny nadžěla, hačo dwaj zapitaj Němcaj abo moje- dla tež Serbaj.

Se snadž so cži mostudžiko? Mi je tež wobozna wěc, pscheczíwo palencej pišacz, hdyž ma tejs psche- cželow, a njewěsch, hdy a hđže postorcžisch a z lu-

dżimi sebi tola też cyle skazyć njecham. Njech budź tónkróć dośc! Pšchindu zasy, hdyž traž so toho nje-nadžijesć. Mam za to, zo je palenc to jenicžke na swěcže, sćhtož smě so hanicž a cžomuž móže so cžesć z přecž bracž, ani zo by so z tym zhrěščiko. gk.

Pšcheglada a rozhlada.

Z wjetšcha maja za to, zo je najcžežšchi džěl cykeje protyki „wjedro“. Tež ja njecham nad tym dwělowacž, spominajo na pšchisłowo: „Ludžo džělajaja protyki a Bóh wjedro.“ Tomu njech je kažtuli cyce, ale to je wěšte, zo je lěpje, hdyž Bóh sam wjedro postaja, hacž nasch jedyn. To móžesć tež bórzy spóznacž, chceš-li sebi jeno tak trochu ludži, jich waschnja a nje pocžinki wobhladacž. Tola to, luby ežitarjo! ty sam dženi wote dnja widžišć, a duž drje trjeba njeje, zo bychmoj tež w „Krajanu“ z tajkimi wěcami papjeru kóncowaloj. Dženja nastajmój so do druhich kóncow swěta a to — kaž nětke móda je — najprjedy do Ameriki.

We zjenocženych statach pońócneje Ameriki nastupi w zańdženym lěcže nowy přášident Jakub Abraham Garfield swoje zastojnstwo, na kotrohož cykly swět najwjetšche nadžije mějesche a to z dobrym prawom. Pšchetož sćhtož so wot křudoho džělacžerja hacž na profesora a generala pozběhnyć wě a wschudžom jenož za swój lud a kraj skutkuje, tak zo joho najwyschšchoho zastojnika swojeje republiki wuzwolichu, tón drje budže tajkeje dowěry wěscje hódny. A z Garfieldom so njeběchu zjebali. Wón bě muž, kiž mějesche dobru a křutu wolu a to tež hnydom dopokaza, hdyž wobtyłanych zastojnikow ze sćužby honicž a jenož hódnych a swěrných postajecž pocža. Ale to bě joho smjercž. Někajki Guiteau, kotromuž bě přášident město zapowjeł, na njoho tšeli, a za 11 njeđžel po njejměrných bolosćach jedyn z najšlawniščich a najlěpšich mužow zemrje, kiž su hdy w Americy knježili. Bóh daž, zo by nowy přášident Arthur swojomu wulkomu prjedownikaj, kiž bě tež napšćecžo katholickej cyrkwi jara derje zmysleny, podobny był.

We sřjedžnej Americy (Panama) so nowy kanal z cžichoho do atlantiskoho morja rhyje, zo njebychu trjebali wjac tak daloko wokoło połodniščerje Ameriki jězdžicž. Droha wěc to budže, ale jara wužitna a na to maja w Americy pšćec pjenjež dośc. Bohužel

zo wschudžom tak njeje, na pšchiklad hdyž dyrbi so něhđže cyrkej twaricž!

Někotři mudri mēnja, zo w Americy tež niczo wjac njeje, runjež je tam jenož 25.000 wojakow; tohoda puščicžich so do Afriki, hdyž ani w zymje kožucha njetrjebaja a w lěcže je tam tak horco, zo so ani křmanje wójna wjesć njechodži. Francowzojo mjenujcy, kotřiž maja w Africy wulki kraj Algir, cychchu rubježnych Krumirow, kiž měrných wobhydlerjom pšćesćěhacž nje pšćestachu, trochu pokhostacž a z toho nasta nimale wostudka wójna. Z woprědka so Francowzam derje schlachcžesche, a Tuniski bey (kral) dyrbi hižom dlěšchi cžas francowške knježstwo pšchipožnacž. Ale hdyž arabski wječh Bu-Amema wustupi a swojich krajanow kaž něhdy Abdel-Kader wokoło sebjje zbromadži, bu Francowzam wěc dženi a wobcžežnišcha; dokelž, hdyžkuli cychchu joho zbicž, zas cžěfascje. Šlawny molet na wsy pola Pariza bě wo tym wulke swjeczo namolowat a hdyž sebi Parizenjo je wobhladowacž pšchindžechu, nje widžachu na nim niczo křiba wulku puščiznu. Na praščenjo, hdyž je Bu-Amema, wotmołwi molet, zo je hižom dale, a na praščenjo, hdyž je francowški general Saussier, zo hiščerje doščoť njeje. Ale njech so kažtuli wobaraja, skónčnje Francowzojo tola dobudu.

Wo Zulukafrach w Africy bě zańdžene lěto runje tak mało sćyščecž kaž wo Afganach. Za to pať su sebi zas Rusojo schwarny křuch kraja w Afiji pšchidobyl. General Skobelew podcžisny Turkmenow a znicži jich město a twjerdžiznu Chal-Tele. Njež Křimu a Ruskej bu skónčnje mēr sćiznjeny.

W Ruskej so po mnohich pospytach nihilistow radži, carja Aleksandra II. na 13. mērcu skóncowacž. Njech tež wschelacy wschelako sudža, Aleksander bě za swój lud wažny regent, wón da 22 milionam robotnych a nje wólnych burow swobodu a samostatnośc, porjedži w Ruskej jara wjele, wosebje pať sudnistwo a znicži stolětnu njeprawdu, naschich křesćanščich a skowjanskich bratrow z turkowškoho wotrocžstwa wumožiwšchi. Toho syn a naslědnik Aleksander III. je drje tola muž, wot kotrohož móže so nic jenož Ruska ale tež cyła Europa najlěpšich wěcow nadžijecž. Polakow a Rusow zjednacž, katholickej cyrkwi swobodu a prawa wrócicž a nihilistow wukorjenicž, budže drje cžežki ale tola nic nje móžny nadawť. Bóh da, zo by so jomu to radžilo!

Dokelž runje wo Słowjanach rěčimy, chcemy tež z krótka na južnych a awstriskiich Słowjanow spomnicž. Wokharam běchu z lutej liberalnosću tať swobodnu wustawu dali, zo na tamnišche wobštejenja nimale tať derje so pschihodžesche kaž pjasč na wócžko. Bjez džiwa, zo bě so młodomu wjeřchej Aleksandrej trochu zastyšlako, dokelž chcychu a móžachu tam wšchity knježicž a czimicž, sčtož chcychu; swobodna wustawa jim to dowolesche. Tak to wostacž njemóžesche a duž da Aleksander wulku narodnu zhromadžiznu powolač, kotraž so jenohłósnje za to wupraji, zo ma so wustawa — kaž bě ruski cať pišať — sydom lět za sčpibel tytnyč, a zo móže něť wjeřch po swojim zmyšlu a rozumje knježicž. — Tež w Serbskej bu pod wjeřchom Milanom liberalne ministerstwo wotstronjene a na joho město pschidžze konservativne.

Čžornohórski wjeřch Mikławsch, kiž je jedyn z najwucženisčich a nazdželanisčich mjez swojoho runja, je skónčnje swój Turkam wotdobny truch kraja dóstať a ma něť tež swój samšny pschistaw w adriatiskim morju.

W Awstriji abo Rakuskej je sebi konservativna strana, ke kotrejž z wumzacžom někotrych maľoruskich zapóškanow z Galiciskeje wšchity Słowjenjo skuščeja, wosebje pschez financnoho ministra Dunajewstoho (Polaka) telko nahladnosče a mocy dobyła, zo so liberalnym wěsče njeradži ju postorcžicž. Rejžor sam je ministrej Taaffe nimo měry pschihileny a nic jenož konservativnje ale rzyz katolichy zmyšleny. Kelko wulwa a mocy pať w Rakuskej monarch hiščeže džensa ma, to pokazza so pschi kwaju joho jenicžtoho syna Rudolfa hač na najrjeišcho. Wšchity njedžiwajo na narodnosč prócowachu so, zo bychu Habsburgskomu rodej a wosebje něčzišchomu kejžorej swoju lubosč wopokazali. — Čžehojo su skónčnje po wjac hač 20lětnym napinanju swoju uniwersitu z čžeskej rěču zas naspjat abo lěpje z nowa zaľoženu dóstali. Tuta najwyschšcha sčhula budže w lětnym poslětu 1882 dospoľna. Bohužel je so jim za to krasne nowe džiwadlo, kiž dyrbesche so runje wotewricž, spaliko; tola je so hižom zas pjenjež dosč nadoľo, zo móža je za dwě lěče z nowa natwaricž. — Sčtož naschu wěru nastupa, budže drje skónčnje w Rakuskej tež lěpje. Z najmjeišcha bě to pschi poslednim kejžorowym pucžowanju po Tyrolskej widžecž, hdyž kejžor sam žiawnje jesuitow jako naj-

lěpschich wuczerjow pochwali, sčtož so liberalnym nihdy na nihdy spodobacž nochcysche. Z krótka směny prajicž, zo so w Rakuskej wšchitko polěpscha, wězo jeno po maľu, pschetož, sčtož su za 20 lět liberalni sčazpli, njemóža ani najwyschitnišchi konservativni za dwě lěče zas porjedicž.

W Stalskej revolucija džei a wjacj mocy nabyma. Sdyž bu čžeto bamža Bija IX. do wosebje k tomu twarjenoho rowa pschenesene, da so romski nizki njekničomny lud, woľajo a z kamjenjemi mjetajo, do prócessijóna. Wšchelake zhromadžizny žadachu sebi wot knježerstwa a sejma, zo dyrbja so zarukowane (garantijne) zatonej zběhnyč, po kotrychž dyrbi italske knježerstwo bamža zatitacž. Hewať w Stalskej so nicžo pscheměniko njeje, woľatow je tam dosč a dawkow hiščeže wjele wjac, skoro kaž w Francóžskej, jenož z tym rozdželom, zo maja Francozomje najbohatschi kraj w cylej Euprije. Sčtoda, zo su cži, kiž runje w Parizu knježa, pschecžiwu cyrtwi tať njepschecželchy zmyšleni. Tola směny so tež tam lěpschich časow nadžijecž, džiwajo na horliwu džekawosč francóžstoho duchownstwa a katolstoho pišmowstwa, na kotrejž so kóžde lěto wjele milionow wudawa. Tež to je znate, zo runje francóžske pjenjezy nimale same swjatoho wótca a nasche misijonstwo džerža.

W Šendželskej by wšcho dobre bylo, hdy by njespokojna Trska a njeměrne kolonije w Africy a Afgħanistan w Asiji njebyle. Katolikam so hewať w Šendželskej skoro najlěpje wjedže. Tak je na pschikad naměštny kral w Indiskej katolik Ripon a husto móžachmy sčyschecž, zo je so něčto k naschey wěry wrócžil.

Jedyn z najhłownisčich podawkow w Němskej bě, zo bu po mnohich lětach skónčnje zas jene a to Triercke biskopstwo wobšadžene.

Z toho je widžecž, zo maja tať njenowanoho kulturnoho wojowanja nimale syte. Ale hač budžemy za lěto hižom wo dospoľnym měrje pišacž móc, to jenož Bóh wě. Nadžijecž so chcemy, dokelž by to tež na katolstku wěc w Saffkej dobry wuliw měo.

W naschey wótčzinje swjecžesche so přenje dny septembra 50lětny jubilej konstitucije, pschi čžimž bu tež sejm na krótki čas powołany. Rať wužitna je wustawa naschomu krajey byla, to najlěpje spóznajesch, so dopominajo, zo je runje Saffka w kóždym nastupanju mjez najpřenimi krajemi cyleje zemje. Bóh dať, zo by tež pschichodnje tať bylo a wostať!

Bo wo Schpaniskej a Turfowskej nicžo njepišam, su tamniški ludžo a nic ja wina. Guza hłowa nas sfónčnje njetrjebala tať jara bolecź, mamy džě tež doma w Serbach dosć wěcow, kiž su runje tať wob-
 žarowanja hódne kaž schódne. Bo na pschickad na-
 šcha mółba do sakskeho sejma tať njewupadže, kaž bycź
 dyrbi, tomu so njetrjebamy džiwacź. Tež z baczoń-
 skej cyrkwi so hišće dośc lěpje nima, hdyž ma
 mjela Serbow wjacj horliwosće za dalishe naležno-
 scje dyžli za bližsje abo swoje. Selizo na pschickad
 němste katholicke wosady w Sakskej za baczońsku
 cyrkew tať bohacze wopruija, kaž Serbja za wschelatke
 němste, potom dyrbimy my za jich so bóle staracź
 atd. Bóđla tutych potrebnosćow w Sakskej, dyrbimy
 wězo pschi móžnosći tež za Bonificajowe abo ljonste
 towarstwo, kiž maja schěrsche polo štućowanja, tež
 rad woprowacź. Na serbsku pschězjenosć a njesebic-
 nosć hišće lětsa hordži bycź njetrjebamy. Kať zo
 budže 1 lětu lěpje! A to pschěmy sebi nic jenož 1 no-
 womu lětu, ale czińmy tež kóždy po swojich samsnych
 mocach tať!

Rjany dopokaz pschězjenosće katholickich Słowja-
 now běsje wulka, z 1500 ludži wobstejaca deputacija,
 kiž so 1. 5. julijej do Roma poda, zo by swjatomu
 wótcej Leonej XIII. džak wschěch Słowjanow za ency-
 kliku abo wofolny list „grande munus“ wuprajila.
 Tež jedyn Serb 1. dr. Pětr Jórdan z Čěšchec, nětk
 we Winje, bě mjěz nimi. Dla nuzy wo serbskich
 duchownych* njeje tam žadyn z nich na 2—3 njeđzele
 woteńcź a tam so podacź mohi! Wo swój kraj a lud
 wulcy zaskužbny a sławny biskop Strošmayer z Dja-
 kowa bě hłowny wjedniť a pschepoda bamžej nahladny
 dar za Pětrowy pjenjež. Bamž je w swojim lišće
 z nowa na zjednocenje wschěch Słowjanow w katholic-
 skej cyrkwi pokazal. Najrjenishe wuloženjo tohole
 lista je biskop Strošmayer napisał, kiž móžemy w
 němskim pscheložku wschěm Serbam hacź nanajbóle
 porucjeć. Wězo by to nimale czežka wěc była, wo-
 sebjje Rusow pschewobrocźicź, ale shtož je czežke, njeje
 hišće njemóžne, a sfónčnje njesměmy tež zabycź,
 zo móže wschohomócnny Bóh tež něhdy wobstejenja
 tať pscheměnicź, zo budže to, shtož so nětk hacź na-
 najczežishe zda, něhdy ložsje a suadne. My pať dyr-

bimy sebi to z cyžeje wutrobny pschecź a žadacź a
 Bóha wo to prosycź, zo bychmy wschitcy pschězjeni a
 jeni byli we wěrje, w nadźiji a w lubosći! —s.

Botajna Boja mšcha.

Zatrasne časy běchu na kóncu zariđzenoho
 lěttotta w Francózskej za katholickich kšchěščjanow. Žěđ,
 kotryž bjezbóžni mužoj (sami so mjenowachu „bratřja
 Belzebuba“, — djaboła —) wuřwachu, jěđ njewěry
 a njekřmanstwa bě jara spěšnje lud skazył. Kral
 bu wot njekřmanitow do jastwa cziřnjeny a sfónco-
 wany, cyła kšchěščjanska wěra potkóčjena, wschě cyrkwe
 buchu zezamkane, duchowni morjeni abo z kraja wu-
 pokazani. — Tola dobri katholiccy kšchěščjenjo křo-
 wachu swojich měšćnikow, kotřiz w nočy mjelcžo swj.
 sakramenty wudželachu, přědowachu a Božu mšchu
 džeržachu. Tež w Parizu samym běchu pschec někotři
 duchowni sřhowani.

Tu džěsje 21. wulkeho rózka 1793 wječor jena
 žónska, po zdacju stara, po hasy do pschědměsta.
 Wona bě pytnyła, zo muž hižo dlěschi čas za njej
 dže. Tohodla chycsje jomu z pucža hycź a stupi do
 znatoho domu. Wobsedžer křěže widžesje, zo je žónska
 jara zařtróžana a woprašča so jeje, cžoho so tať
 boji. Žhoniwšchi winu, stupi sam na hasu, zo by
 wohladať, shto to do muža je. Tola došho njetra-
 jesje, a wobsedžer so wróczi a žónskej počny stracha
 poruczi, zo dyrbi křwatacź z joho domu, pschetož
 hewak jomu samomu wulke nježbožo hrozny. Žónska
 tohodla zas wustupi a křwatašče do swojoho křu-
 doho wobydleńcška — tola cuzny muž pschěz zas za
 njej. Křwatajcy wona do stwiczi zastupi, hdyž jej
 stary muž hnydom stólcžk poda, dokelž bě so z dycha
 wuběžala. Tola žónska jomu ze strachom znapschecziwi:
 „Sřhowajecze so křěske, pschetož našče wobydlenjo je
 znate!“ — Tónle sčěđziwc běsje měšćnik z rjada kar-
 melitow, kiž bě rukam tamnych mordarjow czeřnył,
 kotřiz běchu jeho jobubratrow w klóštrje zabili.
 Hižo běchu na sřhodže mužowe stopy sřyschecź, a křwa-
 tajcy sřhowa so měšćnik do křamora. Hnydom so
 zaklepa ři křóč do duri, a w tymšamym wofomik-
 njenju tež hižo stejesje wulki muž we stwicžcy.
 Žónska spózna z dobow, zo je tónle muž tónšamy, kiž
 běsje hižo někotre dny přjedy wofoto jich domu lažył.

Cuzny muž wobhladowašče so w stwicžcy a
 zdašče so hnyty bycź křudoby dla, kotraž so tu we

* Serbski pscheložk encykliki bu z druhimi słowjanitiimi
 bamžej pschepodaty.

wšchém pokazowasche. Wo khwili praji: „Sa njeńdu hafo njeprscheczal, ale sym pschischol, zo bych sebi wot was jenu hnadu wuproshł. Wy macze pschi sebi czeščomnoho mješchnika, kiž je kaž pschez džiw zamordowanju w karmelitskim kłóschtrje wuczeknył. Znaju joho mjeno a tež wasche. Z toho widžicze, zo mohł was dawno pscheradžicž, bych-li chcył.“

Tełe słowa slyšchawschi, wustupi mješchnik ze swojeje khowanki do jstwy a rjekny: „Njemóžu sebi myslić, zo chceže nam zło cžinicž a dowěrju so tohoda wam. Sčto wote mnje žadacze?“ Njeznaty muž praji: „Božońny wótcze, du was proshcž, zo byščacze Wožu mšchu za wotemrětoho džerželi, kotrohož cželo w njeswjeczenej zemi leži.“

Mješchnik po tutych słowach muzej do woczow pohlada a w joho woblicžu wulku slyšnosć wucžiščcžanu wuhlada. „Pšchińdžcze“ — praji tohodla — „džens srjedž nocy zas, a sym hotowy, wasche žadanjo dopjelnicž.“ Njeznaty muž so podžakowa wutrobnje a woteńdže.

Srjedž nocy pať pšchińdže zas a bu dowjedženy do zadneje stwiczki, hdžez bė hižo wšchitto za džerženjo wopora nowoho zakonja pschihotowane. Stara kšhinja bėsche tu z wołtarjowymi rubami pschikryta; na njej stejescze Woža martra a sčtyri wóskłowe swěcžki so tu swěczachu. Stary mješchnik, žhotowany w mješchnikej drascze, pšchińdže z kheluchom, na kotrymž patena (taleit) ležescze. Kancy bėschtej schklicžanej. Njeznaty muž so pokłatny a klecžescze hač do kónca Wožeje mšče.

Stónčiniwšchi Wožu mšchu, wobroczi so mješchnik k njeznatomu a rjekny: „Mój syno, stej-li twojeje rucy z kralowej krewju womacžanej, praj mi to. Žadyn hrěch so njenamaka, kotryž njeby po prawej želnosći mohł spuščženy bycž, pschetož Khrystus je swojim japoščytołam a jich nastupnikam móc dał, w joho mjenje kšchescžanow we swjatej spowjedži wot kóždoho hrěcha wotwjazacž.“ Njeznaty muž wotmołwi: „Mój wótcze, nješym drje bjez winy na kralowej smjercži, tola nimam pschi tym najwjetschu winu.“ Pšchi tym poda mješchnikej mały kasčcžik. Na to stupiščtaj zas wobaj do prěnjeje stwiczki a muž praji mješchnikej a žónstkej: „Wostańcze tudy, dobre dusche budža so za was staracž, dońž z nowa lěpsche cžasy njeprschinđu. Za lěto 21. wulkocho róžka pšchińdu zas, zo bych Wožeje mšchi mohł pschitomny bycž.“ Z tutymi słowami so porucži.

Mješchnik woczini nětko kasčcžik a namaka w nim rubiščko z potom namacžane, a krawe blaſki bėchu w nim widžecž. Na jnym róžku bėsche kralowška kóna wuščita. Mješchnik hnydom spózna, zo je to rubiščko morjenoho krala Ludwika XVI.

Wot toho cžasa so khudymaj wobydlerjomaj cžěsneje stwiczki wot njeznateju rukow pschecy pomhašche. Dóstaščtaj jěscž, drjewo, draštu a k tomu tež dwě kharcže, z kotrymajž zakitanaj móžeschtaj w Parizu bjez bojoscze, wot policistow dosahnjenaj bycž, wobkhabžowacž. Gusto tež dósta mješchnik pokowy, zo dyrbi na swoju wěstoscž kědžbowacž.

Tak bė so zas 21. januar pschibližił. Zas pšchińdže srjedž nocy cuzy muž a zas swjecžescze stary mješchnik Wožu mšchu, na kotrejž tamón z wulkej po-božońscžu wosta. Tóntrócž pať njeprajescze ani słowcžka a woteńdže.

Za poł lěta sta so pscheměnenjo w francowškim knježerstwje. Robespierre, kotryž bė po zamordowanju krala ze surowej hruboscžu a njesmilnosću zathadžał a mordował, bu powaleny. Smilnišche knještwo zastupi na město krjewjelacžnoho surowca. Stary mješchnik móžescze zas bjez bojoscze po Parizu kłodžicž. Senoho dnja woppyta znatocho pschekupca, kotrohož hafo swěrnoho kralowoho poddana znajescze. Tu bu runje na hańbnej karje jedyn muž k wotprawjenju wjezeny. Wulke cžrjódny ludu za nim bėžachu. Stary duchowny pohladawschi z wołnom spózna hnydom Robespierra na karje sedžacoho, spózna pať tež pschi nim toho samoho muža, kiž bė pola njoho dwójcy Wožu mšchu slyščał. „Sčto dha je tónle wulki muž, kiž pschi Robespierru sedži?“ woprascha so pschekupca. „To je, wotmołwi pschekupc, kat (dracž), kiž je tež wotprawjenjo Ludwika XVI. wjedł.“ — Stary mješchnik bórzy na to džěsche dom a prajescze pschi sebi: „Tónle kat je so za swojoho krala modlił, hdž bjezbóžne kłowne město pschi joho smjercži juřkasche!“

T. N.

Wužitne wšchelcžizny.

Spomóžne napominanja.

Francóžski minister ratařstwa je porucžił, zo maja so po chłym kraju na kromje lěšow, na pucžach, w zjawnych zahrodach a t. d. tasle nastajecž z tutymi napisumami:

Ťěž so živi z myšchemi, schafami a neplachymi čerwjemi, z cyla ze zwěrjatkami, kotrej ratarštwu wulku schodu czinja: Njekóncujče jěže!

Krokawa zežerje za hodžinu 20—30 pschekafancow (insektow): Njekóncujče krokawy!

Knot žerje njepschestajnje čerwje, schwjercže, schkóдне wacžki a wschelake pschekafancy; w jeho žokódku so njejsu ženje zbytki rostlinow namakale; wjac wužitka pschinješe hač schody: Njekóncujče knoty!

Mejski bruk a neplacy čerw staj najwjetškej njepscheczelej ratarštwa. Mejski bruk lehnje 60—100 jeji, z kotrychž čerwje a pozdžišcho mejske bruki so wulahnju: Kóncujče mejske bruki!

Stacžki. Pschekafancy (insektu) w kóždej krajije kóždolětnje za wjac millionow schody naczinja. Senož ptacžki móža je pschodobycž, pschetož zežeru jara wjele husancow, su po tajkim najwužitnišchi pomocnicy ratarštwa: Džěcži, njemubjerajče žane hněžda!

Pschecziwo hikawcy

radža „Homöopathische nowiny“ tónle srědt: Najhóršcha hikawka so lohcny zastaji z tym, zo wobě wušchi z porstom zadžeržujesč a potom pať sam pať z pomocu druhoho, kiž sudobjo džerži, cyle pomaču něšto pijesč. Najhóršchu hikawku z tymle jednorym srědkom bóržy zastajišč.

Wokšchwjacy napoj za žnjeńcow.

Prjecž z njeknicžomnym palencom! Ze to dobre wafchnjo, zo w Serbach dale a bóle czopkly křofej k swaczinje dawacž pocžinaja. Tón njech woťtanje! A tež w lěče, wo žně je to najsprawnišchi napoj za džělaczerjow. Pschetož, schto wosebje žnjeńcow, kiž w smudžacych skóncu džělaja, najbóle skabi? Suhlny pót. Wodarmo so prócujja žnjeńcy swoju žehliwu lacžnosč z wodu abo pitwom abo palencom zalecž; z tym so pocženjo jenož pomjetšchi a wschelake křorosče wosebje woda pschihotuje. Šěpje hižo je, hdyž so fadowe wino abo křako do wody změšča. Najšěpschi napoj pať za naschich žnjeńcow, kotřiz w pocže swojoho woblicža sebi a nam křlěb pschihotuja, je a woťtanje czopkly křofej. Tón pošlynja, zahacži najhóršche pocženjo a pomha, zo czělna móc dlěje wutraje. — Tuž: Sto křócž radšcho křofej (byrnje tež serbskim hospozam křst wjac prócy nacžiniš), dylži žadlawy palenc! — Tež džělawi ludžo, kaž murjerjo, czěšlojo, křycžy a družy z někotrej prócu křofej doťtanu, a

byrnje tajka swaczina jedyn abo por pjenježkow dróžšcha była, njeje džělacž lět dlějšchoho žiwjenja wjac winojte dylži tajki snadny wuložk?

Njedzenjo tintowych blakow.

Byrnje so cyla blescha tinty na schpundowanjo rozlała, nicžo njewadži. Wžmi hnydom 1/2 punta vitriolowoho wolija a kapaj jón (bože dla nic spěščne lecž, hewať móžesč so smjercž spalicž) do 2 puntow czisťeje rěcžneje wody. Blaf najprjedy z czopkej wodu a z pšřřom wuschudruj a polij nětko z tamnej vitriolowej wodu. Za hodžinu je so tinta czisťeje wuczahnyła a potom móžesč hiščeje junu blaf wumycž.

Berzawe blaki

so takle wotťtronjeja: Wžmi jenať wjele běčoho wóřka a terpentinowoho wolija, žhrěj jej z měrnej czoplotu a změščeje. Z teje žakbu namazaj czěniko zerzawy blaf a potom wurybuj z lapťu, dóńž so nješwěcži; tak so blaki žhubja.

Jendželska pscheńca njeje křmana.

Mürnbergste towarštwu mlynštoho zjenocženštwu wotradža wschēm ratarjam wušyw jendželskeje pscheńcy. Za je jara křuda tať mjenowanoho šěpika (kleber) a z njeje so muťa wumjele, kiž so jara hubjenje pjecže. Wokoło Mürnerberga su so tohodla wschitcy mlynicy zřěcželi, zo na žane wafchnjo tajteje pscheńcy wjac kupowacž njechadža. — Tež za ratarjow tale pscheńca křmana njeje, doťelž ze swojej toľteje a sylnej skomu rolu wuczehnje.

Pschecziwo židze w džecželu

trjebaja z jara dobrym wuspěchom „ägyptisch“, to je kalfowych prócy z kalfoweje pjecy. W januarju, hdyž je zmjerkžo abo prawy mřóz, so tajke židowe měřtna toľto z tajkim kalfom pošypaja. Z tym so džecželowa žida mori a na jeje měřčeje poľaže so huřty džecžel.

Žane zubybolěno wjac!

Wola-li cže zuby, wžmi schleńcu žymneje wody ze studnje, namacžej w nej schczěťku ři křócž za sobu a schudruj bolacy zub z nej tať doľho, dóńž zub njepschestanje boleč. Tónle srědt pjecža pschecy pomha. Spytaj!

Šlowcžko za wšchěch.

Schtož je jědž a napoj za žoidč, to je czisťy powěťr (loft) za pluca; schtož je jěb za žoidč, to

je zły, nječisty powětr za płuca. — Żołdkrej niczo njepomha, hdy by jón chcył z płucow wulěkować: tak teź płucam niczo njepomha, hdyž do żołdka lěkarstwo bjerjesch. Čisty a čerstwý powětr, porjadnje do so sřebany, je powšchitowne, universalne lěkarstwo za płuca. Płucam ł woli dymbimý swoju kožu krutu činič. Wot płucow so njemóžemy zazymnić, sferje sežoplic. — Durje su ł tomu, zo so začinjeja, wořna pať, zo so wocžinjeja. Za řhorych je přenje lěkarstwo čisty powětr. — Dusřaty řaschel je najbóle wot přořchnoho powětra. — Džěči njeřhorjeja tak jara na pucžu do abo ze řhule, ale w řhulřich jřtwach. — Řejwarłi dóřtanu řusto řuchocžinu (Auszehrung) wot řorcoho, z řochom napjelnjenoho powětra. — Řistynosřerjo wořtanu řtrowi, dořelž so řtajnje w čřistým powěře řibaja, tořodla su teź na řraju — wysře druřich pódlařřich winow — ludžo w lěče jara porěřko, w řymje pať řuščřišcho řhori, dořelž su w lěče řtajnje wonka. — Řic měřčęřanski powětr řam, ale wosebje měřčęřanske řiwjenjo tak řusto řuchocžinu přchihotuje. Tořodla w řupjelach ludžo wotřhorjeja, dořelž su tam porjadnje řiwi, wjele wonka řhodža a dychaja, wodu pija a so řupaja. — Řapocžatk řuchocžiny so řodži zahojeć, hdyž řajki řhory řnyřdom pócžnje z řibanjom a porjadným dychanjom w čřistým powěře (po lěkarjowej řabže) lěřowacž, řewal je potom pozdže.

Sadowe řlaki ze řřatow.

Čřerwjene jahodki, řkadžene řlowki, čřerwjene wino a druře podobne wěcy so jara čřęžy ze řřatow wotřtronjeja. Řjech pať řasře porjadne („řyntlich“) řospozy tole řpyřaja: Řajpředy womazane řřaty z čřiřtej wodu wupřokaj, potom z myřłom a powiř. Potom wudžělaj z řtwjerdeje papjery řajki řiwł, řtaj jón na řřeroku řromu, zapal řpody njoho řuř řřwabla a džerž ředyn řlať po druřim wysře zwiřřřneje řiwłoweje džerři. Potom řiřčęře řunu cyłe řřaty wupřokaj a w čřiřtej wodže wutunkaj. řy-li to wřřcho řwěrnje čřiniřa, řpuřčęž so na to, zo so řlať řhudi.

Woljowe řlaki na drijewje

namazaj z řonom (bēķej řlinu), abo ze řeleným myřłom a za 24 řodžinow řakle ze řymnej wodu wotmyj.

Řiřčęře něřřto za pľokarņicže.

W řollandřkej pľokarņicže wosebje bēķe řřaty čřinja. Řak to? Bjeru tam měřto „řoda“ tak řjeno-

wany „boraks“. ře to wosebita drijewna řeře, bēķej řarby. řrjeba pať so řjedženy abo řaffinirowany boraks do řrořa rozřořčęny. Do 45 měrných řhanow (abo řitrow) warjajeje wody řrjeba so řorřčęř rozřořčęnoho boraksja. Z řym so nimale pľokaj řewal řřebnoho myřła zaluřuje. Za řřaty, řiž maja so řtwjerde čřinič, je wjac boraksja řřebne. Boraks řřaninam řic najmjeřřeje řřřřody nječřini, čřini pať najřtwjerřřřu wodu řjehku. řež so řrjeba za řjedženjo wľosow a zubbow.

Mucznate neple.

W nalěčžu so neple abo bēřny wjac dobre a mucznate njewarja. řomu so řodži wotřpomhacž, hdyž so řajkim neřlam, předy řacž so warja, řokwoko řoleřto bēřizny wotbēli. řak móže potom pľodna woda, řiž za bēřiznu a w neřlu so džerřęře, wotbēčęř a neř so mucznaty řłodny zware. řež móže so woda řrořu woselicž, dořelž so potom čřim řępje wari a t. řj. řolanin z neřli wotřroni. Řa řele wawřnjjo móža so řtawe neple bjež řřařa wuřiwacž, dóřiž zaa řowe ł řjēđi njeřřu.

Řřařřne wawřnjjo

řo pľa řařřich řnotarjow njeřa řhubicž. „Řrajan“ njeřa so wadžicž tořodla, řacž dobre čřini, řnoty řojicž abo řic. Řle řařřene řnoty na řakzy abo řije wēřčęř a potom řłoncu a řnicžu wuřtaječ, je zawēřčę řacž na najřřařřniřře. Řóžde čřęřo, hdyž je wēřty čřař řtawe, ma we řebi čřęřny řjēđ (Leichengift). Řłuchi a druře přřęřařancý pať řunje na řajke řřajace čřęřa řu, z řajkim řjēđom napjelnjene abo womazane wopuřčęřa čřęřo a přřilečja na čřłowjeřa abo řřočžo. řu řebi řnyřdom namařaja řóžđu teź najmjeřřřu řanu a zambaja řu z řjēđom. ře-li pať so řjēđ z řrewju zmwēřřat, je řrej řřařřena a to řęřa: wēřta řmjerčž. řež w řerbach řny řižo přřiřłady dořřiwili, zo řu ludžo na řuřnjeno řuchi wumřęřli! Řjech řola řmejnřcy přřęřřęřęřerjo řwojim řnotarjam zakařaja, řnoty wonka wēřčęř. řęędžali řontrolu, njeř řim přřinjeřu řnotowe wopuřřki, řnoty pať njeř zahrjebaja. — Řak wazne to je, widžimý z řoho, zo je řtworičęř řam za to řo řřarať, zo řřřłodne čřęřa na řemi njewořtanu. řdžęž je w lěče zwiřřatko panyło, tam móžęř řóřzy małe włacžři (rowniřow — Totengräber) namařacž, řotřęž

pilnje džekaja, zo bychu częko zahrjebale — na kij abo hażku pať njemōža.

Se-li pať nechtō wot jędowjeteje muchi kus-njeny, dyrbi hnydom suchn horcotu na zdala skutkowacj dacj, t. r. njech žehliwe železo, wuhlo abo žehliwu cigaru cziszeje blizko pschi ranje dżerži. Horcota jęd rozeczęri, kaź kōj abo wōst z drafty. (Hnydom lękarja, je hiščęze lępje.)

Časnik.

Schtō so njeje wjeselik, hdyž mōžesche přeni začny časnik swōj mjenowacj. Rōžde schtwōrcj-hodžiny je sebi jōn wobhladowať. — Tola dobry časnik je tať waźna węc, zo dyrbjat kōždy wjac prócy za njōn trjebacj, hacj so wschędnje stawa. Tudy nětotre pokiny: Nacjahuj swōj časnik porjadnje kōždy krōcž w jenajšim czaju, najlępje rano, hdyž sy stanyť. Na to dyrbi so wosebje džiwacj, zo so časnik na žane jara zymne měšino (na psch. zymny kamjeń, polirowane blido w zymje a t. d.) njekladje. Wosebnišchomu časnikuj mōže so pjero lohcy puťnyčj, dokelž so czopłota nahle do zymy pschewobroczi. Ze zymu so teź wolij w časniku sydnje, kolesta a czopiki czežo thodža a časnik njeporjadnje dže. Chceš-li časnik wotpołożicj, budže najlępje, zo jōn na kōsy powišnjesch a to na mjehku podłohu. Wjez podłohi njech časnik njewiša, hewať so počnje czumpacj a z tym so hiečju zadžewa. Wosebje na to ma so hladacj, zo węcžko derje zamta, hewať so časnik czisty njezdžerži. Tohodla ma so jara radžicj, zo dobry časnik w kožanym začjku nošych. Zati w lacu su pať z pšatu, pať z lohkocho fortuna zeschte, z nich so stajnje pschez rybowanjō jara wjele mochu a maľych nitkow puščęza, a te swōj pučž teź do najkrucjšicho zamtnjenoho časnika namaťaja. — Klucžik njech njeje wulki, ale tať maľy, zo joho džęrka runje na czopik dže, zo by nacjahujo hnydom pytnyť, hdy je časnik do kōnca nacjehnjeny. Pšchējara schęrofi klucžik stōncuje teź z časom czopik a tōn nowy džęlacj dacj, je droha węc. — Časnikowe pokazowarje smędža so teź do zady wjerczęcj a je lępje mjenje do zady, hacj wjac do přębka wjerczęcj. — Z thwilemi dyrbišch časnik z nutška dacj wurjedžicj. Wolij w nutška po nęčjim wuřhnje, prochu so tam nahromadži, kolesta a stolpiki so bōle wutriebaja, časnik njeporjadnje hieč pozčina a stōncnje zastanje. Ze dobro, lępschi časnik

kōždej dwę lęcze rjedzicj dacj — ale jenož wuschit-nomu časnikarjej! Barať mōže najjednorišchi časnik skazycj, zo najwuschitnišchi mišchr schtodu wjac njezaruna.

Smęški.

Pschistojny žort so pschibodži za kšchęcžana, wōřchwija duschu a spęchuje teź strowosčę częta.

Z Wysporec Wosczijowoho brēmjesška.

Džen pschibjera patoržicu: kuntworace zymancžko, Boži džen kotoschacu krocžalku, na Tsoch Kralow powrjestko.

Gospodarštvo, hdyž muž bęlej rucžcy nošy a žona po thęžtach kleska, „steji kaź pola Bęštec Boža rožka.“

Schtōž ję krupy, tōn je hłupy a schtōž žane njeję, je hiščęze hłupišchi.

Rōždy ma swoju hłowu, kaź truźna kawka.

Rōčka na krala hlada — a ja na tebje nje dyrbjat?

Sydnj so dele, njepraj wjele.

Schtōž je wysche, žjędža myšche.

Smorže wěsch, schtōž po czmjje žjěsch, hacj pawka, abo muchu.

Za spęschne huby: Njeťo, rjeťń rafecžan Njeťec Njeťej, zo je rafecžan Njeťec Njeť rjeťk, zo rēťa rēťa rēťa.

Wot nožowych schkrabantow pšh slaknje — (hdyž nicžo wjac njeřhnyje).

„To mohj tola 50 dnow w zymnej wodže ležęcj a by wucžehnjeny so tola hiščęze zas mjerzacj dyrbjat.“

Schto je to: Schtōž je czini, je njezdžerži, schtōž bjerje, je njeznaje, schtōž je znaje, je njebjerje, a schtōž je bjerje, je njezdžerži. — Wotmoľwnjenjo: Falschne pjenjezy.

Z defanskeje kuchiny.

Schto je dobre? — Hējduščne krupy huřte zwařjene a z butru žibke řęzinjene. Ubo: Hējduščnych

blincow 9 na hromadu położonych a zwjerschny taf dołho mazany, dónž najspódnischi mokry njeje.

3 nazhonjenja.

We wjetšchim měšće prashesche so duchowny na kšesćjanskaj wučžbje: „Čžohodla buschtaj Ğadam a Žewa z paradiza wuhnataj?“ Tu mała křuda holeczka porščizil zběhnywšchi wotmošwi: „Wonaj njemóžeschtaj podrožne pjenjezy zaplašćić.“ — Wboha holeczka wěćće z nazhonjenja rěčesche.

Džěći rěča wěrnošč.

Wóndrašćec Janč pšchinješe kņežej wučžerjej bleschu wina. „Al, mój synko, šhto mi tola nješesč?“ — „Nan je nje k wam póštał, a wy dyr= biczje sej tele wino prawje štodžecž dacz.“ — „Al to je sej tola wašč nan prawu ščłodu čžinił.“ — „Al ně ně, kņež wučžer, wón je je tež dóštał, ale wone běšče jomu jara fišče.“

Pšchepyttowanjo swědomja.

Kņež kapłan běšče w šchuli prajil, zo ma kóždy čžłowjeł wječžor prjedy hacž lehnycž dže swoje swědomjo pšchepyttowacz, kał je džen pšchecžinił. To bě sebi Wiškawšch, kiž přenje lěto do šchule křodži, spomjatkowal. Wječžor we kóžu nječasche spacž a bě njeměny. To bu macžeri napadne a naswari joho, čžohodla nješpi. „Ğaj“, wotmołwi Wiškawšć, „kņež kapłan je nam prajil, zo dyrbinny wječžor swojoho swědomja so prashecz; ja hižo dawno so prasham, ale wone mi njewotmołwa.“

Tak běšče prawje!

To běšče hiščće w čžasu, hdyž měšesche tež cyrkej a duchownstwo do šchule něščto rěčecz, tu pšchinđže jena žona ze swojim 13lětnym synkom k šchulškomu inspektorej a ščoržesche, zo je wučžer jeje syna tał nješmilnje bił, zo z prawej ruku wjac na hłowu njemóže. Duchowny žadašče sebi, zo by hólca wušlešla a tón tał pšchegladany mohł byčž. Žona to ščžini a pokazala na mašu módrjeńcu pšchez křibriet. Nětk so farač k hólcej wobrocži a rjekny: „Ğaj, mój syno, tu je cže kņež wučžer kručže dyril; ale zo sy sebi to zaškužil, wo tym njedwěluju, pšchetož znaju tebe dawno hačo prawoho njepleša, kiž swojomu wučžerjej wjele mjerzanja čžini; znaju pał tež kņeža wučžerja hačo ščerpnoho a rozomnoho muža, kiž prjedy njechosta, hacž je nuza.“ Tola žona so nječa

špokojicz a wosebje na to dopomina, zo jeje synk z ruku wjac horje njemóže. Tola kņež farač praji: „Moja luba, čču cži dobru radu dacz; a jeližo ju dopjelnišch, hiščće dženš wječžor hižo budže twój Pětrk ruku zas zběhacz móc. (Žona wčžipnje pošlucha.) Wumny twojomu synej, hdyž domoj pšchinđžesč, křibriet prawje ze žymnej wodu, potom pšchuwjazaj strowu ruku prawje kručže k čžeku, polož prawje dobru pomazku na hłowu a njedaj jomu hewał nicžo jěšč — hiščće dženš wječžor budže so žla ruka zas cyle derje zběhacz.“ Lubožna macž zrozemi, šhto kņež farač chce a křwatašče prječž. — To mohł sebi něchtóžkuliz k wutrobje wzacž.

Džěći praja, kaž myšla.

Rano praji macž swojim džěčžom: „Pošluchajče džěći, džens wječžor pšchinđže k nam nowy wuj, kiž tu hiščće ženje byl njeje; to nješměče wo joho wlošach nicžo rěčecz.“ — Wječžor pšchinđže wuj a džěći jara na njoho hladaja. Za blidom so ščóncžnje mała Lenka zmuži a z porštom na njoho pokazuju rjeknje: „Ale macži, ty sy nam džens rano kazala, zo nješměny wot wlošow našchoho wuja nicžo prajicz, tón džěn žane wlošy nima!“

W korčmje.

Šantwaršći: Wudžeczje wy tu juščku hiščće jěšč? — Hólcz: Ně! — Šantwaršći: Dha budžeczje tał dobrny, a dajče hiščće za 3 nowe khlěba pšchinješcz, a potom ju ja žiem.

W měšće zašbudženy.

We Winje běšče sebi na wulkej wuštajeny cuzu zabyl čžišlo a hašu swojoho wobydlenja napisacz, došelž běšče jara zabycžiwny. Srjedž torhošččža stejo tałke ščoržesche: „Nětk njewěm, hdyž bydlu hacž na kowarškej hašy pola šchewca Krawca, abo na krawškej hašy pola kowarja Šchewca, abo na šchewškej hašy pola krawca Kowarja.“

Pšchisprawne myto.

W starych čžajach běšče jich wjele, kotřiz za tym ščědžachu, kał móhli žłoto džěłacz. Tajkim ludžom rěłaja alchimištojo. Tež w čžasu bamža Klimanta XII. běšče podobny kuzłar. Tón prošesche bamža wo myto, došelž je so jomu ščóncžnje radžiko žłoto džěłacz. Bamž póšta jomu hačo myto wulku móšchnu prajicy, zo džěn muž, kiž móže sebi swoje pjenjezy sam džěłacz, hewał nicžo trjebacz njemóže.

Saj, to je něšto druhe.

Mójzes: Barucho spisich? Baruch: Ně! Mójzes: Požč mi toler. Baruch: Ně, ja spju.

Tež zadjewk.

Sudnik: Tvoje słowa dyrbišch nětko z pschisahu wobkruczić. Zběhn prawu ruku. — Swědk (zběha lěwu ruku). — Sudnik: Prawu sym prajit. — Swědk: To ja njemóžu. — Sudnik: Čžohodla dha to nie? — Swědk: Ja sym wot mafosje lěwe byt.

Sněw sjept.

Rnjez pósta swojoho služownika, zo by něšto wobstarat. Služownik swój nadawt runje wopati wobstara, na čžož so knjez rozhněwawšchi zawoła: „Čždyž čhu wosola póstač, póńdu pschichodnje sam. Rozemisch?“

Wědomosć a swědomjo.

Stary duchowny by druhdy prajit: „Stari mějachu swědomjo bjez wědomosće, my mamy wědomosć bjez swědomja.“

Rjany zawod.

Prědat w Meklenburgskim započza na přenjeji njeđželi posta („Ježus wot djabola spytowany“) swoje přědowanjo takle: „Sy-li Syn Boži, praj, zo bychu tele kamjenje khlěb byt.“ Lubi bratsja, přědowanja, kotrež hewat slyšćicje, wam słowo Bože wukładuja; ale dženja budu wam słowo djabola wukładowacž.“

Kožane jabluka.

A.: Raf wjele jablukow je tudy za kroschit?

B.: Tu płaczi kžžde tši nowe.

A.: Čšto, tši nowe? a tola je so lětja wšchón sad takle radžit!?

B.: To džen su kožane jabluka! Njejsće dha w nowinach čžitali, zo je koža w Lipsku 20 procentow drožšča?

Rnjez t swojomu pohončej: „Zano, hejzo w ščtyrjoch desččžit póńdže, pojědu w tšoch přecž.“

Njeje wčjpnj.

Rnjez antmann t burej, kiž čžapku psched nim njezejma: „Ty drje njewěšch, čšto ja sym?“ — Bur: „Ně, njecham pať tež wjedžecž.“

Šhudy muž

da sebi lěkarja pschincž, dofelž běšche straschnje šchorjet. Tón da wulki krěnowy pleštr namazacž a šhoromu

na cyle suchu wusřhnjenu wutrobu počžicž. Tón pať pschisladujo a z hlownu wijo praji: Pschewjele krěna za tať mať mjaša.

Džiwne znajomstwo.

Humboldt něhdy w Potsdamje we wosebnym towarštwje džiwnu stawiznu wo amerikanškich ludžičražčach powjedasche. Na swojich pucžach w Americy wopyta něhdy někajku puscjinu. Jenoho dnja sedžesche pschi hobřskim Indianu, kiž běšche psched krótkim ščesčjanšku wěru pschijať a prašesche so joho: „Sy Šwebesłoho knjeza biskopa znať?“ — Tu so zběhny Indian a praji: „Čacž joho znaju? ja džěn sym joho sobu jědť.“

Tak so hluđim dje.

Aktuar: Mam wam rozjud wysřššchoho sudnistwa wozjewicž; te je wuprajiko, zo za rozhněwanjo waschoho ryčhtarja 5 dnow kžždy dšstanjecje, kšiba zo čcecje 50 markow zapłaczić.

Bur: Wěsće ščto, knjez aktuario, wy móžecje mi z waschjim sudnistwom na křibjet lěcž.

Aktuar (kiž to njeje rozemit): Ale za 10 dnow, hewat je ta wěc „rechtskräftig“.

Rozwucženjo wo póscje.

1. Listy a póstne kšarty. Wisomne powjesce móža so póstač pať hať list, pať hať póstna kšarta. Čštož tudy wo listach a kšartach ščžěhuje, płaczi wo cykej Němskej a Rakuskej, kotrež stej wužšchi póstny zwjazť zwjazatej.

a) Póstna kšarta (dyrbi frankowana byčž, nje frankowane so njejeru) jednora płaczi 5 pj., dwójna (z wotmošwjenjom, kotrež móže dšstawacžet kšarty wotřěnyč a z wotmošwjenjom wróčzo póstač) 10 pj. Posłednišche do Rakuskeje njeńdu. Takje kšarty móža z tintu abo wošojnikom pisane byčž.

NB. Kšarty do wukraja płacza 10 pj. a z wotmošwjenjom 20 pj.

b) Čšto płacza listy? Wšchědne listy hacž do 15 grammow čžěžke płacza 10 pj., njeběchu-li pať frankowane, płacza 20 pj. (toho, kiž je dšstanje), — wot 15—250 grammow płacza 20 pj., nje frank. 30 pj.

NB. Do wukraja: 1—15 grammow frankowane 20 pj., nje frankowane za kžžde 15 grammow 40 pj.

c) Listy na wojakow hacž do 60 grammow su dar wo. Na adresu dyrbi so napisacž: „Soldaten-

brief, eigene Angelegenheit des Empfängers.“ Tež so njejmě zabycž pschifstajicž bataillon, kompanija a t. d.

d) Adresa dyrbi jasnje pišana bycz; do njeje pschindže fšchčzene a swójbne mjeno toho, na kohož list je, město abo wjes, w kotrejž bydli (w měscež tež haša a czislo) a wosebje tež póstna stacija, do kotrejž wjes šfuscha.

NB. Deleta něotre tajke stacije a pschifstachace wšy zapisam.

Do krajow z wonka Němskeje dyrbi adresa z kaczonškim pišmom pišana bycz. Zelizo adresu cyłe derje njewěšch, napisaj zady na list swoje mjeno a wobhydlenjo, zo móžesch list zas dóstacž, njeje-li adresat namafany byl.

2. Listy, kotrejž su wosebje wažne, so zapisuju, zo bychu so adresatej wěščež dóstake. Na tajki list so napische: „Einschreiben“, za to cži listynoščeč na druhi džen pschinjese wopišmo. Tajke zapisanjo płaczi 20 pj., zapisany list po tajkim 30 pj., njeje-li pschěz 15 gr. cžežki. (Tež tharty a pošylki pod fšchiznym zwjazkom — hladaj dale deleka — so zapisuju za 20 pj.)

3. Rak so pjenježy šczetu? — Maše summy, šnadž něotre slěborne, móžesch w listowych markach do wšchědnoho lista fšhowane póstacž. Šdyž hižo do markow dže, je najlěpje „postanweisung“ trjebacž. K tomu dyrbišch wot listynoščerja měcz póstny formular abo cedlku, tu dyrbišch prawje wupjelničž, wosebje adresu derje napisacž a na lěwu wušku šmužku (wotřežč) swoje mjeno a zady, k czomu pjenježy su. Potom dasch wupjelnjenu cedlu z pjenježami listynoščerjej, a tón cži na druhi džen pschinjese wopišmo. Tajke wopišmo sebi fšhowaj, móžesch trašč je hačo kwitónku trjebacž!

Šlacž móžesch na jenu postanweisunku w Němskeje hacž do 400 m.

Porto wuczini za 1 pj. hacž do 100 m. (šobu): 20 pj.
= 100 m. = = 200 = = 30 =
= 200 = = = 400 = = 40 =

Chcesch-li wjac šlacž, dyrbišch wjac anweisunow wzacž.

Do Rakuskeje („khežorskeje“) móžesch tež hacž do 400 m. šlacž, płaczi pať kóžde 20 m. 10 pjenježow porta, k najmjenshomu 40 pj. Po tajkim: hacž do 80 m. płaczi porto 40 pj. a potom kóžde 20 m. 10 pj. wjac. — Do Rakuskeje a do wšchěch zwonka-

němskich krajow dyrbja so wosebite „anweisunki za wukraj“ (němske a francóžske) trjebacž. — Wjetsche summy je najlěpje w pjenježnym listče (z dwěmaj zygłomaj we wosebitym pjenježnym kuwercze) póstacž, a to najlěpje papjeru, dokelž žłote list jara cžežki cžini. Pjenježny list płaczi k najmjenshomu 40 pj.

Wojakej (hacž horje do šeldwebla) móžesch pjenježy, a to jenož hacž do 15 m. z postanweisunku za 10 pj. póstacž. Pjenježny list na wojaka njeje nicžo tušchi.

4. Rak móža so wjetsche wěcy a tajke, kotrejž hačo list njeńdu, šlacž?

Ze dyrbja so šlacž hačo pakety. Tajki paket njejmě wjac hacž 50 kilogrammow (100 puntow) wažicž.

K paketej dyrbišch pschidacž paketowu adresu (Postpaketadresse), kotruž móžesch wot listynoščerja dóstacž. (Na jenu tajku adresu móžesch tsi pakety šlacž.) Do wukraja dyrbišch hišchčež druhu cedlu (deklaraciju) napisacž, šchto w paketcze je (tež tu cedlu cži listynoščeč wobstara).

Paket dyrbi bycz do fruteje papjery abo do płatu derje zawaleny a z powjazom zwjazany. Zygłowacž njetrjebacž, šy-li derje zawalit a zawjazat. Na paket dyrbišch tu šamu adresu napisacž, kaž na paketowu adresu.

Porto za pakety w Němskeje a Rakuskeje je wšchelake po cžeži paketa a dalokosčji města, hđžež ma pschinicž. Dalokosčj je džełena do 6 zonow abo wokrjesow. Za tajke porto so tónle tarif postaja:

Waža we kilo-grammach*	1. zona	2. zona	3. zona	4. zona	5. zona	6. zona
	hacž do 10	hacž do 10—20	hacž do 20—50	hacž do 50—100	hacž do 100—150	pschěz 150
geografisčich milow:						
hacž do 5 kg.	25 pj.	50 pj.	50 pj.	50 pj.	50 pj.	50 pj.
5—6 kg.	30 pj.	60 pj.	70 pj.	80 pj.	90 pj.	100 pj.
6—7 kg.	35 pj.	70 pj.	90 pj.	110 pj.	130 pj.	150 pj.
7—8 kg.	40 pj.	80 pj.	110 pj.	140 pj.	170 pj.	200 pj.
8—9 kg.	45 pj.	90 pj.	130 pj.	170 pj.	210 pj.	250 pj.
9—10 kg.	50 pj.	100 pj.	150 pj.	200 pj.	250 pj.	300 pj.
a t. d. Za kóždy dalšchi kilogramm šoda wjac:	5 pj.	10 pj.	20 pj.	30 pj.	40 pj.	50 pj.

* Kilogramm štaj 2 puntaj.

Njeběšche-li paket frankowany, dyrbi dōstawaczeŕ 10 pj. wjac płaczić.

Pakety na wojakow hacž do 3 kilogrammow płacža 20 pj.

Kaž je z tohole tarifa wiđzecž, je lěpje dwaj lōžskej paketaj pošlacž, dychli jedyn czežšchi. Na pschiklad: Chcesch jenu wěc pošlacž, kiž so hodži dže-liciz a hromadže waži pschěz 9 kilogrammow. W 3. zonyje płacži tajki paket 150 pj. porta. Scžinišchi-li z toho dwaj paketaj po 4½ kilogr., płacži porto jenož 50 pj. a 50 pj. = 100 pj.

5. Cžiščžane wěcy a mustry tworow móža so pod kšchižnym zwjazkom (unter Kreuzband) abo we wocžinjnym kuvercže šlacž.

a) Cžiščžane wěcy (pisma, knihi a t. d.) płacža porta:

wot 1 hacž do	50 grammow	3 pj.,
= 50	=	250 = 10 =
= 250	=	500 = 20 =
= 500	=	1000 = 30 =

Cžežšche hacž 1 kilogramm so njebjeru.

b) Mustry tworow hacž do 250 gr. 10 pj. — Na adresu so staji słowo „Musteŕ“.

Tajkele pošyki dyrbja bycž tať zawalene, zo móža je na pošcže lohcy pschekladacž, smědža tež z powjazom pschewjazane bycž, ale wjaz dyrbi so lohcy móc prjecž wzacž. Z ruku pišane tam ničžo nješmē nutška bycž; tola je dowolene wěšte słowa z wołojnikom a t. d. podšchtrychowacž.

6. Listy z pjenjezami a drohe pakety dyrbja derje zawalene a tať zazyglowane bycž, zo so nihdže njeđadža wocžinicž. Zyglowacž z naporstnikom abo z pjenjezami njeje dowolene. — Pjenjezy nješmēdža so w lišcže suwacž; najlěpje je, hdyž je do twjerdeje papjery, kšartow a t. d. zaschijesč abo zasunjesč.

7. Tež zapłacženjo pōst wobstara. Na list abo paket móže so „postworschuß“ (tež „Nachnahme“) bracž hacž do 150 m. Na adresu lista abo paketa so tu napisa: „Worschuß von . . .“ a pschistajišč, kať wjele pjenjez chcesch wot pōsta wobstarane mēcž. Tež na to dōstanjesč wopisno, a je-li adresat zaplacžil, za tute wopisno wot pōsta pjenjezy. — Tež swoje mjeno a wobydlenjo dyrbišch na tajki list z „nachnahme“ napisacž.

8. Listy a pakety móža tež na pošcže ležo wostacž — ma-li sebi dōstawaczeŕ sam po nje hicž. Na tajki list abo paket mašch napisacž „postlagernd“ a pōstnu staciju, hdže ma ležecž. Njeje-li tajka wěc za 3 mēšacy hišcže dopraschowana, pošcže so wrócžo.

9. Kotre pošyki dyrbja bycž frankowane? Pōstne kšarty, pošyki twornych mustrow a cžiščžaninow, pōstne anweisunki, postworschußlisty, pošyki na wychnosče a hamty. Napisasch słowcžo „frei“. Marka šluscha do hornjoho prawoho rōžka.

10. Dofelž je husto njeznate, kajta je za tu abo tamnu wješ pōstna stacija, pschistaju tudy hišcže najwadžnišche pōstne stacije w sakskej serbskej Łuzicy ze serbskimi wsami, kiž do njeje šluscheja. Ma-li so ta abo druha stacija hišcže pschizwacž, njedch so mi wozjewi a „Krajan“ pschinjese da-li Bōh k lětu, šchtož tu lětsa trjebaj brachuje.

1. Do **Budyšcina** šluscheja: Bělczechy, Bobolcy, Bōnjecy, Bōrk, Boschecy, Bozankecy, Brězow, Cyžecy, Cžichońca, Dalicy, Delany, Delnja Kina, Delnja Hōrka, Dobraschecy, Dobrusch, Dženikecy, Džěchorecy, Džěžnikecy, Hnaschecy, Hnēwsecy, Hornja Kina, Hrubjelcžicy, Hrubocžicy, Jenkecy, Jeschicy, Konjecy, Kōzle, Krafecy, Kšchiwa Worschcž, Kumschicy, Kunicy, Kupschicy, Kwacžicy, Lětoni, Lubjenc, Lubochow, Lubož, Lutowcž, Maksecy, Maťy Budyšchink, Margarethenhütte, Měrkow, Madžanecy, Nowe Kupschicy, Nowe Maksecy, Nowa Cžichońca, Nowe Worschicy, Płusnikecy, Worschicy, Pschischecy, Rabocy, Raschow, Ratarjecy, Scžiwjecy, Skōntecy, Smolicy, Sotolca, Splōžk, Torońca, Tšělany, Wownjow, Wulka Dubrawka, Wuricy, Wyšoka, Brěšchin.

2. Do **Budessek**: Zahoi, Debschecy, Šikocy, Hajnicy, Hornja Hōrka, Lejno, Małe Bobolcy, Mnišchonc, Cžorne Roslicy.

3. Do **Gallschtrowa**: Žědlow, Kincž, Krjepjecy, Kuschecy, Walowj.

4. Do **Sucžiny**: Brēmjo, Brězynka, Brězyna, Butojna, Cželchow, Dubrawka, Šatsob, Šlina, Šislicy, Šluskš, Šobelnja, Šomorow, Šupoj, Šemjeschow, Šichani, Mała Žubernicžka, Mašechecy, Nowa Wješ, Šokpicy, Šschiwocžicy, Šuhetal, Štroža, Šašhow, Šžatki, Šžđer.

5. Do **Kamjenca**: Bamberuč, Bětoj, Brěznej, Brunow, Cžornow, Debricy, Šelenjow, Šěžow, Šitro, Šschidow, Šškej, Ššparjecy, Njebjelcžicy, Nēmške

Bazlicy, Madrózna Grabowka, Běstecy, Protoc, Serbske Bazlicy, Skastow, Schpital, Tradow, Wysoka, Wošleńt, Wufecy.

6. Do **Maloho Wjelkowa**: Banecy, Boranecy, Bronjo, Czorny Gobleť, Czernjery, Haslow, Kamjenej, Krónica, Křasow, Křelno, Rahow, Ruz, Mikficy, Mósčecy, Pšchězdrěn, Posthorn, Radwoť, Radwoťski Haj, Skona Borsčez, Smochčicy, Stróžiščez, Wunjow, Wutočžicy, Zarěz.

7. Do **Minakala**: Bukojnja, Droby, Hatf, Křróst, Lipicz, Komst (pola Minakala), Pšowy, Wjesel.

8. Do **Pancžic**: Bukowc, Czafecy, Czornecy, Czěšchecy, Dobranecy, Haty, Hřuponica, Hora, Hórki, Hrańca, Jawora, Jafenica, Želca, Kanecy, Kaschecy, Kopschin, Kozaricy, Kufow, Křróščžicy, Lejno, Liboń, Ruz, Ruzcz, Marijna Hwězda, Mikoczicy, Njeradecy, Nowy Dwór, Nowy Ruzcz, Nowe Město, Nowa Wjeska, Nuknica, Pancžicy, Pozdecy, Prawoczicy, Smjecžecy, Stara Cyhelnica, Swinjarnja, Tři Křěže, Wětenica, Worflec, Wucžecy, Wudwoť, Žejicy.

9. Do **Pomořc**: Bukecy, Błocany, Czornow, Czorny Bóh, Droždžij, Kołwaza, Kopricy, Lejno pola Bukec, Luff, Mjeschicy, Něczin, Rachtow, Rodecy, Sowrjecy, Schecy, Wadecy, Wawicy, Wujezd, Wujež, Žornofyki.

10. Do **Rakec**: Bóschicy, Dobroschicy, Golešow, Golešowka Dubrawka, Jenšchecy, Jitt, Kamjenej, Komorow, Konjecy, Koflow, Lischa-Hora, Raž, Komst pola Njesmacžidła, Lupoj, Lujanska Dubrawka, Njesmacžidko, Niža Wjes, Nowe Bóschicy, Nowa Smjerdžaca, Nowa Wjes pola Njesmacžidła, Nowa Wjes pola Rakec, Nowoslicy, Ralbicy, Róžant, Sernjany, Smjerdžaca, Scheschow, Schunow, Trupin, Wbohow, Wětrow.

11. Do **Wjelczina**: Bjedruff, Bójswech, Kozwodecy, Lucžicy, Warnočžicy, Wostafchecy, Zďar.

12. Do **Žiczenja** (Žicženka): Běčžicy, Běle Noslicy, Běrfow, Błoašchicy, Bóšchericy, Brěžynka, Cofow, Czernjere Noslicy, Darin, Debisčfow, Demjany, Drecžin, Družecy, Džimoczicy, Góžžij, Holca, Hornja Borsčez, Hunczericy, Huska, Kacžecy, Koblicy, Kosyrn, Mała Borsčez, Mjedžojz, Nowa Wjes, Njezdafchecy, Praha, Přeczecy, Semichow, Spyticy, Tři Hwězdy, Žicženť.

Wječor do nowoho lěta.

(Křótka stawizna z najnowišchoho čžasa.)

Běšce to žymny a njelubozny džen 31. decembra 1876. Zmjerzneny sněh pškaschje a rěščezeschje pod nohomaj čžłowjekow a pod kolefami, a wótrny wětr mjetaschje nowy sněh do wotnow we wjescy G . . . , we pruskej Westfalstej.

Starý farar pšchindže z cyrkwyje; běšce tam wjac hodžinow w spowjednym stole sedžat a tšchepotaschje, tak běšce jomu žyma; joho módrny pšaschcz wšchaf joho njemóžeschje doscz zakitacz. Kucy běšchtej cyle zmjerzlej, nožy joho lědma djeržeschtej a wlošy, kotrej kšětrje rědke na schiju dosahachu, běchu běke kaž sněh, kiž bě so na pšaschcz nahydať.

Farar stupi do jstwy a syny so ke křachlam, zo by po mału roztať. Žoho sotra, hižo we wyskich lětach, pšchinjese jomu schalku horccho křoseja z pomazku — wosuschta njemějeschtaj. „Radny běch tebi schleńcu horccho wina pšchihotowala“ — prajeschje — „ale Bohu žel toho nimamy.“ Pšchi tym šylzu z wóczka wutryje. „Lutujemój, hđžež jeno so hodži, ale njewěm, kať dyrbi namaj dosahacz, dóńž je čži twoja mžda wot knjejstwa wzata.“

Farar pozdychny. „To je zrudny posledni wječor lěta“, praji, „a na nowe lěto njebudže lěpje. Tola njecham škoržicz, wšchaf njejšym sam, kiž mam so tak zle; šforo wšchittim duchownym w Pruskej so tak dže.“

„Ať k tomu pšchindu nětko z nowym lětom tež zliczbowanja“, rěčeschje sotra kaž sama za so dale, „njewěm, hđže dyrbiny na posledku wostacz. Žana mžda, małe abo šforo žane jałmožny za Bože mšchě, a wopory wunoschjeja jenož pjenježki, kaž posledni w Šodny.“

„Wšcho kaž Bóh chce, luba sotra! Čžasy su hubjene, wšchudžom je nuza a mało zaslužby.“

„To je wěrnó, ale je hišchče doscz bohatty, kotřiz móža tola něšchto parowacz a kotřiz njedyrbjeli dopuschčicz, zo ma jich křudny farar, kiž je z nowymi zakonjemi tak křucze trječeny a telko woporow za wěru pšchinjese, nuzu čžerpjeć. Ty so žanomu njezapowjesch a byrnje čže wo poš nocy ke křoromu požadali, njech je tak dalofo hacž chce, haj byrnje dyrbjaf ležo wostacz, — a tebjje bjez pomocy wostaja.“

„Njerěz takle sotra, to je njeluboznje. Dopjelnjuju jenož swoju winowatoscz, a čžim čžežo je,

czim wjestscha zaškůžba. Sym katolski mšchnik, sym schyrceci lēt w teje wofadze skutkował a budu jej hafo swěrnny pastyr skůžic, hacz mje Bóh wotwoła. Bhrnje nētkle žoldk druhdy hlódnny był, je tola wutroba wjesoła.“

„To wschať je cyle rjenje a prawje, ale ty mi njerozemisch. Tu je k psch. bohatty mtyńt Belc; tón muž je tež dobry katolski, to chcú rady wěricz; ale džensisch džen njedosaħa, hdyž něchtó w katolskej bjesadze rjane rěcže džerzi, z hubu za cyrkej wojuje a potom mēni, sčtó wē sčto je doƚonjať, hdyž k woporej dže a slěbornny krosch na talem połoži.“

„Tón muž zawěšcže njewē, tať czežcy nas wotwotcžehnjenje mzydy tlóczy, wón ma dobru wutrobu“—.

„Daj, dobra wutroba sama njedosaħa, džensisch džen dyrbi so pokazac, zo je něchtó katolski, runje džensa.“

Farar ničžo njewotmołwi. Wonka wıchor do woknow hwızdasche. To slyšesche sotra a z hrózbú na to spomınasche, zo je drjewo hacz do maleje hromadki wotnoschene a w pıncy njebēsche ani nepl wjac. — Tu so zaklinka.

„Mój pomhaj! nētk trasch móžesch hıšcže ke thoromu hıcz!“ praji a bēžesche wotczımicz. Tola jeje strach bēsche podarmo. Wonka stejachu dwaj mužskej a dwē knjeznje, kiz chychu z knjezom fararjom rěczecz. Bēchu z wubjerka dweju towarıstwow, kotrejž bēsche knjez farar psched wjac lētami załožıť. Fararjowa sotra dowjedže jıch do jıstwy a wuńdže.

Hdyž psched swojim fararjom stejachu, rěczesche wjednik: „Knjez farar, my džemy hafo wotpóskani nascheju towarıstwow, zo bychmy wam na poslednim dnju tohole lēta nutrny džak prajılı za wschu luboscž a prócu, kotruz scže w minjnym lěcže za nas hafo duchowny wótc a wosebje za naschej towarıstwe woprowať. Tež chcemy wam najwutrobnısche zbožo-pschedza wuprajıc za nowe lēto so nadžıjo, zo budže wjesole lēto za was a zo was Bóh nam zdžerzi strowoho a czerstwowo. Smy sebi dowolılı swój džak tež ze znamjenjom luboscže a cžesčownoscže pokazac a w mjenje nascheju towarıstwow pschedawam wam tónle brevir. Kóždy z nas je swój pschınosčk k tomu dať, a prošcu was, zo bysčže mały dar tať lubje pschıwzať, kaž jón damy.“

Z tutymi słowami pschepoda wjednik fararjej krasny wulki brevir do dobreje fože wjazany ze slěbornnymi zamkami. Hluboko hnuty džakowasche so farar za pschıhodny a rjany dar jednorıch lıdži. Prošesche jıch, zo bychu so poslyhılı, tola wschıty so džıwıne prjecz nuzowachu.

Kať bēsche so staroscžıwe woblıcžo staroho mšchnıka rozjasnıko, hdyž bēsche zas sam a rjanu wulku knıhu wobhladowacž pocza! Tať zrudny hacz bēsche prıedy był, tať wjesoty bēsche nad tajkej luboscžu swojıch duchownıch džęci! Wscha hórtofcz wobcžęnoho powołanja bēsche zabyta.

So posıwēwıju woczıni brevir a pocza jón kópjeny za kópjenom wobhladowacž. Wı, bēsche to najrjenısche wudacžo tejele najnuznıscheje knıhi za mšchnıka . . . tola sčto to!? . . . Tu džēn dwacyczi markowısa papjera mjez kópjenomaj tečesche — a tu zas jena — a hıšcže jena! . . .

Postoczi a bēžesche k durjam, kiz z tschepotacej ruku woczıni wołajo: „Sotra, pój khęte nuts! Stara wēra je hıšcže žıwa a pokazuje tež, zo je žıwa!“

„Sčto dħa je?“

„Sowle“, praji farar sotse krasnu knıhu a do njeje nakladžene „swjeczatk“ pokazujı — a slyzı so jomu z woczıw kulachu — „tu wıdžısch, zo Bóh luby knjez swojıch njewopıschęci!“

W wón naliczi pjatnacže tajkıch zelenkojtych „swjeczatk“.

Ze džıw, zo tež sotfıne slyzı bēžachu? Tať wjesoty wjeczor dołho wjac na khudej farje był njebēsche. —

Lubi so czi, luby cžıtarjo, tale stawızna? Dobre, wopokaž tež ty swojim duschepastyrjam luboscž, kotruz trzebaja. Daj jim z wjesolej wutrobu, sčtož jim slyšcha k zežıwjenju a k pschıstojnomu žıwjenju, a sčtož je twoja winowatoscž, dofelž „kız wołtarrej skůži, dyrbi tež wot wołtarja žıwy bycz.“ W hdyž pola nas — Bohu džak — hıšcže tajke wurjadne dopořazy luboscže a staroscže, kaž tónle, nuzne njeısu, njezabudž tola, zo su twoji duschepastyrjo za tebe staroscžıwi a za swjatu skůžbu wopory prócy a džęla njelutuja. Toħodla pschınjes jim kóždy cžas dar džakowneje, domērneje a pokornje posłıschneje wutroby. Botom je jıch próca rjenje mytowana tež mjez cžkowjefami.